

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 29

Год. LXI

Среда, 4 мај 2005

Цена на овој број е 350 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
483. Закон за управување со кризи.....	1	обвинети и предадени на Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија во Хаг, кои за време на сторувањето на кривичното дело биле вработени во органите на државната управа, за 2005 година.....	50
484. Закон за здравјето на растенијата.....	14	492. Одлука за овластување на организација за изработка на одликувања на Република Македонија.....	51
485. Закон за трансформација на ЈП „Македонски железници“ - Ц.О. Скопје.....	46	Исправка на Одлуката за отстапување и продажба на удел во ЈЗО „Општинска аптека“ - Кочани.....	51
486. Одлука за отстапување и продажба на удели во ЈЗО Градска аптека „7-ми Ноември“ - Гевгелија.....	48	493. Одлука на Уставниот суд на Република Македонија, У. бр. 52/2004 од 13 и 14 април 2005 година.....	51
487. Одлука за отстапување и продажба на удели во ЈЗО Градска аптека „16-ти Јуни“ - Кавадарци.....	49	494. Одлука на Уставниот суд на Република Македонија, У. бр. 152/2004 од 20 април 2005 година.....	53
488. Одлука за отстапување и продажба на удели во Градска аптека „8-ми Март“ - Делчево како дел од ЈЗУ Здравствен дом - Делчево.....	49	495. Одлука за определување највисоки цени на одделни нафтени деривати утврдени согласно Методологијата.....	54
489. Одлука за отстапување и продажба на удели во ЈЗО Аптека „9-ти Ноември“ - Велес.....	50	Огласен дел.....	1-72
490. Одлука за отстапување и продажба на удели во ЈЗО Аптека „30-ти Ноември“ - Дебар.....	50		
491. Одлука за утврдување надоместок на дел од трошоците за одбраната и за потребите на семејствата на лицата.....			

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 483.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

УКАЗ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

Се прогласува Законот за управување со кризи, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 22 април 2005 година.

Бр. 07-1537/1
22 април 2005 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р **Љупчо Јордановски**, с.р.

ЗАКОН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

І. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува системот за управување со кризи во Република Македонија, и тоа: организацијата и функционирањето, одлучувањето и употребата на ресурсите, комуникацијата, координацијата и соработката, процена на загроеноста на безбедноста на Републиката, планирањето и финансирањето, како и други прашања сврзани со системот за управувањето со кризи.

Системот за управување со кризи се организира и остварува заради превенција, рано предупредување и справување со кризи кои претставуваат ризик за добрата, здравјето и животот на луѓето и животните, а се настанати од природни непогоди и епидемии или други ризици и опасности кои директно го загрозуваат устав-

ниот поредок и безбедноста на Република Македонија (во натамошниот текст: Републиката) или дел од неа, а за кои не постојат услови за прогласување воена или вонредна состојба.

Системот за управување со кризи опфаќа и прибирање на информации, процена, анализа на состојбата, утврдување на целите и задачите, развој и спроведување на потребните дејствија за превенција, рано предупредување и справување со кризи.

Член 2

Системот за управување со кризи го остваруваат органите на државната управа и органите на државната власт (Собрание, претседател и Влада), вооружените сили како Армијата на Република Македонија (во натамошниот текст: Армијата), силите за заштита и спасување и органите на општините и на градот Скопје (во натамошниот текст: општините и градот Скопје).

Јавните претпријатија, јавните установи и служби и трговските друштва, можат да учествуваат во превенција, рано предупредување и справување со кризи во согласност со овој закон.

Граѓаните, здруженијата на граѓаните и Црвениот крст на Република Македонија, невладините и хуманитарните организации, средствата за јавно информирање и другите правни лица кои не се опфатени со ставовите 1 и 2 на овој член, можат да учествуваат во превенција, рано предупредување и справувањето со кризи, доброволно и договорно, врз основа на закон и ратификуваните меѓународни договори кои ја уредуваат оваа материја.

Член 3

Одделни поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. „Загрозеност на безбедноста на Републиката“ е загрозување од ризици и опасност по добрата и животната средина, здравјето и животот на луѓето и животните и растенијата, имотот и другите материјални добра од поголем обем, стабилноста, функционирањето на државата и нејзиниот поредок утврден со Уставот, за кои не постојат услови за прогласување воена или вонредна состојба;

2. „Ризици и опасности“ се можни манифестации на национализам и верска нетрпеливост и омраза; облици и активности сврзани со меѓународниот тероризам, организиран криминал, недозволена трговија со дрога, оружје и луѓе, последици од средствата за масовно уништување; поседување на големи количини на илегално оружје; корупција; урбан тероризам; тежок криминал, вклучувајќи уцени, убиства и напади врз граѓаните и на нивната сопственост; активности на странските специјални служби насочени кон влошување на безбедносната состојба; последици од судир на интереси за користење на изворите и патиштата на стратешките енергенци, како и попречување и блокирање на нивниот увоз во Републиката; елементарни и други непогоди, техничко-технолошки катастрофи, епидемии на карантински и други заразни заболувања кај луѓето и животните, како и деградација од поголем обем и уништување на животната средина;

3. „Ресурси“ се граѓани, објекти, моторни возила, материјално-технички средства, опрема и финансиски средства со кои располага Републиката;

4. „Криза“ е појава со која се загрози основните вредности, трајните и виталните интереси и цели на државата, односно се загрози уставниот поредок и безбедноста на Републиката;

5. „Кризна состојба“ е состојба предизвикана од ризици и опасности кои можат да ги загорзат добрата, здравјето и животот на луѓето и животните и безбедноста на Републиката, за чija превенција и/или справување е потребна употреба на поголем обем на ресурси и

6. „Превенција“ е активност за спречување на настанување, контрола и справување со кризната состојба.

II. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

Член 4

Министерствата и другите органи на државната управа учествуваат во превенцијата, раното предупредување и справување со кризна состојба, во согласност со закон со кој се уредува нивната надлежност.

Министерствата и другите органи на државната управа, општините и градот Скопје, јавните претпријатија, јавните установи и служби, како и трговските друштва од посебно значење за работа во кризна состојба кои ќе ги утврди Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата) се подготвуваат за извршување на нивните функции, односно задачи за превенција и справување со кризи.

Член 5

Општините и градот Скопје, во рамките на нивните надлежности утврдени со закон, имаат обврска за свои потреби, заради ефикасна превенција и рано предупредување од потенцијална кризна состојба да вршат процена на ризиците и опасностите на локално ниво, да ги утврдуваат потребите и да ги планираат ресурсите.

Во справувањето со кризи, општините и градот Скопје ги вршат и следниве работи:

- ги следат состојбите и дејствата и појавите кои можат да доведат до настанување на криза на подрачјето на општините и на градот Скопје;

- донесуваат процена на загрозеноста од ризици и опасности за настанување на кризна состојба на подрачјето на општините и на градот Скопје;

- донесуваат програма за ревитализација на општините и на градот Скопје по елиминирањето на кризата;

- ги спроведуваат одлуките на Владата во врска со управување со криза на подрачјето на општините и на градот Скопје и

- одлучуваат за висината на средствата за управување со кризи од буџетот на општините и на градот Скопје.

Процената од ставот 2 алинеја 2 на овој член ја изработуваат регионалните центри за управување со криза.

Во справувањето со криза градоначалниците на општините и градот Скопје, обезбедуваат координација на учесниците во системот за управување со кризи на локално ниво.

Член 6

Армијата може да учествува со дел од своите сили во случај на кризна состојба, под услови и на начин утврдени со овој закон.

Член 7

Силите за заштита и спасување формирани согласно со Законот за заштита и спасување, во кризна состојба учествуваат во отстранување на последиците од истата.

Член 8

Во превенција и справување со кризна состојба, јавните претпријатија, јавните установи и служби, како и трговските друштва кои се од посебно значење за работа во кризна состојба, имаат обврска за заштита и спасување на вработените, лицата кои се затекнале кај нив и материјалните добра, како и отстранување на последиците од кризната состојба.

Член 9

Министерствата и другите органи на државната управа, органите на општините и на градот Скопје, јавните установи и служби, како и трговските друштва кои се од посебно значење за работа во кризна состојба, имаат обврска во своите акти за организација и систематизација да утврдат работни места за подготвување и извршување на работни задачи во врска со превенција и справување со кризна состојба.

Член 10

Министерствата и другите органи на управата, јавните претпријатија, како и трговските друштва кои се од посебно значење за работа во кризна состојба и општините и градот Скопје, имаат обврска да учествуваат во обука, вежбовни и други активности за превенција и справување со кризна состојба.

Начинот на учество на активностите од ставот 1 на овој член и висината на надоместокот се уредува со договор со Центарот за управување со кризи.

Член 11

Во согласност со меѓународен договор кон кој Републиката пристапила или ги ратификувала, закон и други прописи, во превенција и во справување и рано предупредување од евентуална кризна состојба, можат да учествуваат и меѓународни организации, институции и поединци.

III. ОРГАНИЗАЦИЈА И ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА ОРГАНИТЕ И ТЕЛАТА ВО СИСТЕМОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

Член 12

Заради предлагање на одлуки и обезбедување на постојани консултации, координација, навремена реакција, ефикасност и соодветно искористување на расположливите ресурси во случај на кризна состојба, како и обезбедување навремена, квалитетна и реална проценка на загроеноста на безбедноста на Републиката од ризици и опасности, во системот за управување со кризи се формираат Управувачки комитет и Група за проценка и се основа Дирекција за управување со кризи.

1. Управувачки комитет**Член 13**

Управувачкиот комитет е тело на Владата за координација и управување со системот за управување со кризи.

Управувачкиот комитет го сочинуваат министрите: за внатрешни работи, здравство, транспорт и врски, одбрана, надворешни работи и раководителот на Групата за проценка. Доколку составот на Управувачкиот комитет не ја одразува соодветната и правична застапеност на заедниците, составот на Управувачкиот комитет се дополнува и со други членови на Владата.

Во зависност од кризната состојба, по потреба, во работата на Управувачкиот комитет можат да се вклучат и други функционери кои раководат со органите на државната управа.

Во работата на Управувачкиот комитет учествува и еден претставник од Комисијата за одбрана и безбедност на Собранието на Република Македонија (во натамошниот текст: Собранието) од редот на членовите на Комисијата од најголемата политичка партија во опозиција и еден претставник од Кабинетот на претседателот на Република Македонија (во натамошниот текст: Претседателот).

Член 14

Во зависност од кризната состојба, претседателот на Владата определува лице од составот на Управувачкиот комитет, кое ќе раководи со работата на Управувачкиот комитет.

Во зависност од кризната состојба, во работата на Управувачкиот комитет по потреба и како поддршка можат да се повикаат и експерти.

Одлука за учество на експерти донесува одговорно лице од ставот 1 на овој член.

Член 15

Предлог за утврдување на кризна состојба, до Управувачкиот комитет може да поднесе функционер кој раководи со орган на државната управа, член на

Управувачкиот комитет, раководителот на Групата за проценка и директорот на Центарот за управување со кризи.

Управувачкиот комитет го разгледува предлогот од ставот 1 на овој член и предлага до Владата утврдување на постоење на кризна состојба и подрачје кое е зафатено со кризна состојба и соодветно на тоа, дава предлог за активирање на механизми за нејзино разрешување во согласност со овој закон.

Член 16

Органите на државната управа, општините и на градот Скопје и другите учесници во системот за управување со кризи, во рамките на нивните надлежности утврдени со закон, се должни да ги спроведуваат препораките и другите мерки и активности на Управувачкиот комитет, донесени во согласност со овој закон.

2. Група на проценка**Член 17**

Групата за проценка е тело на Владата кое врши постојано проценување на ризиците и опасностите по безбедноста на Републиката и предлага мерки и активности за нивна превенција, рано предупредување и справување со кризна состојба.

Член 18

Групата за проценка ја сочинуваат директорите на Бирото за јавна безбедност, Управата за безбедност и контраразузнавање, Агенцијата за разузнавање; директорите и замениците на директорите на Центарот за управување со кризи и Дирекцијата за заштита и спасување; заменикот на началникот на Генералштабот на Армијата, како и раководителот на Службата за безбедност и разузнавање во Министерството за одбрана.

Составот на Групата за проценка ја одразува соодветната и правичната застапеност на заедниците.

Со Групата за проценка раководи лице од составот на Групата за проценка, кое го определува претседателот на Владата.

По потреба во работата на Групата за проценка се повикнуваат и други претставници на органите на државната управа, општините и на градот Скопје и експерти за определената област, за што одлучува одговорното лице од ставот 3 на овој член.

Член 19

Анализите, препораките и заклучоците, Групата за проценка ги доставува до Управувачкиот комитет, претседателот на Владата, претседателот на Република Македонија и до претседателот на Собранието.

Претседателот на Владата, анализите, препораките и заклучоците од ставот 1 на овој член, по потреба ги доставува и до другите функционери кои раководат со органите на државната управа.

3. Дирекција за управување со кризи**Член 20**

Во системот за управување со кризи се основа самостоен орган на државната управа по положба и функција на дирекција, со својство на правно лице.

Називот на самостојниот орган на државната управа од ставот 1 на овој член е Центар за управување со кризи (во натамошниот текст: Центарот).

Седиштето на Центарот е во Скопје.

Член 21

Во извршувањето на работите во врска со управувањето со кризи, Центарот ги врши работите што се однесуваат на:

- обезбедување континуитет во меѓуресорската и меѓународната соработка, консултации и координација во управувањето со кризи;

- изработување и ажурирање на единствена процена на ризиците и опасностите по безбедноста на Републиката;
- предлагање мерки и активности за разрешување на кризна состојба и
- врши и други работи утврдени со закон.

Центарот е носител на вкупната поддршка (стручна, организациона, административна и друга) на Управувачкиот комитет и Групата за процена.

Член 22

Во извршувањето на работите од членот 21 на овој закон, Центарот соработува и со претставници на Организацијата на обединетите нации (ООН), Организацијата за безбедност и соработка со Европа (ОБСЕ), Европската унија (ЕУ), НАТО, со странските амбасади во земјата, Меѓународниот комитет на Црвениот крст и Меѓународната федерација на друштвата на Црвениот крст и Црвената полумесечина и други меѓународни хуманитарни организации.

Центарот соработува и со центрите за управување со кризи на други држави.

Член 23

Заради информирање, следење на состојбата, размена на податоци и информации и давање на предлози за управување со кризна состојба и изработка на процена, во Центарот се формираат регионални центри за управување со кризи (во натамошниот текст: регионалните центри).

Регионални центри се формираат со седиште во општините: Берово, Битола, Валандово, Велес, Виница, Гевгелија, Гостивар, Дебар, Делчево, Демир Хисар, Кавадарци, Кичево, Кочани, Кратово, Крива Паланка, Крушево, Куманово, Македонски Брод, Неготино, Охрид, Прилеп, Пробиштип, Радовиш, Ресен, Свети Николе, Струга, Струмица, Тетово, Штип, Гази Баба, Карпош, Кисела Вода, Центар, Чаир и градот Скопје.

Подрачјето што го опфаќаат регионалните центри од ставот 1 на овој член го определува Владата.

Член 24

При Центарот се формира Главен штаб, како оперативно стручно тело, кое раководи со активностите за превенција и справување со кризни ситуации.

Главниот штаб го сочинуваат претставници на министерствата од членот 13 став 2 на овој закон. Членови на штабот се и раководителот на итната медицинска помош во Скопје, директорот на Дирекцијата за заштита и спасување, како и претставници на Армијата, Агенцијата за разузнавање, Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации и Црвениот крст на Република Македонија.

Составот на Главниот штаб во Центарот ја одразува соодветната и правичната застапеност на заедниците.

Директорот на Центарот раководи со Главниот штаб.

Член 25

Во регионалните центри се формираат регионални штабови, како оперативно стручни тела со кои раководи раководителот на регионалниот центар. Раководителот на регионалниот центар го назначува директорот на центарот.

Регионалните штабови во регионалните центри ги сочинуваат претставници од подрачните единици на министерствата и другите органи од државната управа од членот 13 став 2 на овој закон, како и по еден претставник на општините и на градот Скопје чии подрачја се опфатени во регионалниот центар.

Составот на регионалните штабови во регионалните центри ја одразува соодветната и правичната застапеност на заедниците на подрачјето што го опфаќа регионалниот центар.

Регионалните штабови се активираат со одлука на директорот на Центарот.

Член 26

Со Центарот раководи директор, кој го именува Владата со мандат од четири години.

За директор се именува цивилно лице, кое пред именувањето работело најмалку шест години на работни места во органите на државната управа или институциите чие работење е сврзано со одбраната и безбедноста на Републиката.

Владата именува и заменик на директорот на Центарот со мандат од четири години.

Заменикот го заменува директорот во случај кога тој е отсутен или кога поради болест и други причини не е во можност да ја врши својата функција, со сите негови овластувања и одговорности во раководењето.

Заменикот во соработка со директорот врши работи од надлежност на директорот што тој ќе му ги довери.

Член 27

Директорот на Центарот донесува правилници за организација и работа и за систематизација на работните места во Центарот.

Во правилникот за систематизација на работните места на Центарот се утврдуваат работни места за лица вработени во Центарот и работни места за лица вработени во органите на државната управа од членот 4 на овој закон, како и во Бирото за јавна безбедност, Управата за безбедност и контраразузнавање, Агенцијата за разузнавање, Службата за безбедност и разузнавање во Министерството за одбрана и Дирекцијата за заштита и спасување, кои по потреба ќе се упатуваат да извршуваат задачи за определено време во Центарот.

Член 28

Работен однос во Центарот може да заснова лице кое ги исполнува општите услови пропишани со Законот за државните службеници.

Вработените во Центарот своите права, должности и одговорности ги остваруваат во согласност со Законот за државните службеници, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Вработените во Центарот и лицата упатени на работа во Центарот се должни да ја чуваат државната тајна и информациите класифицирани со степен на строго доверливо и доверливо, на начин и под услови утврдени со закон и со друг пропис десет години по престанувањето на вработувањето.

Член 29

Заради успешно извршување на своите надлежности Центарот организира, подготвува и реализира обука, вежби и други активности за лицата кои извршуваат задачи во Центарот и за други учесници во системот за управување со кризи.

Обуката и вежбите се изведуваат заради зголемување на координацијата, ефикасноста и благовремената реакција на учесниците во системот за управување со кризи.

Владата со уредба ги пропишува организирањето, планирањето и спроведувањето на обуката и вежбите, како и постапките кои задолжително се спроведуваат во системот за управување со кризи.

Финансиски средства за реализација на активностите од ставот 1 на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

IV. ОДЛУЧУВАЊЕ И УПОТРЕБА НА РЕСУРСИТЕ

Член 30

Кризна состојба се прогласува заради справување со кризна состојба која претставува ризик по добрата, здравјето и животите на луѓето и животните или опасност по безбедноста на Републиката или на нејзин дел.

Сериозноста на ризикот треба да биде од таква природа на зафатеност на подрачјето или добрата, здравјето и животите на луѓето и животните или опасност по

безбедноста на Републиката или на дел од неа, за која не постојат услови за прогласување на воена или вонредна состојба.

Член 31

Владата донесува одлука за постоење на кризна состојба, го определува подрачјето зафатено со кризна состојба и соодветно на тоа ги активира механизмите за разрешување на кризната состојба. За донесената одлука Владата веднаш го известува Собранието и претседателот на Република Македонија.

Владата за активностите поврзани со одлуката од ставот 1 на овој член во рок од 48 часа усмено, а еднаш неделно писмено го известува Собранието и претседателот.

Владата најдоцна за 30 дена по завршувањето на активностите утврдени со одлуката од ставот 1 на овој член, изготвува и доставува писмен извештај до Собранието и претседателот.

Одлуката за постоење на кризна состојба од ставот 1 на овој член не може да трае подолго од 30 дена.

Ако кризната состојба продолжи да трае подолго од 30 дена, Владата треба да побара одобрување од Собранието за продолжување на рокот или да предложи прогласување на воена или вонредна состојба.

Собранието и претседателот во секое време може да побараат усмен или писмен извештај за состојбата во областа за управување со кризи.

Член 32

Владата донесува одлука за употреба на ресурсите на органите на државната управа, органите на општините и на градот Скопје, како и за управување со нив во случај на кризна состојба.

Употребата на ресурсите за остварување на активностите од ставот 1 на овој член, треба да биде:

- пропорционална според природата и интензитетот на кризната состојба;
- разумна според карактерот на кризата и
- сериозна според јачината и обемот на кризата.

Одлуката од ставот 1 на овој член, ја спроведуваат функционерите кои раководат со органите на државната управа, органите на општините и на градот Скопје.

Член 33

Во случај на кризна состојба можат да се употребат и ресурсите на јавните претпријатија, установи и служби, како и на трговските друштва кои се од посебно значење за работа во кризна состојба, во согласност со закон.

Во случај на кризна состојба, по барање на Владата, врз основа на договор склучен со Центарот или доброволно, можат да се употребат и ресурсите на граѓаните и други правни лица кои не се опфатени во ставот 1 на овој член.

Дневниот надоместок за користење на ресурсите од ставовите 1 и 2 на овој член изнесува до 30% од просечната месечна нето плата по работник во Републиката објавена од Државниот завод за статистика во месецот пред давањето на ресурсите, а надоместокот за нивно оштетување или уништување не може да биде помал од пазарната вредност на средството, што истото ја имало во времето кога е оштетено или уништено, определена врз основа на елементите со помош на кои според обичаите во зависност од времето и местото на пазарот се утврдува пазарната цена.

Евиденција за ресурсите од ставовите 1 и 2 на овој член води Центарот.

Поблиски прописи за видот на ресурсите од ставовите 1 и 2 на овој член, за начинот на водењето на евиденцијата и за поблиско определување на висината на надоместокот за нивно користење, оштетување и уништување донесува Владата.

Граѓаните, јавните претпријатија, трговските друштва и другите правни лица можат да се откажат од надоместокот за употреба на ресурсите по сопствено барање и со писмена изјава.

Член 34

Одлука за употреба на ресурсите на територијалните противпожарни единици на Републиката и на републичките сили за заштита и спасување, донесува директорот на Дирекцијата за заштита и спасување.

Во случај на кризна состојба одлуката од ставот 1 на овој член се донесува по барање на Главниот штаб на Центарот.

Член 35

Дел од Армијата учествува во поддршка на полицијата во услови кога со кризната состојба е загрозна безбедноста на Републиката, а органите на државната управа немаат соодветни ресурси и средства за нејзина превенција и справување.

Предлог до Владата за потребата за учество на дел од Армијата, согласно со Стратегискиот одбранбен преглед на Републиката дава Управувачкиот комитет.

Предлогот од ставот 2 на овој член, особено содржи:

- вид и број на сили и капацитети на армиската единица;
- намена и задачи за кои се бараат и
- времетраење на активноста и ангажирањето на армиската единица.

По предлог на Владата, за учество на дел од Армијата во справувањето со кризна состојба, одлучува претседателот.

Претседателот во секое време може да ја преоцени потребата од учество на делот од Армијата.

Начинот на учество на дел од Армијата во кризна состојба се уредува со пропис кој го донесува претседателот.

Член 36

Заради обезбедување на потребната подготвеност, обука и вежби за евентуално учество на дел од Армијата во поддршка на полицијата во случај на кризна состојба, се донесува Упатство за оперативни и други постапки на Армијата во поддршка на полицијата во случај на кризна состојба.

Упатството од ставот 1 на овој член, го донесува министерот за одбрана во согласност со министерот за внатрешни работи.

V. КОМУНИКАЦИЈА, КООРДИНАЦИЈА И СОРАБОТКА

Член 37

Заради преземање на мерки и активности за превенција и рано предупредување во случај на кризни состојби, сите учесници во системот на управување со кризи во согласност со законите и другите прописи се должни да обезбедат континуирана и меѓусебна комуникација, координација и соработка за прибирање на податоци и информации, нивна анализа, доставување и информирање за ризиците и опасностите кои можат да ја загорзат безбедноста на Републиката.

Учесниците во системот на управување со кризи едновременно се должни и континуирано да комуницираат, да доставуваат податоци и информации и да соработуваат и по потреба и на начин утврдени со овој и друг закон и своите активности да ги координираат со Центарот.

Член 38

Заради рано предупредување, односно следење на состојбата, навремено идентификување на појавите и процесите кои се ризици и опасности по безбедноста на Републиката и/или кои можат да доведат до кризна состојба и заради известување на учесниците во системот на управување со кризи и на населението преку Центарот, се организира известување и тревожење.

Член 39

Тревожењето на населението во состојба на кризна состојба го врши Центарот.

Владата со уредба ги пропишува знаците за тревожење. Знаците за тревожење се единствени.

За потребите на тревожењето на населението, по барање на директорот на Центарот, сопствениците на објекти се должни да дозволат поставување и приклучување на уреди за тревожење на тие објекти.

Трошоците за поставување и одржување на уредите за тревожење, како и за надоместокот за штета при поставување и одржување на уредите се на товар на Центарот.

Член 40

Заради континуирано и ефикасно извршување на работите од членот 37 на овој закон, во Центарот се воспоставува единствен комуникациско-информативен систем со единствен број на повик-јавување во случај на ризици, опасности и други несреќи на целата територија на Републиката.

Единствениот комуникациски информативен систем работи 24 часа секој ден во неделата.

Член 41

Сопствениците и корисниците на системите за врски преку кои се врши пренос на податоците и информации од значење за управување со кризи и се остварува комуникацијата, како и преку кои се остварува координацијата и соработката се должни да ги применуваат мерките за криптозаштита, противелектронско обезбедување и другите мерки за заштита пропишани со уредба на Владата.

Член 42

Центарот врши анализа и обработка на податоците и информациите од членот 37 на овој закон и ги доставува до учесниците во системот за управување со кризи.

Владата со уредба ги пропишува видот на податоците и информациите од ставот 1 на овој член, како и начинот и постапката за нивното доставување до Центарот.

Член 43

Во согласност со ратификуван меѓународен договор, со закон или друг пропис, а во функција на заштита на интересите на Републиката во кризна состојба, по одлука на Владата може да учествуваат и меѓународни организации, институции и поединци.

Во согласност со ратификуван меѓународен договор, со закон или друг пропис, како и врз основа на препораките и насоките на Управувачкиот комитет и Групата за проценка, во кризна состојба Центарот ја остварува координацијата и соработката со субјектите од членот 11 на овој закон.

Член 44

За движење и работа во подрачјата зафатени со кризна состојба, на учесниците во системот за управување со кризи, како и на учесниците од меѓународни и други организации и институции од членовите 11 и 43 на овој закон, им се издава посебно одобрение - пропусница.

Одобрението - пропусницата ја издава директорот на Центарот.

Формата и содржината на образецот на одобрение-пропусницата и начинот на нејзиното издавање, со Правилник ја пропишува директорот на Центарот.

VI. ПРОЦЕНА НА ЗАГРОЗЕНОСТА НА БЕЗБЕДНОСТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 45

Заради планско, навремено, целесообразно и координирано донесување на одлуки, насоки и препораки за преземање на мерки за превенција, како и за најоп-

тимално справување со кризна состојба, се изработува и донесува проценка на загрозеноста на безбедноста на Републиката од сите ризици и опасности (во натамошниот текст: Проценка).

Проценката од ставот 1 на овој член ја донесува Владата.

Владата со уредба ја пропишува Методологијата за изработка на Процената, нејзината содржина, структура, начинот на чување и ажурирање, како и определувањето на субјектите во системот на управување со кризи на кои им се доставува целосна или извод од Процената.

Член 46

Процената, по предлог на Групата за проценка ја изработува Центарот и ја доставува на разгледување до Управувачкиот комитет.

По предлог на Центарот, Процената ја донесува Владата.

Одлуките по Процената од ставот 2 на овој член, се задолжителни за сите учесници на системот за управување со кризи, освен за Собранието и претседателот.

VII. ПЛАНИРАЊЕ И ФИНАНСИРАЊЕ

Член 47

Планирањето на развојот, оперативното и тековното планирање на краток, среден и долг рок на системот на управување со кризи се води и реализира според принципите, нормите и постапките кои важат во системот на планирање, програмирање и буџетирање.

Планирањето од ставот 1 на овој член, го вршат субјектите од членот 2 на овој закон, во рамките на своите надлежности.

Владата со уредба ги пропишува видот на плановите, програмите, потпрограмите, активностите и потребните ресурси за нивна реализација, вклучувајќи и финансиски средства, како и начинот на изработка, содржината и структурата на истите.

Член 48

Финансиските средства за потребите на системот за управување со кризи на Републиката, се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Финансиски средства за потребите на системот за управување со кризи можат да се обезбедат и од други извори во согласност со закон.

Финансиски средства за органите на државната управа за потребите на системот за управување со кризи, се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија во рамките на финансиските средства на тие органи.

Финансиските средства за органите на општините и на градот Скопје за потребите на системот за управување со кризи, се обезбедуваат од нивните средства во согласност со закон и од Буџетот на Република Македонија.

Јавните претпријатија, установи и служби, како и трговските друштва од посебно значење за работа во кризна состојба, финансиски средства обезбедуваат од сопствени извори и од средства од Буџетот на Република Македонија.

VIII. ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 49

Инспекциски надзор за применувањето на овој закон и другите прописи донесени врз основа на овој закон, врши Центарот преку инспектори за управување со кризи.

Инспекцискиот надзор од ставот 1 на овој член во органите на државната управа, општините, јавните претпријатија, јавните установи и служби, како и трговските друштва кои се од посебно значење за работа во кризна состојба, се врши во согласност со овој закон.

Член 50

Инспектор за управување со кризи може да биде лице вработено во Центарот, со високо образование и работно искуство од најмалку пет години во областа на управување со кризи или безбедноста и одбраната.

Инспекторите за управување со кризи имаат легитимација.

Формата и содржината на образецот на легитимацијата и начинот на нејзиното издавање и одземање, ги пропишува директорот на Центарот.

Член 51

Во вршењето на инспекцискиот надзор од членот 49 на овој закон, инспекторите се овластени:

- да остваруваат увид во спроведувањето на овој закон и другите прописи од областа на управувањето со кризи и

- да предложат мерки за отстранување на утврдени неправилности и недостатоци во определен рок.

Во вршењето на надзорот, инспекторот е должен на субјектите каде што се врши надзорот да дава помош во спроведувањето на законите и другите прописи од областа на управувањето со кризи.

Член 52

За извршениот инспекциски надзор, инспекторите се должни да состават записник кој ќе му го предадат на одговорното лице, каде што е вршен инспекцискиот надзор и на директорот на Центарот.

Во записникот се внесува констатираната состојба и предложените мерки и рокови за отстранување на недостатоците и неправилностите. Одговорното лице од ставот 1 на овој член е должно да постапи според записникот и да го извести инспекторот за преземените мерки.

Ако при вршењето на надзорот, инспекторот смета дека повредата на прописите претставува прекршок или кривично дело, должен е до надлежниот орган да поднесе барање, односно пријава за покренување на соодветна постапка.

Член 53

Инспекторите во инспекцискиот надзор донесуваат решение.

Против решението од ставот 1 на овој член, во рок од 15 дена од денот на приемот на решението може да се изјави жалба до Второстепената комисија на Владата.

IX. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 54

Со парична казна од 5.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок одговорното лице во субјектот учесник во системот за управување со кризи, ако:

- не ги применува одлуките, насоките, препораките и другите мерки и активности на Владата, Управувачкиот комитет и Центарот (член 44 став 1, член 16 и член 21 став 1 алинеја 3);

- не ги применува мерките за криптозаштита, противелектронско обезбедување и другите мерки за заштита пропишани со уредба на Владата (член 41);

- не ги применува препораките и заклучоците од Процената (членови 45 и 46);

- не постапи според записникот од извршениот инспекциски надзор и не го извести инспекторот за преземените мерки (член 52 став 2) и

- не утврдат работни места во актите за систематизација на работните места за работа во кризна состојба (член 9).

Член 55

Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари или со казна затвор од десет до 90 дена ќе се казни за прекршок физичко лице кое е сопственик на објект, кое по

барање на директорот на Центарот нема да дозволи поставување и приклучување на уреди за тревожење на објектот што е во негова сопственост (член 39 став 4).

Член 56

Со парична казна од 30.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице кое е сопственик на објект, а кое по барање на директорот на Центарот нема да дозволи поставување и приклучување на уреди за тревожење на објектот што е во негова сопственост (член 39 став 4).

X. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 57

Центарот отпочнува со работа со именувањето на директорот на Центарот.

Директорот на Центарот го именува Владата во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Во рок од 30 дена од денот на именувањето на директорот на Центарот, директорот ќе ги донесе актите за организација и работа и за систематизација на работните места во Центарот.

Член 58

До отпочнувањето со работа на Центарот, а најмногу 60 дена по денот на именувањето на директорот на Центарот, инспекцискиот надзор во областа на управувањето со кризи ќе продолжат да го вршат инспекторите од Министерството за одбрана согласно со одредбите на Законот за одбрана.

Член 59

Вработените од Министерството за одбрана кои вршат работи во Републичкиот центар за известување, службата за набљудување, центрите за известување на целата територија на Републиката, во областа на криптозаштитата и во областа на подготовки за одбрана, во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон ги презема Центарот во број кој соодветствува на потребниот број вработени согласно актите за организација и систематизација на Центарот.

При преземање на лицата од ставот 1 на овој член, се води сметка за соодветната и правична застапеност на заедниците.

Објектите и опремата на Републичкиот центар за известување, службата за набљудување и центрите за известување на целата територија на Републиката и опремата за криптозаштита, возилата, архивата и документацијата кои биле во врска со извршувањето на задачи од областа на кризниот менаџмент, од Министерството за одбрана ги презема Центарот со денот на преземањето на вработените.

Член 60

За спроведување на процесот на преземање на вработените, објектите, опремата, целокупната документација и архивата од членот 59 на овој закон, по именувањето на директорот на Центарот во Владата се формира Комисија составена од по еден претставник од Министерството за одбрана, Министерството за внатрешни работи, Министерството за финансии и претставник од Центарот. Комисијата процесот на преземање ќе го изврши во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

За евентуалните спорови кои не ќе може да ги реши Комисијата од ставот 1 на овој член, ќе одлучува Владата.

Член 61

Владата обезбедува просторни услови за работа на Центарот.

Член 62

Подзаконските прописи чие донесување е утврдено со овој закон, ќе се донесат во рок од една година од денот на примената на овој закон.

Член 63

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јуни 2005 година.

L I G J I

PËR MENAXHIMIN ME KRIZAT

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1

Me këtë ligj rregullohet sistemi i menaxhimit me krizat në Republikën e Maqedonisë, si vijon: organizimi dhe funksionimi, vendosja dhe shfrytëzimi i resurseve, komunikimi, koordinimi dhe bashkëpunimi, vlerësimi i rrezikimit të sigurisë së Republikës, planifikimi dhe financimi, si dhe çështje të tjera të lidhura me sistemin e menaxhimit me krizat.

Sistemi për menaxhimin me krizat organizohet dhe realizohet për shkak të preventivës, paralajmërimit të hershëm dhe ballafaqimit me krizat, të cilat paraqesin rrezik për të mirat, shëndetin dhe jetën e njerëzve dhe kafshëve, e që kanë ndodhur nga fatkeqësitë natyrore dhe epidemitë ose rreziqet e tjera dhe kërcënimet që drejtpërdrejt e rrezikojnë rendin kushtetues dhe sigurinë e Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejme: Republikën) ose një pjesë të saj, e për të cilat nuk ka kushte për shpalljen e gjendjes së luftës ose të jashtëzakonshme.

Sistemi për menaxhimin me krizat përfshin edhe grumbullimin e informatave, vlerësimin, analizën e gjendjes, përcaktimin e qëllimeve dhe detyrave, zhvillimin dhe zbatimin e veprimeve të nevojshme për preventivë, paralajmërim të hershëm dhe ballafaqim me krizat.

Neni 2

Sistemin për menaxhimin me krizat e realizojnë organet e administratës shtetërore dhe organet e pushtetit shtetëror (Kuvendi, Kryetari dhe Qeveria), forcat e armatosura si Armata e Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejme: Armata), forcat për mbrojtje dhe shpëtim dhe organet e komunave dhe të Qytetit të Shkupit (në tekstin e mëtejme: komunat dhe Qyteti i Shkupit).

Ndërmarrjet publike, institucionet publike dhe shërbimet e shoqëritë tregtare, mund të marrin pjesë në preventivën, në paralajmërimin e hershëm dhe ballafaqimin me krizat në pajtim me këtë ligj.

Qytetarët, shoqatat e qytetarëve dhe Kryqi i Kuq i Republikës së Maqedonisë, organizatat joqeveritare e humanitare, mjetet e informimit publik dhe personat e tjerë juridikë që nuk janë përfshirë me paragrafin 1 dhe 2 të këtij neni, mund të marrin pjesë në preventivën dhe ballafaqimin me krizat, vullnetarisht dhe me marrëveshje, në bazë të ligjit dhe marrëveshjeve ndërkombëtare të ratifikuara që e rregullojnë këtë materie.

Neni 3

Shprehje të caktuara të përdorura në këtë ligj e kanë kuptimin si vijon:

1. “Rrezikim i sigurisë së Republikës”, është kanosja nga rreziqet dhe rreziku për të mirat dhe ambientin jetësor, shëndetin dhe jetën e njerëzve, kafshëve dhe bimëve, për pronën dhe të mirat e tjera materiale në masë të madhe, stabilitetin, funksionimin e shtetit dhe rregullimit shoqëror të tij të përcaktuar me Kushtetutë, për të cilat nuk ka kushte për shpalljen e gjendjes së luftës ose të jashtëzakonshme.

2. “Rreziqe dhe kërcënime” janë manifestimet e mundshme të nacionalizmit dhe mosdurimit fetar;

format dhe aktivitetet lidhur me terrorizmin ndërkombëtar, krimin e organizuar, tregtinë e palejueshme me drogë, armë dhe njerëz, pasojat nga mjetet për shkatërrim në masë; posedimi i sasive të mëdha të armatimit ilegal; korrupsioni; terrorizmi urban; krimi i rëndë, duke përfshirë shantazhin, vrasjet dhe sulmet ndaj qytetarëve dhe pronës së tyre; aktivitetet e shërbimeve speciale të huaja të drejtuara në përkëqësimin e gjendjes së sigurisë; pasojat nga ndeshja e interesave për shfrytëzimin e burimeve dhe rrugëve të lëndëve strategjike energjetike, si dhe pengimi dhe bllokimi i importit të tyre në Republikë; fatkeqësitë elementare dhe të tjera, katastrofat teknike teknologjike, epidemitë e sëmundjeve karantine dhe të tjera ngjitëse të njerëzit dhe kafshët, si dhe degradimi dhe shkatërrimi në masë të madhe i ambientit jetësor.

3. “Resurse” janë qytetarët, objektet, automjetet, mjetet materiale teknike, pajisjet dhe mjetet financiare me të cilat disponon Republika e Maqedonisë.

4. “Krizë” është dukuria më të cilën rrezikohen vlerat themelore, interesat dhe qëllimet vitale e afatgjate të shtetit, përkatësisht janë rrezikuar rregullimi kushtetues dhe siguria e Republikës.

5. “Gjendje e krizës” është gjendja e shkaktuar nga rreziqet dhe kërcënimet, të cilat mund t’i cenojnë të mirat, shëndetin dhe jetën e njerëzve e të kafshëve dhe sigurinë e Republikës, për preventivën e të cilës dhe/ose ballafaqimin duhet shfrytëzimi i resurseve në masë të madhe.

6. “Preventivë” është aktiviteti për pengimin e shkaktimit, kontrollit dhe ballafaqimin me gjendjen e krizës.

II. DISPOZITAT E VEÇANTA

Neni 4

Ministritë dhe organet e tjera të administratës shtetërore marrin pjesë në preventivën, paralajmërimin e hershëm dhe ballafaqimin me gjendjen e krizës, në pajtim me ligjin me të cilin rregullohet kompetenca e tyre.

Ministritë dhe organet e tjera të administratës shtetërore, komunat dhe Qyteti i Shkupit, ndërmarrjet publike, institucionet dhe shërbimet publike, si dhe shoqëritë tregtare me rëndësi të posaçme për punën në gjendje krize, të cilat do t’i përcaktojnë Qeveria e Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejme: Qeveria), përgatitjen për realizimin e funksioneve të tyre përkatësisht detyrave për preventivë dhe ballafaqim me krizat.

Neni 5

Komunat dhe Qyteti i Shkupit, në kuadër të kompetencave të tyre të përcaktuara me ligj, kanë obligim që për nevojat e tyre, për preventivë efikase dhe paralajmërimin e hershëm nga gjendja potenciale e krizës, të kryejnë vlerësimin e rreziqeve dhe kërcënimeve në nivel lokal, t’i përcaktojnë nevojat dhe t’i planifikojnë resurset.

Në ballafaqimin me krizat, komunat dhe Qyteti i Shkupit i kryejnë edhe punët si vijon:

- i përcjellin gjendjet dhe veprimet e dukuritë që mund të çojnë në shkaktimin e krizës në rajonin e komunave dhe të Qytetit të Shkupit;

- miratojnë vlerësimin për kanosjen nga rreziqet dhe kërcënimet për shkaktimin e gjendjes së krizës në rajonin e komunave dhe të Qytetit të Shkupit.

- miratojnë programin për rivitalizimin e komunave dhe Qytetit të Shkupit pas eliminimit të krizës;

- i zbatojnë vendimet e Qeverisë lidhur me menaxhimin me krizën në rajonin e komunave dhe Qytetit të Shkupit;

- vendosin për lartësinë e mjeteve për menaxhimin me krizat nga Buxheti i komunave dhe i Qytetit të Shkupit.

Vlerësimin nga paragrafi 2 alineja 2 e këtij neni e përpilojnë Qendrat rajonale për menaxhimin me krizat.

Në ballafaqimin me krizën, prefektët e komunave dhe i Qytetit të Shkupit sigurojnë koordinimin e pjesëmarrësve në sistemin e menaxhimit me krizat në nivel lokal.

Neni 6

Armata mund të marrë pjesë me një pjesë të forcave të saj në rast të gjendjes së krizës, në kushte dhe mënyrë të përcaktuar me këtë ligj.

Neni 7

Forcat për mbrojtje dhe shpëtim të formuara sipas Ligjit për mbrojtje dhe shpëtim, në gjendje të krizës marrin pjesë në mënjanimin e pasojave nga e njëjta.

Neni 8

Në preventivën dhe ballafaqimin me gjendjen e krizës, ndërmarjet publike, shërbimet dhe institucionet publike, si dhe shoqëritë tregtare që kanë rëndësi të veçantë për punë në gjendje krize, kanë për obligim mbrojtjen dhe shpëtimin e të punësuarve, personave që kanë ndodhur te ata dhe të mirave materiale, si dhe mënjanimin e pasojave nga gjendja e krizës.

Neni 9

Ministritë dhe organet e tjera të administratës shtetërore, organet e komunave dhe të Qytetit të Shkupit, shërbimet dhe institucionet publike, si dhe shoqëritë tregtare që kanë rëndësi të veçantë për punë në gjendje të krizës, kanë obligim që në aktet e tyre për organizim dhe sistemim të përcaktojnë vende të punës për përgatitjen dhe kryerjen e detyrave të punës lidhur me preventivën dhe ballafaqimin me gjendjen e krizës.

Neni 10

Ministritë dhe organet e tjera të administratës, ndërmarjet publike, si dhe shoqëritë tregtare që kanë rëndësi të veçantë për punë në gjendje të krizës, dhe komunat e Qyteti i Shkupit, kanë obligim të marrin pjesë në stërvitjen, aktivitetet ushtrimore të tjera për preventivën dhe ballafaqimin me gjendjen e krizës.

Mënyra e pjesëmarrjes në aktivitetet nga paragrafi 1 i këtij neni dhe lartësia e kompensimit, rregullohet me marrëveshje me Qendrën për menaxhimin me krizat.

Neni 11

Në pajtim me marrëveshjet ndërkombëtare, të cilat i ka ratifikuar ose pranuar Republika e Maqedonisë, ligjin dhe dispozitat e tjera, në preventivë e ballafaqim dhe paralajmërimin e hershëm nga gjendja eventuale e krizës, mund të marrin pjesë edhe organizatat ndërkombëtare, institucionet dhe individët.

III. ORGANIZIMI DHE FUNKSIONIMI I ORGANEVE DHE TRUPAVE NË SISTEMIN PËR MENAXHIMIN ME KRIZAT

Neni 12

Për shkak të propozimit të vendimeve dhe sigurimit të konsultimeve të përhershme, koordinimit, reagimit me kohë, efikasitetit dhe shfrytëzimit përkatës të resurseve në dispozicion, në rast të situatës së krizës, si dhe sigurimit të vlerësimit me kohë, kualitativ dhe real të rrezikimit të sigurisë së Republikës nga rreziqet dhe kërcënimet, në sistemin e menaxhimit me kriza, formohen Komiteti menaxhues dhe Grupi për vlerësim dhe themelohet Drejtoria për menaxhim me kriza.

1. Komiteti menaxhues

Neni 13

Komiteti menaxhues është trup i Qeverisë për koordinim dhe menaxhim me sistemin e menaxhimit me kriza.

Komitetin menaxhues e përbëjnë ministrat: e Punëve të Brendshme, Shëndetësisë, Transportit dhe Lidhjeve, Mbrojtjes, Punëve të Jashtme dhe udhëheqësi i Grupit për vlerësim. Në qoftë se përbërja e Komitetit menaxhues nuk e shpreh përfaqësimin përkatës dhe të drejtë të bashkësive, përbërja e Komitetit menaxhues plotësohet edhe me anëtarë të tjerë të Qeverisë.

Varësisht nga gjendja e krizës, sipas nevojës, në punën e Komitetit menaxhues mund të inkuadrohen edhe funksionarë të tjerë, të cilët udhëheqin me organet e administratës shtetërore.

Në punën e Komitetit menaxhues merr pjesë edhe një përfaqësues nga Komisioni i mbrojtjes dhe i sigurisë i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejme: Kuvendi) përcaktimi i anëtarëve të Komisionit nga partia më e madhe opozitare dhe një përfaqësues nga Kabineti i Kryetarit të Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejme: Kryetari).

Neni 14

Varësisht nga situata e krizës, kryetari i Qeverisë përcakton person nga përbërja e Komitetit menaxhues, i cili do të udhëheqë me punën e Komitetit menaxhues.

Varësisht nga situata e krizës, në punën e Komitetit menaxhues sipas nevojës dhe si mbështetje mund të thirren edhe ekspertë.

Vendim për pjesëmarrjen e ekspertëve merr personi përgjegjës nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 15

Propozim për konstatimin e situatës së krizës, Komitetit menaxhues mund t'i paraqesë çdo funksionar, i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore, anëtar i Komitetit menaxhues, udhëheqësi i Grupit për vlerësim dhe drejtori i Qendrës për menaxhim me kriza.

Komiteti menaxhues e shqyrton propozimin nga paragrafi 1 i këtij neni dhe i propozon Qeverisë konstatimin e ekzistimit të situatës së krizës dhe rajonin i cili është përfshirë me situatën e krizës dhe në mënyrë përkatëse me këtë, jep propozim për aktivizimin e mekanizmave për zgjidhjen e saj në pajtim me këtë ligj.

Neni 16

Organet e administratës shtetërore, komunave dhe të qytetit të Shkupit dhe pjesëmarrësit e tjerë në sistemin e menaxhimit të krizave, në suazat e kompetencave të tyre të përcaktuara me ligj, janë të obliguar t'i zbatojnë rekomandimet dhe masat dhe aktivitetet e tjera të Komitetit menaxhues, të miratuara në pajtim me këtë ligj.

2. Grupi për vlerësim

Neni 17

Grupi për vlerësim është trup i Qeverisë i cili bën vlerësim të përhershëm të rreziqeve dhe kërcënimeve për sigurinë e Republikës dhe propozon masa dhe aktivitete për preventivën e tyre, paralajmërimin e hershëm dhe ballafaqimin me situatat e krizës.

Neni 18

Grupin për vlerësim e përbëjnë drejtorët e Byrosë për sigurim publik, Drejtoria për siguri dhe kundërzbulim, Agjencia për zbulim; drejtorët dhe zëvendësit e drejtorëve të Qendrës për menaxhim të krizave dhe Drejtoria për mbrojtje dhe shpëtim; zëvendëskryeshëfi i Shtabit të Përgjithshëm të Armatës si edhe udhëheqësi i Shërbimit për siguri dhe zbulim në Ministrinë e Mbrojtjes.

Përbërja e Grupit për vlerësim e shpreh përfaqësimin përkatës dhe të drejtë të bashkësive.

Me Grupin për vlerësim udhëheq personi nga përbërja e Grupit për vlerësim, të cilin e cakton kryetari i Qeverisë.

Sipas nevojës, në punën e Grupit për vlerësim thirren edhe përfaqësuesit e tjerë të organeve të administratës shtetërore, komunave dhe të Qytetit të Shkupit dhe ekspertë për lëmin e caktuar, për çka vendos personi përgjegjës nga paragrafi 3 i këtij neni.

Neni 19

Analizat, rekomandimet dhe konkluzionet, Grupi për vlerësim ia dërgon Komitetit menaxhues, kryetarit të Qeverisë, kryetarit të Republikës së Maqedonisë dhe kryetarit të Kuvendit.

Kryetari i Qeverisë, analizat, rekomandimet dhe konkluzionet nga paragrafi 1 të këtij neni, sipas nevojës, iu dërgon edhe funksionarëve të tjerë, të cilët udhëheqin me organet e administratës shtetërore.

3. Drejtoria për menaxhimin me kriza

Neni 20

Në sistemin për menaxhimin me kriza, themelohet organi i pavarur i administratës shtetërore me pozitë dhe funksion të drejtorisë, me cilësinë e personit juridik.

Emërtimi i organit të pavarur të administratës shtetërore nga paragrafi 1 i këtij neni, është Qendra për menaxhimin me kriza (në tekstin e mëtejme: Qendra).

Selia e Qendrës është në Shkup.

Neni 21

Në kryerjen e punëve që kanë të bëjnë me menaxhimin e krizave, Qendra i kryen punët që kanë të bëjnë me:

- sigurimin e vazhdimësisë në bashkëpunimin ndër resorë dhe bashkëpunimin ndërkombëtar, konsultime dhe koordinime në menaxhimin me kriza;
- përpunimin dhe azhurnimin e vlerësimit unik të rreziqeve dhe kërcënimeve për sigurinë e Republikës;
- propozimin e masave dhe aktiviteteve për zgjidhjen e situatës së krizës, dhe

- kryen edhe punë të tjera të përcaktuara me ligj.

Qendra është bartësi i mbështetjes të plotë (profesionale, organizative, administrative dhe tjetër) të Komitetit administrues dhe të Grupit për vlerësim.

Neni 22

Në kryerjen e punëve nga neni 21 i këtij ligji, Qendra bashkëpunon edhe me përfaqësues të Organizatës së Kombeve të Bashkuara (OKB), Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim me Evropën (OSBE), Unionin Evropian (UE), NATO-n, me ambasadat e huaja në vend, Komitetin ndërkombëtar të Kryqit të Kuq dhe Federatën ndërkombëtare të shoqatave të Kryqit të Kuq dhe Gjysmëhënën e Kuqe dhe me organizatat e tjera humanitare ndërkombëtare.

Qendra bashkëpunon edhe me qendrat për menaxhim me krizat të shteteve të tjera.

Neni 23

Për shkak të informimit, përcjelljes së gjendjes, këmbimit të të dhënave dhe informatave dhe dhënies së propozimeve për menaxhim me situatën e krizës dhe përpunimit të vlerësimit, në Qendër formohen Qendra rajonale për menaxhim me krizat (në tekstin e mëtejme: Qendra rajonale).

Qendra rajonale formohen me seli në komunat: Berovë; Manastir; Vallandovë; Veles; Vinicë; Gjevgjeli; Gostivar; Dibër; Dellçevë; Demir Hisar; Kavadar; Kërçovë; Koçan; Kratovë; Kriva Pallankë; Krushevë; Kumanovë; Makedonski Brod; Negotinë; Ohër; Prilep; Probishtip; Radovish; Resnjë; Sveti Nikollë; Strugë; Strumicë; Tetovë; Shtip; Gazi Babë; Karposh; Kisella Vodë; Qendër; Çair dhe Qyteti i Shkupit.

Rajonin të cilin e përfshijnë qendrat rajonale nga paragrafi 1 i këtij neni, e përcakton Qeveria.

Neni 24

Pranë Qendrës formohet Shtabi Kryesor, si trup operativo-profesional i cili udhëheq me aktivitetet për preventivë dhe ballafaqimin me situatat e krizës.

Shtabin Kryesor e përbëjnë përfaqësues të ministrive nga neni 13 paragrafi 2 i këtij ligji. Anëtarë të Shtabit janë edhe udhëheqësi i ndihmës urgjente mjekësore në Shkup, drejtori i Drejtorisë për Mbrojtje dhe Shpëtim si dhe përfaqësuesit e Armatës, të Agjencisë për Zbulim, të Drejtorisë për sigurinë e informatave të klasifikuara dhe të Kryqit të Kuq të Republikës së Maqedonisë.

Përbërja e Shtabit Kryesor e shpreh përfaqësimin përkatës dhe të drejtë të bashkësive.

Drejtori i Qendrës udhëheq me Shtabin Kryesor.

Neni 25

Në Qendrat rajonale formohen Shtabet rajonale, si trupa operativo-profesional, me të cilat udhëheq udhëheqësi i Qendrës rajonale. Udhëheqësi i qendrës rajonale e emëron drejtorin e qendrës.

Shtabet rajonale në Qendrat rajonale i përbëjnë përfaqësues nga njësitë rajonale të ministrive dhe organeve të tjera të administratës shtetërore nga neni 13, paragrafi 2 i këtij ligji, si edhe nga një përfaqësues i komunave dhe i Qytetit të Shkupit, rajonet e të cilëve janë të përfshira në Qendrën rajonale.

Përbërja e Shtabeve Rajonale në Qendrat rajonale shpreh përfaqësimin përkatës dhe të drejtë të bashkësive në rajonin të cilin e përfshin qendra rajonale.

Shtabet rajonale aktivizohen me vendim të drejtorit të Qendrës.

Neni 26

Me Qendrën udhëheq drejtori, të cilin e emëron Qeveria me mandat katërvjeçar.

Drejtor emërohet personi civil, i cili para emërimit ka punuar së paku gjashtë vjet në vende pune në organet e administratës shtetërore ose në institucionet, puna e të cilëve ka të bëjë me mbrojtjen dhe sigurinë e Republikës.

Qeveria emëron edhe zëvendës-drejtor të Qendrës me mandat katërvjeçar.

Zëvendësi e zëvendëson drejtorin në rastet kur ai mungon ose kur për shkak të sëmundjes dhe shkaqeve të tjera nuk ka mundësi ta kryejë funksionin e vet, me të gjitha autorizimet dhe përgjegjësitë në udhëheqjen.

Zëvendësi, në bashkëpunim me drejtorin kryen punë në kompetencën e drejtorit, të cilat ai do t'ia besojë.

Neni 27

Drejtori i Qendrës miraton rregullore për organizimin dhe punën dhe për sistematizimin e vendeve të punës në Qendër.

Në rregulloren për sistematizimin e vendeve të punës së Qendrës përcaktohen vendet e punës për personat e punësuar në Qendër dhe vendet e punës për personat e punësuar në organet e administratës shtetërore nga neni 4 i këtij ligji, si dhe në Byronë e sigurimit publik, Drejtorinë e sigurimit dhe kundërzbulimit, Agjencinë e zbulimit, Shërbimin për sigurim dhe zbulim në Ministrinë e Mbrojtjes dhe Drejtorinë për mbrojtje dhe shpëtim, të cilët sipas nevojës, do të udhëzohen të kryejnë detyra për kohë të caktuar në Qendrën.

Neni 28

Marrëdhënie pune në Qendër mund të themelojë personi, i cili i plotëson kushtet e përgjithshme të përcaktuara me Ligjin për nëpunësit shtetërorë.

Të punësuarit në Qendër të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e tyre i realizojnë në pajtim me Ligjin për nëpunësit shtetërorë, nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar më ndryshe.

Të punësuarit në Qendër dhe personat e udhëzuar për punë në Qendër janë të detyruar ta ruajnë sekretin shtetëror dhe informatat e klasifikuara me shkallë të besimit të lartë dhe të besimit, në mënyrë dhe nën kushte të përcaktuara me ligj dhe me dispozitë tjetër, 10 vjet pas pushimit të punës.

Neni 29

Për shkak të kryerjes së suksesshme të obligimeve të veta Qendra organizon, përgatit dhe realizon trajnim, ushtrime dhe aktivitete për personat, të cilët kryejnë detyra në Qendër dhe për pjesëmarrësit tjerë në sistemin për menaxhim me kriza.

Trajnimit dhe ushtrimet bëhen për shkak të zmadhimit të koordinimit, efikasitetit dhe reagimit në kohë të duhur të pjesëmarrësve në sistemin për menaxhim me kriza.

Qeveria me dekretiligj e përcakton organizimin, planifikimin dhe zbatimin e trajnimit dhe ushtrimeve, si dhe procedurat, të cilat detyrimisht zbatohen në sistemin për menaxhim me kriza.

Mjete financiare për realizimin e aktiviteteve nga paragrafi 1 i këtij neni sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

IV. VENDOSJA DHE PËRDORIMI I RESURSEVE

Neni 30

Gjendje krize shpallet për shkak të ballafaqimit me gjendjen e krizës, e cila paraqet rrezik për pasuritë, shëndetin dhe jetët e njerëzve dhe kafshëve ose kërcënim për sigurinë e Republikës ose të një pjese të saj.

Serioziteti i rrezikut duhet të jetë nga ajo natyrë e përfshirjes së territorit ose pasurisë, shëndetit dhe jetëve të njerëzve dhe kafshëve ose kërcënim për sigurinë e Republikës ose të një pjese të saj, për të cilën nuk ekzistojnë kushte për shpalljen e gjendjes së luftës ose gjendjes së jashtëzakonshme.

Neni 31

Qeveria merr vendim për ekzistimin e gjendjes së krizës, e përcakton territorin e përfshirë me gjendje krize dhe në mënyrë adekuate me atë i aktivizon mekanizmat për zgjidhjen e gjendjes së krizës. Për vendimin e marrë, Qeveria menjëherë e njofton Kuvendin dhe kryetarin e Republikës së Maqedonisë.

Qeveria për aktivitetet e lidhura me vendimin e paragrafit 1 të këtij neni në afat prej 48 orësh gojarisht, ndërsa një herë në javë me shkrim e informon Kuvendin dhe Kryetarin.

Qeveria më së voni brenda 30 ditësh pas mbarimit të aktiviteteve të përcaktuara me paragrafin 1 të këtij neni, harton dhe i paraqit raport me shkrim Kuvendit dhe Kryetarit.

Vendimi për ekzistimin e gjendjes së krizës nga paragrafi 1 i këtij neni nuk guxon të zgjasë më gjatë se 30 ditë.

Nëse gjendja e krizës vazhdon të zgjasë më shumë se 30 ditë, Qeveria duhet të kërkojë leje nga Kuvendi për vazhdimin e afatit ose të propozojë shpalljen e gjendjes së luftës ose gjendjes së jashtëzakonshme.

Kuvendi dhe Kryetari në çdo kohë mund të kërkojnë raport me shkrim ose me gojë për gjendjen në fushën e menaxhimit me kriza.

Neni 32

Qeveria merr vendim për përdorimin e resurseve të organeve të administratës shtetërore, organeve të komunave dhe të Qytetit të Shkupit, si dhe për menaxhim me to në rast të gjendjes së krizës.

Përdorimi i resurseve për realizimin e aktiviteteve nga paragrafi 1 i këtij neni, duhet të jetë:

- proporcional sipas natyrës dhe intensitetit të gjendjes së krizës;
- i kuptueshëm sipas karakterit dhe krizës, dhe
- serioz sipas fuqisë dhe vëllimit të krizës.

Vendimin nga paragrafi 1 të këtij neni, e zbatojnë funksionarët, të cilët udhëheqin me organet e drejtorisë shtetërore, organet e komunave dhe Qytetit të Shkupit.

Neni 33

Në rast të gjendjes së krizës mund të përdoren edhe resursat e ndërmarrjeve publike, institucioneve dhe shërbimeve, si dhe të shoqërive tregtare, të cilat kanë rëndësi të veçantë për punën në gjendje krize, në pajtim me ligjin.

Në rast të gjendjes së krizës, me kërkesë të Qeverisë, në bazë të marrëveshjes së lidhur me Qendrën ose vullnetarisht, mund të shfrytëzohen edhe resursat e qytetarëve dhe personave tjerë juridikë, të cilët nuk janë përfshirë në paragrafin 1 të këtij neni.

Kompensimi ditor për shfrytëzimin e resurseve nga paragrafi 1 dhe 2 të këtij neni është deri 30% nga neto rroga mesatarja mujore për një punëtor në Republikë e shpallur nga Enti republikan i statistikës në muajin para

dhënies së resurseve, ndërsa kompensimi për dëmtimin ose shkatërrimin e tyre nuk guxon të jetë më e vogël nga vlera e tregut të mjetit, që të njëjtën e ka pasur në kohën kur është dëmtuar ose shkatërruar, i përcaktuar në bazë të elementeve me ndihmën e të cilëve sipas traditave varësisht nga koha dhe vendi i tregut përcaktohet çmimi i tregut.

Evidencë për resursat nga paragrafi 1 dhe 2 të këtij neni mban Qendra.

Dispozita më të përafërta të resurseve nga paragrafi 1 dhe 2 të këtij neni, për mënyrën e mbajtjes së evidencës dhe për përcaktimin më të përafërt të lartësisë së kompensimit për shfrytëzimin, dëmtimin dhe shkatërrimin e tyre, miraton Qeveria

Qytetarët, ndërmarrjet publike, shoqëritë tregtare dhe personat tjerë juridikë, mund të refuzojnë kompensimin për përdorimin e resurseve me kërkesë të tyre dhe me deklaratë me shkrim.

Neni 34

Vendim për përdorimin e resurseve të njësive territoriale të Republikës për fikjen e zjarrit dhe të forcave republikane për mbrojtje dhe shpëtim merr drejtori i Drejtorisë për mbrojtje dhe shpëtim.

Në rast të gjendjes së krizës vendimi nga paragrafi 1 i këtij neni merret me kërkesë të Shtabit të përgjithshëm të Qendrës.

Neni 35

Një pjesë e Armatës merr pjesë në përkrahjen e policisë në kushtet kur me gjendjen e krizës është rrezikuar siguria e Republikës, ndërsa organet e administratës shtetërore nuk kanë resurse dhe mjete adekuate për preventivë dhe ballafaqimin e saj.

Propozim në Qeveri për nevojën e pjesëmarrjes së një pjese të Armatës, në pajtim me Vështrimin strategjik mbrojtës të Republikës jep Komiteti udhëheqës.

Propozimi nga paragrafi 2 i këtij neni veçanërisht përmban:

- llojin dhe numrin e forcave dhe kapacitetet e njësisë së armatës;
- dedikimin dhe detyrat për të cilat kërkohet dhe
- kohëzgjatja e aktivitetit dhe angazhimi i njësisë së armatës.

Ndaj propozimi të Qeverisë, për pjesëmarrje të një pjese të Armatës në ballafaqimin me gjendjen e krizës, vendos Kryetari.

Kryetari në çdo kohë mund ta vlerësojë nevojën e pjesëmarrjes së pjesës së Armatës.

Mënyra e pjesëmarrjes së një pjese të Armatës në gjendjen e krizës rregullohet me dispozitë të cilin e miraton Kryetari.

Neni 36

Për shkak sigurimit të përgatitjes së duhur, aftësimit dhe ushtrimeve për pjesëmarrjen eventuale të një pjese të armatës në përkrahjen e policisë në rast të gjendjes së krizës, miratohet Udhëzim për procedura operative dhe procedura tjera të armatës në përkrahjen e policisë në rast të gjendjes së krizës.

Udhëzimin nga paragrafi 1 të këtij neni e miraton ministri i Mbrojtjes në pajtim me ministrin e Punëve të Brendshme.

V. KOMUNIKIMI, KOORDINIMI DHE BASHKËPUNIMI

Neni 37

Për shkak marrjes së masave dhe aktiviteteve për preventivë dhe paralajmërimin të hershëm në rast të gjendjes së krizës, të gjithë pjesëmarrësit në sistemin e menaxhimit me kriza, në pajtim me ligjet dhe dispozitat tjera janë të detyruar të sigurojnë komunikim të ndërsjellë dhe në kontinuitet, koordinim dhe bashkëpunim për grumbullimin e të dhënave

dhe informatave, analizën e tyre, dorëzimin dhe informimin për rreziqet dhe kërcënimet, të cilat mund ta rrezikojnë sigurinë e Republikës.

Pjesëmarrësit në sistemin e menaxhimit me kriza njëkohësisht janë të detyruar edhe të komunikojnë në kontinuitet, të dorëzojnë të dhëna dhe informata dhe të bashkëpunojnë dhe sipas nevojës dhe në mënyrë të përcaktuar me këtë dhe me ligj tjetër dhe aktivitetet e tyre t'i koordinojnë me Qendrën.

Neni 38

Për shkak të paralajmërimit të hershëm, respektivisht përcjelljes së gjendjes, identifikimit në kohë të dukurive dhe proceseve që janë rreziqe dhe kërcënime për sigurinë e Republikës dhe/ose që mund të sjellin deri në gjendje krize dhe për shkak informimit të pjesëmarrësve në sistemin e menaxhimit me kriza dhe të banorëve përmes Qendrës, organizohet lajmërimi dhe alarmimi.

Neni 39

Alarmimin e banorëve në gjendje të gjendjes së krizës e bën Qendra.

Qeveria me dekretligj i përcakton shenjat për alarmim.

Shenjat për alarm janë të unifikuara.

Për nevojat e alarmimit të banorëve, me kërkesë të drejtorit të Qendrës, pronarët e objekteve janë të detyruar të lejojnë vendosjen dhe lidhjen e pajisjeve për alarm në ato objekte.

Shpenzimet për vendosjen dhe mirëmbajtjen e pajisjeve për alarm, si dhe për kompensimin e dëmit gjatë vendosjes dhe mirëmbajtjes së pajisjeve janë në barrë të Qendrës.

Neni 40

Për shkak të kryerjes efikase dhe në kontinuitet të çështjeve nga neni 37 të këtij ligji, në Qendër vendoset sistemi i vetëm komunikues-informativ me numër të vetëm të lajmërim-thirrjes në rast të rreziqeve, kërcënimeve dhe fatkeqësive tjera në tërë territorin e Republikës.

Sistemi i vetëm komunikues-informativ punon 24 orë çdo ditë gjatë javës.

Neni 41

Pronarët dhe shfrytëzuesit e sistemit për lidhje përmes të cilëve bëhet bartja e të dhënave dhe informatave me rëndësi për menaxhim me kriza dhe realizohet komunikimi, si dhe përmes të cilëve realizohet koordinimi dhe bashkëpunimi janë të detyruar t'i zbatojnë masat për kriptombrojtje, sigurim kundërelektronik dhe masat tjera për mbrojtje të përcaktuara me dekretligj të Qeverisë

Neni 42

Qendra bën analizën dhe përpunimin e të dhënave dhe informatave nga neni 37 të këtij ligji dhe i dorëzon të pjesëmarrësit në sistemin për menaxhim me kriza.

Qeveria me dekretligj i përcakton llojin e të dhënave dhe informatave nga paragrafi 1 i këtij neni, si dhe mënyrën dhe procedurën për dorëzimin e tyre në Qendër.

Neni 43

Në përputhje me marrëveshjen e ratifikuar ndërkombëtare, me ligj ose rregull tjetër, dhe në funksion të mbrojtjes së interesave të Republikës në gjendje të krizës, me vendim të Qeverisë mund të marrin pjesë edhe organizata ndërkombëtare, institucione dhe individë.

Në përputhje me marrëveshjen e ratifikuar ndërkombëtare, me ligj ose rregull tjetër, si edhe mbi bazë të rekomandimeve dhe kaheve të Komitetit menaxhues dhe Grupit për vlerësim, në gjendje krize, Qendra e realizon bashkërenditjen dhe bashkëpunimin me subjektet nga neni 11 të këtij ligji.

Neni 44

Për lëvizje dhe punë në rajonet e përfshira me gjendje krize, pjesëmarrësve në sistemin për menaxhimin me kriza, si edhe pjesëmarrësve të organizatave ndërkombëtare dhe organizatave dhe institucioneve të tjera nga neni 11 dhe 43 të këtij ligji, u lëshohet leje e veçantë-lejekalimi.

Leja-lejekalimin e lëshon drejtori i Qendrës.

Formatin dhe përmbajtjen e formularit të lejes-lejekalimit dhe mënyrën e lëshimit të tij, me Rregullore e përcakton drejtori i Qendrës.

VI. VLERËSIM PËR RREZIKUN E SIGURISË SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

Neni 45

Për shkak të miratimit të vendimeve me plan, me kohë, të përshtatshme dhe bashkërenditëse, kahe dhe rekomandime për ndërmarrjen e masave preventive, si edhe ballafaqimi më optimal me gjendjen e krizës, hartohet dhe miratohet vlerësim për rrezikun e sigurisë së Republikës, nga të gjithë rreziqet (në tekstin e mëtejshëm: Vlerësimi).

Vlerësimin nga paragrafi 1 i këtij neni, e miraton Qeveria.

Qeveria me urdhëresë e përcakton Metodologjinë për hartimin e Vlerësimit, përmbajtjen e tij, strukturën, mënyrën e ruajtjes dhe azhurmimit, si dhe përcaktimin e subjekteve në sistemin e menaxhimit me kriza të cilëve u dërgohet Vlerësimi i plotë ose ekstrakt.

Neni 46

Vlerësimin, me propozimin e Grupit për vlerësim e harton Qendra dhe e dërgon në shqyrtim pranë Komitetit menaxhues.

Me propozim të Qendrës, Vlerësimin e miraton Qeveria.

Vendimet sipas Vlerësimit nga paragrafi 2 i këtij neni, janë të detyrueshme për të gjithë pjesëmarrësit e sistemit për menaxhim me kriza, përveç për Kuvendin dhe Kryetarin.

VII. PLANIFIKIMI DHE FINANCIMI

Neni 47

Planifikimi i zhvillimit, planifikimi operativ dhe rrjedhës në afat të shkurtër, të mesëm dhe të gjatë të sistemit për menaxhim me kriza mbahet dhe realizohet sipas principeve, normave dhe procedurave të cilat vlejnë në sistemin e planifikimit, programimit dhe buxhetimit.

Planifikimin nga paragrafi 1 i këtij neni, e kryejnë subjektet nga neni 2 i këtij ligji, brenda kornizave të kompetencave të veta.

Qeveria me urdhëresë e përcakton llojin e planeve, programeve, nën programeve, aktiviteteve dhe resurseve të nevojshme për realizimin e tyre, përfshirë edhe mjete financiare, si edhe mënyrën e hartimit, përmbajtjen dhe strukturën e të njëjtave.

Neni 48

Mjetet financiare për nevojat e sistemit për menaxhim me kriza të Republikës sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

Mjetet financiare për nevojat e sistemit për menaxhim me kriza mund të sigurohen edhe nga burime të tjera në përputhje me ligjin.

Mjetet financiare për organet e administratës shtetëror për nevojat e sistemit për menaxhim me kriza sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë brenda kornizave të mjeteve financiare të atyre organeve.

Mjetet financiare për organet e komunave dhe të Qytetit të Shkupit për nevojat e sistemit për menaxhim me kriza sigurohen nga mjetet e tyre në përputhje me ligjin dhe nga Buxheti e Republikës së Maqedonisë.

Ndërmarrjet publike, institucionet dhe shërbimet si edhe shoqëritë tregtare me rëndësi të veçantë për punë në gjendje krize, mjetet i sigurojnë nga burimet vetjake dhe nga mjetet e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

VIII. MBIKËQYRJE INSPEKTUESE

Neni 49

Mbikëqyrje inspektuese për zbatimin e këtij ligji dhe dispozitave të tjera të miratuara mbi bazë të këtij ligji, ushtron Qendra, përmes inspektorëve për menaxhim me kriza.

Mbikëqyrje inspektuese nga paragrafi 1 i këtij neni, në organet e administratës shtetërore, komunat, ndërmarrjet publike, institucionet publike dhe shërbimet, si edhe në shoqëritë tregtare të cilët janë të një rëndësie të veçantë për punë në gjendje krize, ushtrohet në përputhje me këtë ligj.

Neni 50

Inspektor për menaxhim me kriza mund të jetë person i punësuar në Qendrën, me arsimim të lartë dhe me përvojë pune prej më së paku pesë vitesh në sferën e menaxhimit me kriza ose në sferën e sigurisë dhe mbrojtjes.

Inspektorët për menaxhim me kriza kanë legjitimacion.

Formën dhe përmbajtjen e formularit të legjitimacionit dhe mënyrën e lëshimit dhe heqjes së tij, i përcakton drejtori i Qendrës.

Neni 51

Në ushtrimin e mbikëqyrjes inspektuese nga neni 49 i këtij ligji, inspektorët janë të autorizuar:

- të realizojnë shqyrtim mbi zbatimin e këtij ligji dhe mbi rregullat e tjera nga sfera e menaxhimit me kriza;
- të propozojnë masa për evitimin e parregullsive dhe mangësisve të verifikuara brenda afatit të përcaktuar.

Gjatë ushtrimit të mbikëqyrjes, inspektori është i obliguar që subjekteve ku kryhet mbikëqyrja t'u japë ndihmë gjatë zbatimit të ligjeve dhe rregullave të tjera nga sfera e menaxhimit me kriza.

Neni 52

Për mbikëqyrjen e realizuar inspektuese, inspektorët detyrimisht duhet të hartojnë procesverbal të cilin do ja dorëzojnë personit përgjegjës në vendin ku është ushtruar mbikëqyrja inspektuese dhe drejtorit të Qendrës.

Në procesverbalin inkorporohet gjendja e konstatuar dhe masat e propozuara dhe afatet për evitimin e mangësisve dhe parregullsive. Personi përgjegjës nga paragrafi 1 i këtij neni, detyrimisht duhet të veprojë sipas procesverbalit dhe ta njoftojë inspektorin për masat e ndërmarra.

Nëse gjatë ushtrimit të mbikëqyrjes, inspektori konsideron se cenimi i rregullave paraqet kundërvajtje ose vepër penale, obligohet që pranë organit kompetent të paraqesë kërkesë përkatësisht kallëzim për ngritjen e procedurës përkatëse.

Neni 53

Inspektorët në mbikëqyrjen inspektuese marrin vendim.

Kundër vendimit nga paragrafi 1 i këtij neni, brenda afatit prej 15 ditësh nga dita e pranimit të vendimit, mund të paraqitet ankesë pranë komisionit të shkallës së dytë të Qeverisë.

IX. DISPOZITA NDËSHKUESE

Neni 54

Me dënim me para, prej 5.000 deri më 50.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi përgjegjës pranë subjektit pjesëmarrës në sistemin për menaxhim me kriza, nëse:

- nuk i zbaton vendimet, kahet, rekomandimet dhe masat e aktivitetet e tjera të Qeverisë, Komitetit menaxhues dhe Qendrës (neni 44 paragrafi 1; neni 16 dhe neni 21 paragrafi 1 alineja 3);

- nuk i zbaton masat për kriptografi mbrojtëse, për sigurim kundër elektronik dhe masa të tjera për mbrojtje të përcaktuara me urdhëresë të Qeverisë (neni 14);

- nuk i zbaton rekomandimet dhe konkluzionet nga Vlerësimi (neni 45 dhe 46);

- nuk vepuron sipas procesverbalit nga mbikëqyrja inspektuese e kryer dhe nëse nuk e njofton inspektorin për masat e ndërmarra. (neni 52 paragrafi 2),

- nuk përcaktojnë vende pune në aktet për sistematizim të vendeve të punës për punë në gjendje krize (neni 9).

Neni 55

Me dënim me para prej 10.000 deri më 50.000 denarë ose me dënim me burg prej 10 deri 90 ditë, do të dënohet për kundërvajtje personi fizik i cili është pronar i objektit, i cili me kërkesë të drejtorit të Qendrës nuk do të lejojë vendosjen dhe lidhjen e instalimeve për alarm në objektin që është në pronë të tij (neni 39 paragrafi 4).

Neni 56

Me dënim në para prej 30.000 deri 300.000 denarë do të dënohet për kundërvajtje personi juridik që është pronar i objektit, i cili me kërkesë të drejtorit të Qendrës nuk do të lejojë vendosjen dhe lidhjen e pajisjeve për alarm në objektin që është në pronë të tij (neni 39 paragrafi 4).

X. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 57

Qendra fillon me punë me emërimin e drejtorit të Qendrës.

Drejtorin e Qendrës e emëron Qeveria në afat prej 30 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Në afat prej 30 ditëve nga dita e emërimit të drejtorit të Qendrës, drejtori do të miratojë aktet për organizimin dhe punën dhe për sistematizimin e vendeve të punës në Qendër.

Neni 58

Deri në fillimin e punës së Qendrës, ndërsa më së paku 60 ditë pas ditës së emërimit të drejtorit të Qendrës, mbikëqyrja inspektuese në fushën e menaxhimit me kriza do të vazhdojnë ta bëjnë inspektorët e Ministrisë së Mbrojtjes në pajtim me dispozitat e Ligjit për mbrojtje.

Neni 59

Të punësuarit e Ministrisë së Mbrojtjes, të cilët bëjnë punë në Qendrën republikane për lajmërim, në shërbimin për vëzhgim, në qendrat për lajmërim të tërë territorit të Republikës, në fushën e kriptombrojtjes dhe në fushën e përgatitjeve për mbrojtje, në afat prej 90 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji i merr Qendra në numër që është në përputhje me numrin e duhur të të punësuarve sipas akteve për organizimin dhe sistematizimin e Qendrës.

Gjatë marrjes së personave nga paragrafi 1 i këtij neni, mbahet llogari për përfaqësimin adekuat dhe të drejtë të bashkësisve.

Objektet dhe pajisjet e Qendrës republikane për lajmërim, shërbimit për vëzhgim dhe qendrave për lajmërim të tërë territorit të republikës dhe pajisjen për kriptombrojtje, veturat, arkivin dhe dokumentacionin që kanë qenë në lidhje me kryerjen e detyrave nga fusha e menaxhimit të krizës, nga Ministria e Mbrojtjes i merr Qendra me ditën e marrjes së të punësuarve.

Neni 60

Për zbatimin e procesit të marrjes së të punësuarve, objekteve, pajisjes, dokumentacionin e plotë dhe arkivin nga neni 59 të këtij ligji, pas emërimit të drejtorit të Qendrës në Qeveri, formohet Komisioni i përbërë me nga një përfaqësues të Ministrisë së Mbrojtjes, Ministrisë së Punëve të Brendshme, Ministrisë së Financave dhe nga përfaqësuesi i Qendrës. Komisioni, procesin e marrjes do ta bëjë në afat prej 90 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji.

Për kontestet eventuale të cilat nuk do të mund t'i zgjidh Komisioni nga paragrafi 1 i këtij neni, do të vendos Qeveria.

Neni 61

Qeveria siguron kushtet hapësinore për punën e Qendrës.

Neni 62

Dispozitat nënligjore, miratimi i të cilave është përcaktuar me këtë ligj, do të miratohen në afat prej një viti nga dita e zbatimit të këtij ligji.

Neni 63

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa do të zbatohet nga 1 qershori 2005.

484.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА
ЗДРАВЈЕТО НА РАСТЕНИЈАТА

Се прогласува Законот за здравјето на растенијата, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 26 април 2005 година.

Бр. 07-1570/1
26 април 2005 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р **Љупчо Јордановски**, с.р.

ЗА К О Н
ЗА ЗДРАВЈЕТО НА РАСТЕНИЈАТА

I ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Содржина

Со овој закон се уредува здравјето на растенијата, мерките и обврските во врска со појавата на штетните организми кај растенијата, растителните производи и други објекти и предмети, превенција од нивно внесување и ширење, мерки за сузбивање, биолошки мерки за заштита на растенијата, пристапот и размена на информации и информатичкиот систем, трошоци и надоместоци, надлежност на органите, овластените служби, органи и тела во областа на здравјето на растенијата и се уредуваат и други прашања од областа на здравјето на растенијата.

Член 2

Цели

Цели на законот се:

- заштита на растенијата и растителните производи од штетни организми;
- спречување на внесувањето и ширењето на штетните организми и обезбедување на нивно сузбивање со примена на мерки за заштита на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети;
- откривање и одредување на штетните организми;
- овозможување на оптимално производство на одгледуваните растенија и трговија со истите;
- заштита на животната средина преку следење на штетните организми, воведување на биолошки мерки за заштита на растенијата, интегрална заштита и спроведување на мониторинг и прогноза;
- насочување и следење на развојот на здравјето на растенијата и

- обезбедување на соодветна едукација и информираност на граѓаните за подигнување на јавната свест за здравјето на растенијата.

Член 3

Дефиниции

Одделни поими што се употребуваат во овој закон го имаат следново значење:

1. Здравје на растенијата е заштита на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети од штетни организми наведени во листите од овој закон, откривање, одредување, следење и спречување на појавата и ширењето, како и нивно сузбивање со примена на фитосанитарни мерки;

2. Растенија се живи растенија и живи делови од растенија, вклучувајќи го и семето.

Живи делови од растенија се:

- овошје, во ботаничка смисла, кое не е зачувано со длабоко замрзнување,
- зеленчук, во ботаничка смисла, кој не е зачуван со длабоко замрзнување,
- клубени, луковици, ризоми и други подземни делови за репродукција;
- режано цвеќе,
- гранки и листови,
- папки, калем гранки, подници и резници,
- исечени дрвја со листови,
- растенија во култура на ткиво и
- семе во ботаничка смисла кое е наменето за сееење.

3. Растителни производи се производи од растително потекло, необработени или на кои им била извршена едноставна обработка, доколку не се растенија во смисла на точката 2 од овој член.

Растителен производ е и дрвен материјал, доколку ја има задржано целата или дел од својата природна цилиндрична форма, со или без кора, или доколку истиот е во форма на резанки, честици, струготини, парченца или отпадок и доколку се користи во форма на дрво за зацврстување на товар, дрво кое се става меѓу товарот како раздвојувач, платформи за товар или амбалажа која се користи при транспорт на објекти од секаков вид, под услов истиот да претставува ризик по здравјето на растенијата;

4. Други објекти и предмети се поле, шуми, заштитени простории, простории за складирање, пакување, превозни средства, контејнери, кутии, почва или кој било друг организам, предмет или материјал кој е во допир со растенијата и растителните производи, а кој може да содржи или шири штетни организми и за кој се смета дека има потреба од примена на фитосанитарни мерки;

5. Садење е операција за поставување на растенијата на постојано место со цел да се обезбеди нивно одгледување, репродукција или размножување;

6. Растенија наменети за садење се:

- растенија кои сè уште не се насадени, но се наменети за подоцнежено садење и
- растенија кои се садат, веќе се насадени или ќе бидат пресадени;

7. Штетни организми се организми кои припаѓаат на животинскиот или растителниот свет, вируси, микоплазми или други патогени организми, кои се штетни за растенијата или растителните производи;

8. Пратка е количество на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се транспортираат;

9. Фитосанитарна мерка е секој акт или постапка која се спроведува согласно со овој закон со цел за спречување на внесување и/или ширење на штетни организми;

10. Земја на потекло е земја во која биле одгледувани растенијата и од кои се добиени растителни производи;

11. Движење е секое движење на растенија, растителни производи или други објекти и предмети на територијата на Република Македонија, освен движењето во рамките на местото на производство;

12. Место на производство е целиот имот, дел од имотот или групирани имоти кои претставуваат производна единица со сите помошни објекти, машини и опрема;

13. Увоз е внесување на пратки во царинското подрачје на Република Македонија, независно од тоа за каков вид на употреба е дозволено внесувањето на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во согласност со царинските прописи, освен при транзит;

14. Внесување на штетни организми е секој влез на штетен организам во област во која истиот сè уште не е присутен или е присутен, но во ограничен степен;

15. Извоз е транспорт на пратки надвор од царинското подрачје на Република Македонија, вклучувајќи го и реекспортот и привремениот извоз;

16. Транзит е трансфер на пратки преку царинското подрачје на Република Македонија под царинска контрола;

17. Фитосанитарен сертификат е документ кој ја потврдува здравствената состојба на пратката издаден од фитосанитарната служба за здравје на растенијата од земјата на потекло;

18. Фитосанитарен сертификат за реекспорт е документ кој ја потврдува здравствената состојба на пратката издаден од фитосанитарната служба за здравје на растенијата од земјата во која се увезува пратката и/или била претоварена, складирана, препакувана или поделена и истиот ќе ја придружува пратката која се реекспортира;

19. Пасош за растенија е документ со кој се потврдува дека растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети кои се движат на територијата на Република Македонија ги исполнуваат условите за здравствената состојба на растенијата утврдени со овој закон;

20. Носител на правото на сопственост за растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети (во натамошниот текст: сопственик) е физичко или правно лице кое е сопственик на истите, и/или кое се занимава со производство, преработка, управување, продажба или друга употреба на истите;

21. Надлежен орган е орган на државната управа надлежен за обезбедување на здравјето на растенијата согласно со овој закон (во натамошниот текст: Фитосанитарна управа);

22. Јавна услуга е активност за извршување на работи од областа на следењето, прогнозирањето на штетни организми и други активности од областа на здравјето на растенијата наведени во член 59 став 2 од овој закон;

23. Даватели на јавни услуги се јавни установи или други правни и физички лица кои се овластени за давање јавни услуги во областа на здравјето на растенијата;

24. Јавно овластување е овластување доделено на правни и физички лица од страна на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство кои ги исполнуваат условите за вршење јавна услуга од областа на здравјето на растенијата пропишани со овој закон;

25. Следење на штетни организми е официјален процес при кој се собираат и евидентираат податоци за присуство или отсуство на штетни организми врз основа на фитосанитарна инспекција, мониторинг на здравствената состојба, систематски прегледи или други процедури и врз основа на други расположливи извори;

26. Фитосанитарна инспекција е преглед на растенијата, растителните производи или други објекти и предмети при увоз, извоз, транзит, реекспорт, местото на про-

изводство и сите други внатрешни фитосанитарни прегледи, со цел да се утврди присуство или отсуство на штетни организми и инспекциски надзор над спроведувањето и примената на одредбите од овој закон;

27. Фитосанитарен мониторинг на здравјето на растенијата е редовно следење на штетните организми заради обезбедување на здравјето на растенијата и растителните производи и

28. Официјална мостра е примерок земен од страна на фитосанитарен инспектор и/или од овластено лице според овој закон.

Член 4

Обезбедување на здравјето на растенијата

Растенијата како добра од општ интерес за Републиката имаат посебна заштита утврдена со овој закон.

Здравјето на растенијата е право и одговорност на Република Македонија, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Фитосанитарната управа, Државната фитосанитарна лабораторија, давателите на јавни услуги, органи и тела и на сопствениците.

Член 5

Обврски на Фитосанитарната управа, давателите на јавни услуги и Државната фитосанитарна лабораторија

Фитосанитарната управа има обврска да организира, контролира и спроведува превенција од внесување и ширење на штетни организми и нивно сузбивање, биолошки мерки за заштита на растенијата, интегрална заштита, следи и прогнозира штетни организми, прибира, користи и разменува податоци и информации од областа на здравјето на растенијата.

Фитосанитарната управа и давателите на јавни услуги соработуваат при спроведувањето на следењето на здравјето на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети, заради откривање и известување за појава или ширење на штетни организми и нивно сузбивање.

Давателите на јавни услуги го известуваат фитосанитарниот инспектор и/или Фитосанитарната управа без одложување, за сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата I.A и Листата II.A од членот 7 став 2 точка 1 на овој закон.

Фитосанитарната управа и давателите на јавни услуги во соработка ги извршуваат мерките и задачите од областа на следењето и прогнозирањето на штетни организми и други технички работи од областа на здравјето на растенијата.

Државната фитосанитарна лабораторија соработува со Фитосанитарната управа и давателите на јавни услуги за дијагностицирање и детерминирање на штетни организми и други испитувања и предлагање на мерки.

Член 6

Обврски на сопственикот и на други лица

Сопственикот мора да ги контролира растенијата кои ги одледува, растителните производи и другите објекти и предмети кои ги поседува или на друг начин ги користи или третира, со цел за откривање на појава или ширење на штетни организми.

Сопственикот треба веднаш да го известува фитосанитарниот инспектор и/или давателите на јавни услуги, кои ја известуваат Фитосанитарната управа за сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата I.A и Листата II.A. Сопственикот мора да преземе мерки утврдени од страна на Фитосанитарната управа за спречување на ширењето на штетните организми и нивно сузбивање.

Доколку сопственикот не ги спроведе мерките од ставот 2 на овој член фитосанитарниот инспектор нарекува нивно спроведување на трошок на сопственикот.

Сите други лица кои заради карактерот на својата работа се сомневаат или забележале нова или неочеку-

вана појава на штетни организми, се должни според овој закон да го информираат фитосанитарниот инспектор и/или Фитосанитарната управа.

II ПРЕВЕНЦИЈА ОД ВНЕСУВАЊЕ И ШИРЕЊЕ НА ШТЕТНИ ОРГАНИЗМИ И НИВНО СУЗБИВАЊЕ ЗАРАДИ ЗДРАВЈЕ НА РАСТЕНИЈАТА

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

А) Штетни организми, растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Член 7

Листи на штетни организми

Штетните организми се наведени во листи според ризикот по здравјето на растенијата и опстанокот на одделни видови растенија и во врска со ризикот на економската штета која би можеле да ја предизвикаат. За да се спречи внесувањето и ширењето на штетни организми, треба да се спроведува постојано следење и примена на мерките според овој закон.

Штетните организми кои се сметаат за особено опасни за растенијата и растителните производи се класифицирани во следниве листи:

1) Листа I.A и Листа II.A - се однесуваат на целата територија на Република Македонија и

2) Листа I.B и Листа II.B - се однесуваат на одредени заштитени зони во Република Македонија.

Листите од ставот 2 на овој член министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Член 8

Листи на растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Видовите растенија, растителните производи и другите објекти и предмети кои можат во себе да содржат штетни организми од членот 7 став 2 на овој закон и претставуваат ризик по здравјето на растенијата се класифицирани во следниве листи:

- Листа III.A - се однесува на забрана за увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети на целата територија на Република Македонија;

- Листа III.B - се однесува на забрана за увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во одредени заштитени зони;

- Листа IV.A - се однесува на посебни фитосанитарни услови за растенија на целата територија на Република Македонија;

- Листа IV.B - се однесува на посебни фитосанитарни услови за растенија за одредени заштитени зони;

- Листа V.A која содржи:

а) Листа V.A I - се однесува на пасошите за растенија на целата територија на Република Македонија и

б) Листа V.A II - се однесува на пасошите за растенија за одредени заштитени зони и

- Листа V.B која содржи:

а) Листа V.B I - се однесува на фитосанитарни сертификати за растенија на целата територија на Република Македонија и

б) Листа V.B II - се однесува на фитосанитарни сертификати за растенија за одредени заштитени зони.

Листите од ставот 1 на овој член министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Член 9

Појава на штетни организми

Доколку штетните организми наведени во Листата I.A и Листата II.A се појават на територијата на Република Македонија или штетните организми наведени во Листата I.B и Листата II.B се појават во одредени заштитени зони или се појават симптоми на растенија, растителни производи или други објекти и предмети

и/или постои сомневање за присуство на штетни организми наведени во листите I.A, II.A, I.B или II.B, сопственикот треба веднаш да ја извести Фитосанитарната управа.

Сопственикот мора да ги заштити растенијата, растителните производи или другите објекти и предмети и да спречи контакт со други растенија, растителни производи или други објекти и предмети на начин предвиден од Фитосанитарната управа.

Начинот на известување од ставот 1 на овој член го пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 10

Откривање на штетни организми

Во случај на сомневање за појава на штетни организми од членот 9 став 1 на овој закон, треба да се земе официјална мостра од фитосанитарниот инспектор и истата да се испрати во Државната фитосанитарна лабораторија (во натамошниот текст: Лабораторија) на дијагностички тестирања. Лабораторијата го потврдува или го негира сомневањето за присуството на штетни организми и ја утврдува причината. Лабораторијата обезбедува метод за ракување со официјалните мостри за да се избегне ризикот од ширење на штетните организми и го осигурува (обезбедува) идентитетот на мострата.

Дијагностички тестирања од ставот 1 на овој член можат да вршат и овластени лаборатории согласно со овој закон и/или акредитирани лаборатории.

Кога ќе се утврди присуство на штетни организми од Листата I.A и Листата II.A или во заштитена зона со штетни организми од Листата I.B и Листата II.B, фитосанитарниот инспектор ќе нареди уништување или отстранување на друг начин, ќе предложи третман и/или други пропишани мерки.

Фитосанитарната управа веднаш ги информира сопствениците за појавата и ризикот од штетните организми и обезбедува информации за спречување на присуството на штетни организми.

Мерките и начинот на спроведување на мерките од ставот 3 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 11

Објавување податоци за штетни организми

Фитосанитарната управа води евиденција за појави и откривања на штетни организми и други неопходни податоци за следење со цел за обезбедување информации на национално и меѓународно ниво.

Содржината, формата и начинот на водење на евиденцијата од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Податоците за појава на новооткриени штетни организми од Листата I.A и Листата II.A во Република Македонија не смеат да се даваат и објавуваат без одобрение на Фитосанитарната управа.

Начинот на давањето и објавувањето на податоците од ставот 3 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 12

Посебно регулирано подрачје

Посебно регулирано подрачје е подрачје со присуство на штетни организми или подрачје на кое му се заканува присуство на штетни организми или подрачје без присуство на штетни организми во кое здравјето на растенијата се обезбедува на пропишан начин.

При откривањето на присуство на некој штетен организам или при постоење на ризик од неговото присуство, фитосанитарниот инспектор го обележува местото на присуството на штетниот организам, наредува преземање на мерки и ги информира сопствениците.

Границите на посебно регулираното подрачје од ставот 1 на овој член, мерките за откривање, превенција на ширењето и сузбивање на штетните организми, престанување за преземање на мерки и начинот на информирање ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 13

Заштитена зона

Зона во која не се населени еден или повеќе штетни организми и покрај условите кои се погодни за истите да се населат таму или зона во која постои опасност одредени штетни организми да нападат одредени растенија под поволни еколошки услови и покрај фактот дека тие организми не се населени таму, може да се определи како заштитена зона.

Штетен организам се смета за населен во заштитена зона, доколку е познато дека истиот се појавил таму и дека не биле преземени фитосанитарни мерки за негово истребување или кога таквите мерки се покажале како неефикасни за период од најмалку две последователни години.

Во зона во која не се населени еден или повеќе штетни организми и покрај поволните услови за нивно населување и истата на претходно предвиден начин е дефинирана како заштитена зона, Фитосанитарната управа е должна да изврши или обезбеди извршување на редовни и систематски прегледи за присуство на штетни организми во врска со кои заштитената зона била дефинирана како таква. Во заштитена зона во која постои опасност од населување на одредени штетни организми на некои растенија под поволни еколошки услови и кога таквите организми не се населени во Република Македонија, систематските прегледи се вршат по слободен избор/незадолжителни.

Начинот на утврдување на заштитена зона, условите за извршување на систематски прегледи и листите на заштитени зони ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Б) Забрани и ограничувања

Член 14

Забрана за внесување и ширење на штетни организми

Внесување и ширење на штетни организми наведени во Листата I.A и Листата II.A, се забранува.

Внесување и ширење на штетни организми наведени во Листата I.B и Листата II.B во рамките на заштитената зона, во поглед на кои заштитената зона била дефинирана како таква, се забранува.

Сите намерни или ненамерни внесувања на штетни организми на територијата на Република Македонија или во некоја заштитена зона се сметаат за внесување согласно со ставовите 1 и 2 од овој член.

Внесување и ширење на штетни организми кои не се вклучени во листите од ставовите 1 и 2 на овој член се забранува, доколку постои ризик по здравјето на растенијата на територијата на Република Македонија.

Член 15

Забрана за увоз или движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Увозот на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата III.A, се забранува.

Увозот на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата III.B во рамките на заштитената зона, во поглед на кои заштитената зона била дефинирана како таква, се забранува.

Доколку пропишаните фитосанитарни услови не се исполнети, увозот или движењето на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата IV.A, се забранува.

Доколку пропишаните фитосанитарни услови не се исполнети, увозот или движењето на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата IV.B во рамките на заштитена зона, во поглед на кои заштитената зона била дефинирана како таква, се забранува.

Увозот и движењето на други видови растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои не се наведени во листите од ставовите 1, 2, 3 и 4 на овој член се забранува, доколку постои ризик по здравјето на растенијата на територијата на Република Македонија.

Член 16

Исклучоци заради експериментални, научно-истражувачки, селекциони или развојни работи

По исклучок на одредбите од членовите 14 и 15 на овој закон, научните и истражувачките установи овластени од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, можат да увезуваат штетни организми наведени во листите I.A, II.A, I.B и II.B и растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во листите III.A, III.B, IV.A и IV.B доколку:

- истите се користат за експериментални, научно-истражувачки, селекциони или развојни работи;
- тие ги исполнуваат условите во врска со научните и техничките капацитети;
- имаат вработено лице со најмалку завршен VII-2 степен образование од областа на заштита на растенијата и

- имаат одобрение за увоз.

Одобрението за увоз од ставот 1 на овој член, го издава Фитосанитарната управа врз основа на барање од установите наведени во ставот 1 од овој член.

Барањето особено содржи:

- податоци за барателот (назив, седиште, број на регистрација);
- податоци за штетните организми или растенија, растителни производи и други објекти и предмети и
- податоци за начинот и целта на користење и мерки за спречување на ширењето.

Фитосанитарната управа, води евиденција за увозот од ставот 1 на овој член.

Научните и техничките капацитети од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 17

Посебни случаи

По исклучок на одредбите од членовите 14 и 15 на овој закон, Фитосанитарната управа согласно со пропишаните услови и доколку не постои ризик од ширење на штетни организми, во одделни случаи може да одобри:

- увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се одгледувани или се користат во најблиската погранична зона, доколку истите се наменети за употреба во најблиската погранична зона во Република Македонија и

- увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во случаи кога постои слаба контаминација со штетни организми, освен на растенија наменети за садење.

Фитосанитарната управа, води евиденција за исклучителниот увоз од овој член.

Условите за вршење на исклучителен увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети од ставот 1 на овој член поблиску ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 18

Исклучоци

Одредбите од членовите 14 и 15 на овој закон не се однесуваат за:

- пратки во транзит преку територијата на Република Македонија и

- мали количества на растенија, растителни производи и други објекти и предмети, вклучувајќи и прехранбени производи, кога истите се користат од страна на сопственикот или примателот за неиндустриски или некомерцијални цели или за консумација при транспортот.

Под мали количества од ставот 1 алинеја 2 на овој член се подразбира: овошје и свеж зеленчук, освен компири, орнаментални луковици, божиќни дрва без корен наменети исклучиво за сопствена употреба на крајниот потрошувач во количества пропишани од страна на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

В) Регистар на производители, преработувачи, увозници и дистрибутери на растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Член 19 Регистар

Само физичките и правните лица кои ги исполнуваат пропишаните услови за извршување на активностите за кои се регистрирани во суд и кои се внесени во регистарот на производители, преработувачи, увозници и дистрибутери на растенија, растителни производи и други објекти и предмети (во натамошниот текст: регистар) според овој закон можат да се занимаваат со производство, преработка, увоз или дистрибуција на растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата V.A и Листата V.B.

Внесувањето во регистарот е задолжително за:

- производители, преработувачи и дистрибутери на растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата V.A;
- увозници на растенија, растителни производи и други објекти и предмети назначени во Листата V.B и
- производители на одредени растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои не се назначени во Листата V.A и релевантните центри за собирање и испорака во областа на производството.

Регистарот ќе биде воспоставен и воден од Фитосанитарната управа.

Регистрирањето се врши со поднесување на барање за упис во регистарот.

Барањето особено содржи:

- податоци за барателот: назив, односно име, седиште, односно адреса, одговорно лице и даночен број и единствен матичен број на граѓаните;
- број од судска регистрација;
- правна и организациска форма;
- вид на дејност;
- податоци за земјоделско земјиште кое се користи - катастарски број КП- парцела и број на катастарска општина и
- податоци за лицето одговорно за здравјето на растенијата: име и презиме, даночен број (ЕМБГ), односно даночен број за правното лице, регистрирано седиште и адреса.

Лицето одговорно за здравјето на растенијата во правното или физичкото лице треба да има најмалку високо образование од областа на земјоделските науки (растително производство) или од областа на шумарските науки.

Директорот на Фитосанитарната управа донесува решение за внесување во регистарот не подоцна од три месеци по приемот на барањето со комплетната документација.

Доколку лицето одговорно за здравјето на растенијата престане да ги исполнува обврските пропишани во членот 21 од овој закон, директорот на Фитосанитарната управа по службена должност донесува решение за негово бришење од регистарот.

Член 20

Содржина на регистарот

Регистарот особено ги содржи следниве податоци:

- број на судска регистрација, даночен број;
- назив на правно лице или име и презиме на физичко лице и регистрирано седиште или адреса;
- одговорно лице на правниот субјект;
- правна и организациска форма;
- вид на дејност;
- земјоделско земјиште кое се користи по парцели и вид на користење;
- број на катастарска општина и број на КП парцела и
- лице одговорно за здравјето на растенијата.

Регистарот се води во пишана и во електронска форма. Формата, содржината и начинот на водење на регистарот ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 21

Обврски на лицето одговорно за здравјето на растенијата според регистарот

Лицето одговорно за здравјето на растенијата од членот 19 став 6 на овој закон е должно да:

- води точна и прецизна евиденција за производството, преработката и прометот со растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои ги купува за складирање или садење во простории, кои ги произведува или нуди за продажба и документите за нив да ги чува најмалку една година;
- води и ажурира план на местата каде што ги одгледува, произведува, складира, чува или користи растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети;
- врши редовни визуелни проверки за здравјето на растенијата;
- му овозможи пристап на фитосанитарниот инспектор за вршење на фитосанитарна инспекција на растенијата, просториите и документите и при земањето на официјални мостри;
- ја извести веднаш Фитосанитарната управа и фитосанитарниот инспектор за сите невообичаени и ненадејни појави на штетни организми, симптоми или други особени појави за растенијата, како и за производството и појавата на забранети растителни видови;
- ја извести веднаш Фитосанитарната управа за сите промени на податоците во регистарот;
- го известува фитосанитарниот инспектор секоја година за опсегот и местото на производство или обработка на растенија, растителни производи и други објекти и предмети и
- соработува со Фитосанитарната управа и/или фитосанитарниот инспектор за обезбедувањето добро здравје на растенијата.

Начинот на водење на евиденција, начинот на спроведување на проверките на здравјето на растенијата, содржината и начинот на известување за податоците од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 22

Исклучоци

По исклучок на членот 19 ставови 1 и 2 од овој закон, внесувањето во регистарот не е задолжително за мали производители или преработувачи, доколку нивното вкупно производство или преработка и продажба на растенија, растителни производи и други објекти и предмети се наменети за нивна сопствена употреба или за крајна потрошувачка од страна на физичкото лице на локален пазар кое не е професионално вклучено во производство и преработка на растенија и во отсуство на ризик од ширење на штетни организми.

Поблиските критериуми за утврдување на малите производители или преработувачи и локалните пазари ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

2. УВОЗ, ИЗВОЗ И ТРАНЗИТ НА ПРАТКИ

А) Увоз

Член 23

Место на влез

Пратките за кои е задолжителна фитосанитарна инспекција можат да бидат увезени преку одредени места на влез во Република Македонија кои ги исполнуваат условите за извршување на фитосанитарна инспекција според овој закон.

Условите за вршење на фитосанитарна инспекција ги пропишува и местата на влез ги определува Владата на Република Македонија.

Член 24

Увоз

Пратките од Листата V.B I кои се увезени во земјата, нивното пакување, и доколку е потребно и возилото во кои биле транспортирани, мораат да бидат подложени на фитосанитарна инспекција.

Со фитосанитарната инспекција треба да се утврди дали пратките:

- се придружени со фитосанитарен сертификат;
- не се нападнати од штетни организми од листите I.A и II.A;
- не содржат растенија, растителни производи или други објекти и предмети од Листата III.A и
- ги исполнуваат посебните фитосанитарни услови наведени во Листата IV.A.

Пратките од ставот 1 на овој член мораат да имаат оригинален фитосанитарен сертификат издаден од земјата на потекло, освен кога посебните фитосанитарни услови наведени во Листата IV.A или IV.B за одделни видови пратки кои ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство можат да бидат исполнети и во земја која не е земја на потекло.

Пратките од ставот 1 на овој член кои по издавањето на фитосанитарен сертификат во земјата на потекло биле испратени, складирани, препакувани или поделени во друга земја која не е земја на потекло покрај оригиналниот сертификат или заверена копија на истиот мораат да имаат и фитосанитарен сертификат за реекспорт издаден во втората земја. Доколку таквите пратки претходно биле последователно увезувани во неколку различни земји и биле издадени повеќе од еден фитосанитарен сертификат за реекспорт, покрај оригиналниот фитосанитарен сертификат или негова заверена копија тие мораат да ги поседуваат и сите претходни фитосанитарни сертификати или нивни заверени копии.

Фитосанитарната инспекција може да биде извршена и за други пратки, доколку фитосанитарниот инспектор се сомнева дека истите претставуваат ризик по здравјето на растенијата на територијата на Република Македонија.

Начинот на вршење на фитосанитарната инспекција од ставот 1 на овој член го пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 25

Увоз во заштитена зона

Пратките од Листата V.B кои се увезени во заштитена зона, покрај условите пропишани со членот 24 од овој закон, мораат да ги исполнуваат и следниве услови:

- да не се нападнати од штетни организми од листите I.B и II.B;
- да не содржат растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата III.B и
- да ги исполнуваат фитосанитарните услови од Листата IV.B.

Член 26

Експериментална, научно-истражувачка, селекциона или развојна работа

Пратките од Листата V.B, кои се наменети за користење во експериментална, научно-истражувачка, селекциона или развојна работа мораат да бидат подло-

жени на фитосанитарна инспекција, да поседуваат одобрение за увоз дефинирано во членот 16 од овој закон и фитосанитарен сертификат од земјата на потекло.

Член 27

Посебни случаи

Доколку не постои никаков ризик од ширење на штетни организми, Фитосанитарната управа во согласност со условите пропишани во членот 17 од овој закон може да дозволи увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата V.B, кои се одгледувани или користени во најблиската погранична зона без фитосанитарен сертификат и без фитосанитарна инспекција, доколку истите се наменети за употреба во најблиската погранична зона.

Член 28

Исклучоци

Мали количества растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата V.B во согласност со одредбите од членот 18 на овој закон можат да бидат увезени без фитосанитарен сертификат.

Фитосанитарната инспекција на пратките од ставот 1 на овој член се врши само по оценка на фитосанитарниот инспектор.

Член 29

Обврски на увозниците и царинските службеници

Увозникот, транспортерот или граѓаните, кои внесуваат пратки наведени во членот 24 став 1 од овој закон во Република Македонија, мораат да го известат фитосанитарниот инспектор за пристигнувањето на пратките кои се увезени или претоварени за време на транспортот.

Царинските службеници, не можат да започнат со процедурите за царинење, освен при транзит, сè додека фитосанитарниот инспектор не изврши фитосанитарна инспекција на пратките наведени во ставот 1 од овој член и не дозволи увоз.

Увозникот е должен да ги изврши мерките наложени од страна на фитосанитарниот инспектор за пратките што се увезуваат.

Царинските службеници го забрануваат увозот и му ги предаваат на фитосанитарниот инспектор растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети кои граѓанинот ги внел во Република Македонија без фитосанитарен сертификат или кои се наведени во Листата III.A или Листата III.B, со исклучок на мали количества од членот 18 на овој закон, кој пак наредува спроведување на мерките од членот 10 став 3 на овој закон.

Член 30

Процедури при увоз

Фитосанитарна инспекција на пратките од членот 24 на овој закон се врши на првото место на влез во Република Македонија, каде што се вршат и другите административни формалности за увоз, вклучувајќи го и царинењето.

Доколку не постои ризик од ширење на штетни организми, фитосанитарниот инспектор може да одобри проверките на здравјето на растенијата од пратките да се спроведуваат и на локации определени во внатрешноста на Република Македонија под царински надзор.

Член 31

Одобрување или одбивање на увоз

Доколку се исполнети условите пропишани во членот 24 или членот 25 од овој закон, фитосанитарниот инспектор по извршувањето на фитосанитарната инспекција одобрува увоз на пратката и става штембил на фитосанитарниот сертификат или фитосанитарниот сертификат за реекспорт со датата на влез и печат од фитосанитарниот инспектор.

Доколку условите од членот 24 или членот 25 на овој закон не се исполнети, фитосанитарниот инспектор, нема да дозволи увоз на пратката и наложува пре-

земање на една или повеќе мерки дефинирани во членот 10 став 3 од овој закон. Во тој случај, фитосанитарниот инспектор става распознатлива ознака на фитосанитарниот сертификат или фитосанитарниот сертификат за реекспорт, црвен триаголен штембил, со што сертификатот станува неважечки.

Доколку при фитосанитарната инспекција се утврди дека дел од пратката е нападнат од штетни организми наведени во листите I.A, I.B, II.A или II.B, увозот на остатокот од пратката може да биде одобрен доколку не постои сомневање за присуство на штетните организми на тој дел од пратката и доколку не постои ризик од ширење на истите.

Формата и содржината на штембилот наведен во ставовите 1 и 2 од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 32

Други пратки при увоз

Во случај на увоз на пратки, кои, според придружните документи, не содржат растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата V.B, фитосанитарниот инспектор може да изврши фитосанитарна инспекција доколку постои основано сомневање во врска со идентитетот на пратката или постои ризик од ширење на штетни организми.

Доколку по извршување на фитосанитарната инспекција, фитосанитарниот инспектор сè уште се сомнева во идентитетот на пратката, особено во врска со родот, видот или потеклото, пратката се смета дека содржи растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата V.B.

Член 33

Слободни економски зони

За пратки кои се увезени во слободни економски зони или во царински складови во Република Македонија, се применуваат одредбите од членот 23 до членот 32 на овој закон, кои се однесуваат на увоз на пратки.

Б) Извоз

Член 34

Процедури при извоз

Доколку земјата во која се извезуваат пратки со потекло од Република Македонија бара фитосанитарен сертификат, фитосанитарниот инспектор врши фитосанитарна инспекција на пратката пред да издаде фитосанитарен сертификат за да се гарантира дека се исполнети пропишаните фитосанитарни услови на земјата во која се извезува пратката.

Доколку земјата во која се извезува пратката, која не потекнува од Република Македонија, но била складирана, препакувана или поделена во Република Македонија, бара фитосанитарен сертификат, фитосанитарниот инспектор врши фитосанитарна инспекција на пратката пред да издаде фитосанитарен сертификат за реекспорт за да се гарантира дека се исполнети пропишаните фитосанитарни услови на земјата увозник.

Со издавањето фитосанитарен сертификат од страна на фитосанитарниот инспектор се потврдува дека се исполнети условите од ставовите 1 и 2 на овој член.

Формата и содржината на фитосанитарниот сертификат или фитосанитарниот сертификат за реекспорт од ставовите 1 и 2 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство според пропишаните обрасци од Меѓународната конвенција за заштита на растенијата (IPPC).

Член 35

Одговорности на извозниците

Извозниците треба да поднесат барање за издавање фитосанитарен сертификат кај фитосанитарниот инспектор во временски рок од 24 часа од планираниот извоз.

Барањето за издавање фитосанитарен сертификат особено содржи:

- податоци за подносителот на барањето, назив на правното лице, односно име и презиме на физичкото лице и регистрирано седиште или адреса и

- податоци за пратката.

Извозниците се должни да ги спроведат мерките кои ги наложил фитосанитарниот инспектор во текот на фитосанитарната инспекција на пратката наменета за извоз.

В) Транзит

Член 36

Транзит на пратка

Фитосанитарната инспекција согласно со членот 24 од овој закон не е задолжителна во случај на пратки во транзит.

Пратката од ставот 1 на овој член мора да биде пакувана на начин кој обезбедува непостоење на ризик од ширење на штетни организми и истата не смее да се разделува, комбинира со други пратки или да се препаква на царинското подрачје во Република Македонија.

Доколку некоја пратка не е пакувана согласно со ставот 2 од овој член, или е извршен претовар на истата, фитосанитарната инспекција е задолжителна, согласно со членот 24 од овој закон.

Без повреда на одредбите од ставот 1 на овој член во случај на основано сомнение за постоење на ризик од внесување или ширење на штетни организми, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство за одредени пратки во транзит може да пропише начин на третман на пратката, задолжителна фитосанитарна инспекција, начин на фитосанитарна инспекција и може да ги одреди неопходните мерки.

3. ДВИЖЕЊЕ НА РАСТЕНИЈА, РАСТИТЕЛНИ ПРОИЗВОДИ И ДРУГИ ОБЈЕКТИ И ПРЕДМЕТИ

Член 37

Движење

Растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата V.A I можат да бидат пуштени во движење само доколку пасошот за растенија е прикачен на истите или на нивното пакување или е прикачен на средството за транспорт како придружен документ.

Пратките наведени на Листата V.A кои се пуштени во движење и се наменети за експериментални, научно-истражувачки, селекциони или развојни работи мораат да бидат подложени на фитосанитарна инспекција и мораат да бидат придружени со пасош за растенија.

Член 38

Движење во заштитена зона

Растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата V.A II можат да бидат пуштени во движење во или во рамки на заштитена зона само доколку пасошот за растенија, кој е валиден за таа заштитена зона, е прикачен на истите или на нивното пакување или е прикачен на средството за транспорт како придружен документ и доколку ги исполнуваат условите за движење.

Одредбите од ставот 1 на овој член не се применуваат за движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети низ заштитена зона или од заштитена зона.

Условите за движење на пратките од ставовите 1 и 2 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 39

Исклучоци

По исклучок на членот 37 став 1 од овој закон, количествата на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата V.A кои се во

движење од страна на мали производители или мали преработувачи кои не мораат да бидат внесени во регистарот согласно со одредбите од членот 22 на овој закон, можат да бидат пуштени во движење без пасош за растенија.

Член 40

Производство, преработка, употреба

Растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата V.A I произведени, преработени или користени од страна на правни или физички лица внесени во регистарот и кои се наменети за движење, мораат да бидат подложени на фитосанитарна инспекција за да се гарантира дека:

- истите не се нападнати од штетни организми наведени во Листата I.A и Листата II.A и
- ги исполнуваат посебните фитосанитарни услови наведени во Листата IV.A.

Растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата V.A II кои се наменети за движење во заштитена зона мораат да бидат подложени на фитосанитарна инспекција од причини наведени во ставот 1 од овој член, за да се гарантира дека:

- истите не се нападнати од штетни организми наведени во Листата I.B и Листата II.B и
- ги исполнуваат посебните фитосанитарни услови наведени во Листата IV.B.

Фитосанитарните инспекции од ставовите 1 и 2 на овој член се спроведуваат редовно, најмалку во пропишаните временски периоди или најмалку еднаш годишно и најмалку визуелно.

Временските периоди и начинот на вршење на фитосанитарните инспекции од ставовите 1, 2 и 3 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

По исклучок од ставот 3 на овој член, фитосанитарните инспекции можат да се вршат без редослед по случаен избор за да се гарантира здравствената состојба на растенијата и без оглед на потеклото на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во кое било време и на кое било место каде што истите се во движење, се произведени, складирани, преработени, продадени или употребени на друг начин, како и во просториите на набавувачот.

Доколку во текот на фитосанитарната инспекција се утврди дека растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети претставуваат ризик од ширење на штетни организми или дека не се исполнети пропишаните услови за нивно движење, фитосанитарниот инспектор ќе нареди мерки пропишани во членот 10 став 3 од овој закон.

Член 41

Пасоши за растенија

Пасош за растенија се издава за: растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се наведени во Листата V.A.

Пасошот за растенија го издава Фитосанитарната управа или лица кои даваат јавни услуги од областа на здравјето на растенијата или лица од членот 19 став 2 алинеи 1 и 2 на овој закон, доколку тие се овластени од страна на Фитосанитарната управа и доколку растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата V.A биле подложени на фитосанитарна инспекција во согласност со одредбите од членот 40 на овој закон.

Член 42

Право за издавање пасоши за растенија

Фитосанитарната управа дава овластување на лица за издавање пасоши за растенија, доколку тие ги исполнуваат следниве услови:

- се запишани во регистарот согласно со одредбите од членот 19 на овој закон;

- стручно се квалификувани за обезбедување здравје на растенијата или гарантираат дека лицето стручно квалификувано за обезбедување на здравје на растенијата кое е вработено ќе ги преземе обврските од членот 48 на овој закон и

- имаат формално известување (писмо, нота) од фитосанитарен инспектор со кое се потврдува дека ги исполнуваат обврските од членот 21 на овој закон.

Барањето за добивање овластување за издавање пасоши за растенија се поднесува до Фитосанитарната управа според пропишан образец.

Барањето, покрај податоците наведени во членот 19 од овој закон, содржи и:

- податоци за видот на производство, преработка, продажба или увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети, за кои се однесува овластувањето и

- доказ дека се исполнети условите од ставот 1 на овој член.

Лицата од ставот 1 на овој член се сметаат дека се стручно квалификувани, доколку истите имаат најмалку високо образование од областа на земјоделските науки (растително производство) или од областа на шумарските науки и сертификат (уверение) кој го потврдува основното познавање на штетните организми, нивното сузбивање и прописите од областа на здравјето на растенијата, добиено на курсеви чија програма и лицата кои ќе вршат обука се одобрени од страна на Фитосанитарната управа.

Формата и содржината на образецот од ставовите 2 и 3, како и условите за потврдување на основното познавање според ставот 4 од овој член поблиску ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Овластувањето за издавање пасоши за растенија го издава директорот на Фитосанитарната управа во рок од три месеца по приемот на комплетното барање, доколку се исполнети пропишаните услови.

Доколку некое физичко или правно лице престане да ги исполнува пропишаните услови за издавање пасоши за растенија, овластувањето се одзема по службена должност.

Против решението за одземање на овластувањето незадоволната странка може да поднесе жалба до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 43

Евиденција на лица кои издаваат пасоши за растенија

Фитосанитарната управа води евиденција на лица кои издаваат пасоши за растенија.

Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 44

Видови на пасоши за растенија

Постојат следниве видови на пасоши за растенија:

- пасош за растенија;
- замена на пасошот за растенија (означен како РП)

и

- пасош за растенија за заштитена зона (означен како ЗП).

Формата и содржината на пасошите за растенијата од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 45

Издавање на пасоши за ненападнати растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Доколку со фитосанитарната инспекција се утврди дека дел од растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети кои се одгледувани, преработени или користени од страна на регистриран произво-

дител и преработувач или на друг начин се присутни во нивните простории, се нападнати од штетни организми од листите I.A, I.B, II.A или II.B, пасошите за растенија можат да бидат издадени за преостанатиот дел од растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети, доколку не постои сомневање дека истите се нападнати и дека не постои ризик од ширење на штетни организми.

Член 46

Замена на пасошите за растенија

Доколку некоја пратка е разделена или е составена од неколку различни одделни пратки кои веќе поседуваат пасош за растенија, за новата пратка на регистрираниот производител, преработувач и дистрибутер мора да им биде издадена замена на пасошот за растенија.

Доколку во случајот наведен во ставот 1 од овој член, здравствената состојба на пратката се промени, замена на пасошот за растенија може да биде издадена само по извршена повторна фитосанитарна инспекција.

Член 47

Замена на пасош за растенија со фитосанитарен сертификат

По спроведувањето на фитосанитарна инспекција на увезени пратки, наведени во Листата V.A, кои мораат да бидат придружени со фитосанитарен сертификат, фитосанитарниот инспектор му дозволува на увозникот, увезените пратки да бидат пуштени во движење во земјата со фитосанитарен сертификат во кој е назначено дека тој претставува замена за пасошот за растенија.

Доколку некоја пратка, наведена во Листата V.A, која поседува фитосанитарен сертификат е поделена или се состои од неколку различни одделни пратки, за новата пратка мора да биде издаден пасош за растенија.

Доколку во случајот наведен во ставот 2 од овој член, здравствената состојба на увезената пратка се промени, пасошот за растенија може да биде издаден само по извршена повторна фитосанитарна инспекција.

Член 48

Обврски на производителите, преработувачите, увозниците и дистрибутерите во поглед на издавање пасоши за растенија

Производителите, преработувачите, увозниците и дистрибутерите на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во членот 19 став 2 алинеи 1 и 2 од овој закон покрај обврските од членот 21 на овој закон, треба да:

- ја известат Фитосанитарната управа за сите промени во поглед на условите за издавање пасоши за растенија;
- го известат фитосанитарниот инспектор за намерата за движење на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во заштитените зони;
- обезбедат пасоши за растенија од овластени лица;
- гарантираат дека пасошите за растенија ги употребиле на начин кој повторно нема да можат да се користат и
- ги чуваат документите и да водат евиденција во поглед на издавањето на сите видови пасоши за растенија.

Формата, содржината, начинот и роковите за известување, како и временските периоди за чување на документите според ставот 1 од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 49

Обврски на купувачите на растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Купувачите на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се вклучени во прометот на произведените или преработените производи како

крајни потрошувачи мора да ги чуваат сите видови на пасоши за растенија во согласност со пропишаните временски рокови.

Времетраењето на чувањето пасоши од ставот 1 на овој член го пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Купувачите наведени во ставот 1 од овој член мора да му овозможат на фитосанитарниот инспектор пристап до растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во која било фаза од производството или преработката или на пазарот и да му овозможат вршење фитосанитарна инспекција, вклучувајќи ја и проверката на документите.

III БИОЛОШКИ МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА

Член 50

Биолошка заштита на растенијата

Биолошката заштита на растенијата е стратегија за сузбивање на штетните организми во земјоделството и шумарството преку користење на живи природни непријатели, антагонисти или конкуренти или нивни производи и други саморепликантни биотички организми.

Организмите од ставот 1 на овој член се автохтони и егзотични (алохтони).

Член 51

Автохтони видови организми

Автохтон вид организам е вид кој е природно присутен во даден екосистем на одредено подрачје.

Внесување, култивирање и користење на автохтони видови организми заради биолошка заштита на растенијата во заштитен простор и на отворено на барателот му е дозволено само доколку се исполнети условите во врска со стручните и техничките капацитети пропишани од страна на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање, а врз основа на поднесено барање до Фитосанитарната управа.

Член 52

Внесување на егзотични (алохтони) видови организми

Егзотичен (алохтон) вид организам е внесен вид од страна на човекот кој пред неговото населување не бил присутен во одреден екосистем.

Само оние егзотични видови организми наведени во листата што ја објавува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање и за кои е издадено одобрение за увоз и користење од страна на Фитосанитарната управа, можат да се користат за целите на биолошка заштита на растенијата во заштитен простор и на отворено.

Фитосанитарната управа издава одобрение за увоз и користење на егзотични видови организми од ставот 1 на овој член, доколку утврди дека интервенцијата во природата не претставува закана за природниот баланс или биолошката разновидност.

По исклучок на одредбите од ставот 3 на овој член, одобрението за увоз и користење на егзотични видови организми може да биде издадено за целите на биолошка заштита на растенијата за експериментални, научно-истражувачки и развојни цели.

За да се добие одобрение од ставовите 3 и 4 на овој член, барателот треба да ги исполнува пропишаните технички услови.

Барањето за издавање одобрение од ставовите 3 и 4 на овој член се поднесува до Фитосанитарната управа.

Барањето од членот 51 став 2 на овој закон и од ставовите 3 и 4 на овој член, особено ги содржи следниве податоци:

- назив на правно лице или име и презиме на физичко лице и регистрирано седиште или адреса;

- одговорно лице во правно лице;
- вид на дејност;
- тип и метод на користење во поглед на целните организми;
- воведна шема и список на рецепиенти;
- процена на ризикот;
- доказ дека користењето на организмите е дозволено во најмалку три еколошки споредливи европски земји и
- доказ дека организмот е наменет за биолошка заштита.

Формата и содржината на листата од ставот 2 и техничките услови од ставот 5 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Фитосанитарната управа води евиденција за увозот и користењето на егзотичните видови организми наведени во овој член и истата се доставува до Министерството за животна средина и просторно планирање.

IV ПРИБИРАЊЕ, КОРИСТЕЊЕ И РАЗМЕНА НА ПОДАТОЦИ И ИНФОРМАЦИИ

Член 53

Прибирање и користење на податоци

За да ги анализира и да врши мониторинг на мерките за здравјето на растенијата, Фитосанитарната управа, врз основа на овој закон, за целите на управување и одржување на базите на податоци, може да ги добие и користи податоците кои се чуваат во рамките на пропишаните бази на податоци, од страна на државни органи, јавни и други институции и служби, поседувачи на лиценци и други овластени органи и тела.

Фитосанитарната управа може да ги користи и основните топографски планови, топографските граfiци (карти), мапите на премер на земјиште и дигиталните ортофото мапи.

Регистрите, евиденцијата и другите бази на податоци кои ги создава и ги одржува Фитосанитарната управа се финансирани од средствата обезбедени од Буџет на Република Македонија.

Начинот на поврзување на податоците на Фитосанитарната управа со другите бази на податоци и начинот на прибирање податоци од други бази на податоци ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со прописите кои важат за заштита на податоци.

Член 54

Соопштување на податоци

Податоците од областа на здравјето на растенијата се даваат во согласност со прописите за слободен пристап на информации и овој закон.

Фитосанитарната управа ги соопштува податоците од своите регистри и базите на податоци на други државни органи, органите на единиците на локалната самоуправа, доколку истите се неопходни за извршување на нивните надлежности, како и на овластени институции и оние кои даваат јавни услуги, доколку тие се потребни за извршување на задачи од областа на здравјето на растенијата.

Имателите на базите на податоци, граfiци и дигитални ортофото мапи, наведени во членот 53 став 2 од овој закон бесплатно ги соопштуваат податоците на Фитосанитарната управа, но може да ги наплатат направените материјални трошоци. Имателите на базите на податоци ги соопштуваат податоците од членот 53 став 1 на овој закон кои имаат карактер на лични податоци, во согласност со прописите за заштита на лични податоци.

Изводите од базите на податоци кои се водат во согласност со овој закон и кои не содржат лични податоци можат да се дадат на лица кои имаат правен интерес, без оглед на трошоците за нивно соопштување. Податоците добиени на тој начин можат да се користат само за целите за кои се дадени и истите не можат да се менуваат или неовластено соопштуваат на други лица.

Член 55

Информатички систем

Оние кои обезбедуваат здравје на растенијата мора да водат евиденција, регистри и бази на податоци кои се поврзани со информатичкиот систем и истите редовно да ги ажурираат и чуваат.

Фитосанитарната управа го обезбедува поставувањето и поврзувањето на информатичкиот систем наведен во ставот 1 од овој член со информатичкиот систем на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и со меѓународниот информатички систем од областа на здравјето на растенијата.

Начинот на водењето евиденција, регистри и бази на податоци од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 56

Меѓународна размена на податоци и информации

На меѓународно ниво, размената на податоци и информации опфаќа:

- централна служба;
- листа на места на влез преку кои може да се увезат пратки во Република Македонија;
- листа на штетни организми кои подлежат на сузбивање;

- присуство или појава на штетни организми наведени во листите предвидени со овој закон, во делот на територијата каде што нивното присуство претходно не било познато и за преземените мерки;

- појава, ненадејна појава или ширење на штетни организми кои претставуваат потенцијален ризик;

- појава на штетен организам во заштитена зона во врска со кој заштитената зона била дефинирана како таква;

- наоди од систематски проверки во заштитена зона;

- прописи донесени врз основа на овој закон;

- случаи во кои пратките со растенија, растителни производи и други објекти и предмети се задржани заради тоа што не ги исполнуваат фитосанитарните услови и

- други податоци и информации од областа на здравјето на растенијата опфатени со овој закон на барање на меѓународни органи и организации.

Податоците и информациите ќе се соопштуваат во согласност со меѓународните конвенции, спогодби и договори кои Република Македонија ги ратификувала.

V ТРОШОЦИ И НАДОМЕСТОЦИ

Член 57

Трошоци

Сите трошоци за тестирање на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се извршени на барање на фитосанитарен инспектор за утврдување на здравјето на растенијата, во случај кога резултатите од анализата не се во корист на сопственикот се на товар на сопственикот од кого биле земени пробите.

Сите трошоци за мерките наведени во овој закон, преземени за обезбедување на здравјето на растенијата, се на товар на сопственикот.

Трошоците за техничка обука за добивање овластување за издавање пасоши за растенија се на товар на кандидатот.

Трошоците за сите овластувања кои произлегуваат од овој закон се на товар на правното и физичкото лице што се овластени.

За вршење на фитосанитарна инспекција се плаќа посебен надоместок.

Висината на посебниот надоместок, како и начинот на неговото плаќање, видот и количеството на растенија, растителни производи и други објекти и

предмети за кои се плаќа надоместок, како и висината и начинот на плаќање на трошоците од ставовите 1, 3 и 4 на овој член ги пропишува Владата на Република Македонија.

Средствата од ставовите 1, 3 и 4 и надоместокот од ставот 5 на овој член се приход на Буџетот на Република Македонија, а ќе се користат за вршење на превенции и мерки од областа на здравјето на растенијата од страна на Фитосанитарната управа, согласно со Годишната програма за здравје на растенијата што ја донесува Владата на Република Македонија.

Член 58 Надоместок

Доколку фитосанитарниот инспектор нареди уништување или поинакво отстранување на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во согласност со овој закон, сопственикот има право на надоместок доколку:

- веднаш известил за појава или сомневање на штетни организми од Листата I.A, Листата II.A или во случај на заштитена зона од Листата I.B и Листата II.B и

- ги спровел сите пропишани и наложени мерки за здравје на растенијата.

Висината на надоместокот од ставот 1 на овој член се утврдува врз основа на видот, староста, состојбата и друго.

Процена на висината на надоместокот врши Комисија формирана од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, за чија работа се плаќа надоместок.

Решение за висината на надоместокот од ставот 1 на овој член донесува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Надоместокот од ставовите 1 и 3 на овој член се плаќа од средствата обезбедени со Програмата за здравје на растенијата.

Надоместокот од ставот 1 на овој член не се плаќа доколку штетните организми се појават при увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во Република Македонија.

Постапката за плаќање на надоместокот за уништување или поинакво отстранување на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети се спроведува по барање на сопственикот, а врз основа на решението од фитосанитарниот инспектор, извештај со предлог за висината на надоместокот од Комисијата од ставот 3 на овој член и решението од ставот 4 на овој член од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство. Решението на фитосанитарниот инспектор со кое е наложено преземање на мерки и извештајот за процена на надоместокот од Комисијата мора да бидат приложени кон барањето за надоместок, кое треба да се поднесе во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство -Фитосанитарната управа.

Сопственикот во рок од 30 дена од денот на приемот на решението од фитосанитарниот инспектор, може да поднесе жалба до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство за да го определи надоместокот.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението од фитосанитарниот инспектор.

Жалба против решението донесено од министерот од ставот 4 на овој член странката може да поднесе во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Комисијата за решавање во втор степен во управни работи од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

Поблиските критериуми од ставот 2 на овој член за утврдување на висината на надоместокот ги пропишува Владата на Република Македонија.

VI ЈАВНИ УСЛУГИ ОД ОБЛАСТА НА ЗДРАВЈЕТО НА РАСТЕНИЈАТА

Член 59 Јавни услуги

Јавни услуги од областа на здравјето на растенијата се активности за извршување на работи од областа на следењето, прогнозирањето на штетни организми и другите активности од областа на здравјето на растенијата, и тоа:

- мониторинг и следење на развојот на штетните организми кои вообичаено се присутни кај растенијата и растителните производи, прогнозирање, одредување оптимални рокови и мерки за заштита;
- интервенирање во случај на ненадејни појави на карантински штетници на растенијата, каламитетни појави и епифитозии на штетни организми;
- обезбедување метеоролошки, биолошки и други податоци за целта на следењето и прогнозирањето на појавата на штетни организми;
- лабораториски детерминирања и дијагностицирања на штетни организми;
- едуцирање на сопствениците и други лица вклучени во спроведувањето на активностите поврзани со здравјето на растенијата;
- издавање пасоши за растенија;
- спроведување на научно-истражувачки и развојни активности;
- вршење дезинсекција, дезинфекција и дератизација заради здравјето на растенијата и
- вршење други технички работи.

Член 60 Даватели на јавни услуги од областа на здравјето на растенијата

Активностите за давање јавни услуги од областа на здравјето на растенијата ги вршат правни и физички лица кои добиле јавни овластувања и други правни и физички лица доколку ги исполнуваат условите во однос на стручниот кадар, просториите и опремата. Во однос на стручниот кадар истите треба да имаат вработено најмалку едно лице со најмалку високо образование од областа на земјоделските науки (растително производство) или од областа на шумарските науки, со работно искуство од најмалку три години во струката. Активностите на давање јавни услуги од областа на здравјето на растенијата во шумарството, се вршат во согласност и со прописите од областа на шумарството.

Поблиските услови од ставот 1 на овој член во однос на просториите и опремата ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 61 Обврски на давателите на јавни услуги

Обврските на давателите на јавни услуги од членот 60 на овој закон се состојат од:

- редовни и континуирани активности за давање услуги;
- давање услуги на физички и правни лица кои се вклучени во земјоделски и шумарски активности, активностите за заштита на растенијата и на други заинтересирани лица и
- давање услуги по претходно утврдени цени.

Обврските на давателите на јавни услуги од областа на здравјето на растенијата се утврдени со дозволата од членот 65 на овој закон.

Доколку некој вклучен во јавните услуги не дава јавна услуга на лице на кое е должен да ја даде, или не даде услуга по веќе утврдените цени и другите предвидени услови, корисникот на услугата може да побара од Фитосанитарната управа таа да одлучи за неговото право и да му наложи на оној кој дава јавни услуги да ја даде јавната услуга според претходно утврдената цена.

Член 62**Финансирање на давателите на јавни услуги**

Работите на давателите на јавни услуги се финансираат од:

- сопствени приходи остварени со наплата на цената на дадените услуги;
- средства од Буџетот на Република Македонија за тековната година, обезбедени со трансфер за финансирање на Програмата за здравје на растенијата и
- други извори.

Член 63**Цени на услугите на давателите на јавни услуги**

Корисниците на јавни услуги од областа на здравјето на растенијата делумно или целосно ја плаќаат цената на одделните услуги, а некои услуги можат да бидат и бесплатни.

Висината на цените на услугите од областа на здравјето на растенијата и делот кој треба да се плати од страна на корисниците на јавните услуги ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 64**Контрола на спроведувањето на јавните услуги**

Контрола на спроведувањето на јавните услуги врши Фитосанитарната управа, со исклучок на јавните услуги од областа на здравјето на растенијата во шумарството кои се вршат согласно со овој закон и прописите од областа на шумарството.

Член 65**Дозволи**

Фитосанитарната управа издава дозволи за давање јавни услуги од областа на здравјето на растенијата врз основа на јавен конкурс кој се објавува во најмалку два дневни весника.

Јавниот конкурс содржи податоци за:

- видот на јавната услуга за кој се издава дозволата;
- почеток и времетраење на дозволата;
- услови кои треба да бидат исполнети од страна на субјектот на кој му се издава дозволата;
- задолжителни податоци на пријавата;
- критериуми за избор;
- временски рок за доделување на дозволата;
- контакт лице за обезбедување информации во врска со содржината на јавниот конкурс;
- дата, место и време на отворање на пријавите на конкурсот и
- начин на информирање на кандидатите за извршениот избор.

Постапката на отворање и оценување на понудите ја одредува Комисија назначена од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Овластени претставници на кандидатите можат да бидат присутни на отворањето на пријавите.

Понудите кои ќе бидат поднесени по утврдениот рок нема да бидат разгледувани.

Нецелосните понуди можат да бидат комплетирани во рок од осум дена од приемот на известувањето, во спротивно понудата нема да биде разгледана, за што понудувачите ќе бидат известени.

Дозволата за давање јавни услуги се издава во форма на решение.

Против решението од ставот 7 на овој член незадоволната странка има право на жалба поднесена до Комисијата за решавање во втор степен во управни работи од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

Член 66**Договори**

Субјектите кои добиле дозвола за вршење на јавни услуги од областа на здравјето на растенијата склучуваат договори со Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Договорот од ставот 1 на овој член се склучува во писмена форма и особено содржи податоци за:

- давателот на услугите и стручните лица кои ја извршуваат услугата;
- услугите од областа на здравјето на растенијата;
- регионот во кој давателот на услуги мора да дава јавни услуги од областа на здравјето на растенијата;
- начинот и условите за спроведување на услугите утврдени со договорот;
- правата, обврските и одговорностите на давателот на услуги;
- времето и начинот на извршувањето на услугите;
- почетокот и времетраењето на дозволата;
- изворите на финансирање;
- контролата на вршење на услугите;
- престанокот на важењето на дозволата;
- причините за раскинување на договорот;
- период за раскинување на договорот и друго.

VII ЈАВНИ ОВЛАСТУВАЊА**Член 67****Јавни овластувања**

Министерот за земјоделството, шумарството и водостопанство дава јавно овластување на правни и физички лица кои ги исполнуваат условите во однос на стручниот кадар, просторните и техничките капацитети за задачи дефинирани во членот 72 точки 3, 4, 5, 6 и 9 од овој закон. Во однос на стручниот кадар истите треба да имаат вработено најмалку едно лице со најмалку високо образование од областа на земјоделските науки, смер заштита на растенијата или специјализација од областа на заштитата на растенијата и за областа на шумарството и да имаат вработено најмалку едно лице со најмалку високо образование од областа на шумарските науки и специјализација од областа на заштитата на растенијата, со работно искуство од најмалку три години. Задачите од областа на здравјето на растенијата во шумарството дефинирани во членот 72 точки 3, 4, 5, 6 и 9 од овој закон ги извршуваат лицата утврдени со овој закон и прописите кои важат за заштита на шумите, како јавно овластување.

Поблиските услови од ставот 1 на овој член во однос на просториите и опремата ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Министерот за земјоделството, шумарството и водостопанство со решение дава јавно овластување за вршење на задачи од ставот 1 на овој член врз основа на јавен конкурс.

Против решението од ставот 3 на овој член незадоволната странка има право на жалба во рок од 30 дена од добивањето на решението до Комисијата за решавање во втор степен во управни работи од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

Носителите на јавните овластувања се одговорни пред Министерството за земјоделството, шумарството и водостопанство - Фитосанитарната управа за спроведување на задачите за кои им се доделени јавните овластувања.

Овластувањето се одзема доколку носителот на јавното овластување повеќе не ги исполнува условите пропишани со овој закон.

Средства за извршување на јавните овластувања се обезбедуваат од Програмата за здравје на растенијата.

VIII СТРУЧЕН СОВЕТ ЗА ЗДРАВЈЕ НА РАСТЕНИЈАТА**Член 68****Стручен совет за здравје на растенијата**

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство образува Стручен совет за здравје на растенијата како стручно советодавно тело од областа на

здравјето на растенијата, кое се состои од експерти од областа на здравјето на растенијата во земјоделството, шумарството, науката и образованието.

Задачи на Стручниот совет за здравје на растенијата се:

- давање совети за воведување на мерки за спречување на внесувањето и ширењето на штетни организми и нивното сузбивање;
- предлагање научни и едукативни активности од областа на здравјето на растенијата;
- следење на развојот и систематските прашања од областа на здравјето на растенијата;
- предлагање приоритетни процени на ризикот од штетни организми;
- предлагање развојни планови за здравје на растенијата и
- соработка и елаборирање при изготвување на закони и други прописи.

Составот, бројот на членови и методот на работа на Стручниот совет ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

IX НАДЛЕЖНОСТИ НА ДРЖАВНИТЕ ОРГАНИ

Член 69

Надлежности на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство може да издаде наредба за преземање на следниве мерки за целите на имплементација на овој закон:

- да нареди забрана на производство на одделни видови, сорти и клонови на растенија во некоја област;
- да ја ограничи или забрани трговијата со некои растителни видови;
- да нареди задолжителна соработка на сопствениците при сузбивањето на штетни организми и користењето на опремата за таа цел и
- да нареди спроведување на други мерки неопходни за имплементирање на законот.

Член 70

Фитосанитарна управа

Фитосанитарната управа претставува надлежен орган за извршување на работите во врска со здравјето на растенијата според овој закон, одговорна за координација и размена на информации меѓу државните органи и тела и за известување на Европската унија и решава во прв степен во управна постапка по прашања од областа на здравјето на растенијата. Фитосанитарната управа е одговорна и за спроведување на меѓународните конвенции, спогодби и договори од областа на здравјето на растенијата кои ги ратификувала Република Македонија.

Член 71

Надлежности на директорот на Фитосанитарната управа

Доколку постои ризик по здравјето на растенијата во земјата согласно со членот 12 став 3 од овој закон, директорот на Фитосанитарната управа до донесување на подзаконски акт, со цел спречување на внесувањето и ширењето на штетни организми во Република Македонија и нивно сузбивање, може да:

- ги определи границите на регулираните зони;
- го ограничи или забрани движењето на одделни видови растенија на територијата на Република Македонија и
- го ограничи или забрани увозот или транзитот на некои растенија низ територијата на Република Македонија.

Член 72

Обврски и задачи на Фитосанитарната управа

Покрај обврските пропишани во другите одредби од овој закон, Фитосанитарната управа е одговорна за извршување и на следниве задачи и обврски:

1) соработка при формулирањето и имплементацијата на фитосанитарната политика во областа на здравјето на растенијата;

2) изготвување на законска регулатива и извршување на управно административни задачи од областа на здравјето на растенијата и надзор над нивното спроведување;

3) следење, прогнозирање, детерминирање и одредување на мерки за заштита од штетни организми;

4) анализа и евалуација на статусот на здравјето на растенијата со цел дефинирање на појавеноста и ширењето на штетни организми во земјата и надвор;

5) подготвување процени на ризикот во случај на ризик од појава или откривање на нови штетни организми, давање технички инструкции и мерки;

6) елаборирање на технички бази на податоци при утврдување на заразени области, области под закана од напад, посебно регулирани области и заштитени зони;

7) водење регистри, евиденција и листи пропишани со овој закон;

8) усвојување програми кои се однесуваат на превентивните мерки против внесување и ширење на штетни организми, како и водење грижа за имплементација на програмите;

9) спроведување мерки за спречување, сузбивање и истребување на штетни организми;

10) фитосанитарна инспекција и инспекциски надзор над спроведувањето и примената на одредбите од овој закон;

11) обезбедување фитосанитарни мерки;

12) стручна контрола на извршувањето на задачите од страна на овластените лица согласно со овој закон;

13) известување за појавеност, ненадејни појави и ширење на штетни организми во земјата и надвор од неа;

14) изготвување извештаи, анализи, информативен и друг материјал за службените тела, органи и меѓународните организации кон кои Република Македонија е обврзана да дава извештаи во согласност со регулативите и врз основа на меѓународните договори;

15) информирање на земјите извозници за стопирани пратки кои не ги исполнуваат фитосанитарните услови;

16) соработка при изготвувањето меѓународни договори, конвенции и спогодби што ги склучува Владата на Република Македонија од областа на здравјето на растенијата, како и водење грижа за нивна имплементација;

17) водење грижа за информирање на јавноста и на оние кои се заинтересирани за прашањата од областа на заштитата на растенијата и издавање публикации;

18) водење грижа за спроведување униформни процедури во согласност со регулативите и меѓународните услови;

19) одржување на информатички систем од областа на здравјето на растенијата;

20) обезбедување стручна и техничка обука на вработените во Фитосанитарната управа;

21) соработка со други службени тела, органи и организации како во земјата, така и во странство од нивното поле на работа;

22) претставување на Република Македонија во меѓународни тела, органи и организации од областа на здравјето на растенијата и

23) извршување други задачи поврзани со здравјето на растенијата утврдени со закон.

Член 73

Фитосанитарна инспекција

Фитосанитарна инспекција врши Фитосанитарната управа преку фитосанитарните инспектори.

Фитосанитарните инспектори соработуваат со другите инспекциски органи, институции и други организации и со експерти за земјоделство и шумарство во Република Македонија и во странство.

Член 74

Задачи и овластувања на фитосанитарниот инспектор

Фитосанитарниот инспектор е овластен да:

1) има пристап до растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во кое било време и на кое било место каде што истите се во движење, каде што се произведуваат, преработуваат, складираат, продаваат или користат на друг начин, како и во просториите на купувачите и при увоз, извоз, реекспорт и транзит;

2) врши фитосанитарна инспекција на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во кое било време и на кое било место каде што истите се во движење, каде што се произведуваат, преработуваат, складираат, продаваат или користат на друг начин, како и во просториите на купувачите и при увоз, извоз, реекспорт и транзит;

3) врши мониторинг и следење на штетни организми при кој се собираат и евидентираат податоци за присуство или отсуство на штетни организми;

4) ја проверува фитосанитарната документација на правни и физички лица;

5) зема мостри од растенија, растителни производи и други објекти и предмети без надомест за нивната вредност со цел вршење лабораториски анализи;

6) потврдува дали производителите, преработувачите, увозниците и дистрибутерите на пропишаните видови и типови растителни производи се внесени во регистар;

7) врши инспекциски надзор над исполнувањето на условите за издавање пасоши за растенија;

8) врши инспекциски надзор над исполнувањето на обврските на лицата одговорни за здравјето на растенијата според регистарот во согласност со овој закон;

9) врши инспекциски надзор дали јавните установи, правните и физичките лица кои добиле овластување за давање на јавни услуги, според овој закон, ги исполнуваат пропишаните услови;

10) врши инспекциски надзор над извршувањето на задачите на субјектите кои даваат јавни услуги;

11) врши инспекциски надзор над издавањето пасоши за растенија;

12) издава фитосанитарни сертификати за извоз и за реекспорт;

13) врши инспекциски надзор на регистрите и пропишаната евиденција;

14) врши фитосанитарна инспекција на увозот, култивацијата и користењето на организми наменети за биолошка заштита на растенијата;

15) врши инспекциски надзор над увозот на средствата за заштита на растенијата;

16) врши инспекциски надзор над спроведувањето на мерките според овој закон;

17) врши инспекциски надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон и

18) исполнува и други задачи поврзани со здравјето на растенијата.

Член 75

Мерки на фитосанитарниот инспектор

При вршење на фитосанитарна инспекција според овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон, фитосанитарниот инспектор е овластен да:

1) го забрани увозот на штетни организми наведени на листите пропишани со овој закон и други посебни штетни организми;

2) го забрани увозот и движењето на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои не ги исполнуваат важечките услови согласно со овој закон;

3) забрани култивација на пропишаните видови растенија за одреден временски период во местото на производство;

4) нареди соодветен третман на пратки при увоз, извоз и движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети, доколку утврди дека истите се нападнати од пропишаните штетни организми;

5) нареди отстранување само доколку делот од пратката е нападнат од штетни организми или постои ризик од ширење на штетните организми;

6) нареди пратката да не биде предадена на увозникот, превозникот или лицата кои увезуваат или пренесуваат растенија, растителни производи и други објекти и предмети, се додека не се изврши фитосанитарна инспекција или додека не бидат познати резултатите од истражувањата или официјалните тестови;

7) да нареди уништување на пратки при увоз или движење на растенија растителни производи и други објекти и предмети, доколку постои ризик од ширење на штетни организми или доколку не се исполнети условите според овој закон;

8) дозволи движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети (освен семенски и саден материјал) во случај на инфизираност со штетни организми во области во кои не постои ризик од ширење на штетни организми или до местото на индустриска преработка под нивна контрола;

9) ги забрани привремено, целосно или делумно активностите на производителите или преработувачите, како и издавањето на пасоши за растенија до потврдување дека штетните организми се отстранети;

10) го забрани издавањето пасоши за растенија во случаи кога не се исполнети условите за издавање пасоши;

11) предложи на Фитосанитарната управа бришење од регистарот, доколку се утврди дека лицата одговорни за здравјето на растенијата според регистарот не ги исполнуваат пропишаните обврски;

12) предложи на Фитосанитарната управа во случај на повторно прекршување, да се одземе дозволата за издавање пасоши;

13) предложи повлекување на дозволата или овластувањето доколку не се исполнети пропишаните услови;

14) го забрани увозот, култивацијата и користењето на организми за биолошка заштита на растенијата, доколку не се исполнети условите пропишани со овој закон;

15) го забрани увозот, внатрешниот промет и производството на производите за здравјето на растенијата;

16) нареди спроведување на мерки за корегирање на неправилностите и недостатоците според овој закон, како и подзаконските акти донесени врз основа на истиот, во одреден временски рок;

17) нареди спроведување на неопходни превентивни мерки и активности против внесување, појава и ширење на штетни организми, за кои се овластени со закон и други подзаконски акти;

18) изрече мандатна казна на самото место во случаи пропишани со овој закон;

19) покрене постапка заради прекршување на одредбите на овој закон или да поднесе кривична пријава за сторено кривично дело и

20) нареди спроведување и на други мерки во согласност со овој закон.

За работите од ставот 1 на овој член фитосанитарниот инспектор донесува решение.

Против решението на фитосанитарниот инспектор незадоволната странка може да поднесе жалба до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во рок од 15 дена од денот на приемот на решението. Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 76

Услови за фитосанитарен инспектор

Фитосанитарен инспектор може да биде лице кое има најмалку високо образование од областа на земјоделските науки (растително производство) или од областа на шумарските науки.

Член 77

Документи за идентификација на фитосанитарниот инспектор

Фитосанитарниот инспектор мора да поседува документи за идентификација со кои се идентификува при вршењето на фитосанитарните инспекции.

Документи за идентификација се легитимација и амблем кои ги издава и одзема министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Формата и содржината на образецот на легитимацијата и амблемот од ставот 2 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 78

Државна фитосанитарна лабораторија

За извршување на специјализирани лабораториски тестови на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во лабораторија, со цел дијагностицирање и детерминирање на штетни организми, биолошки тестирања, испитување на физичко-хемиските својства на средства за заштита на растенијата, анализа на активна материја, анализа на семенски и саден материјал се формира Државна фитосанитарна лабораторија во состав на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство со статус на биро.

Со Државната фитосанитарна лабораторија раководи директор кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија по предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

X НАДЗОР

Член 79

Надзор

Надзор над спроведување на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Надзор над спроведување на јавните овластувања, определени со овој закон, врши Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство - Фитосанитарната управа.

Инспекциски надзор над спроведување на овој закон и извршување на мерките кои произлегуваат од овој закон врши Фитосанитарната управа.

Инспекцискиот надзор во Фитосанитарната управа го вршат фитосанитарни инспектори.

XI КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 80

Прекршоци

Со парична казна во висина од 150.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1) не го извести фитосанитарниот инспектор и/или Фитосанитарната управа без одложување, за сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата I.A и Листата II.A од членот 7 став 2 точка 1 на овој закон (член 5 став 3);

2) веднаш не го извести фитосанитарниот инспектор и/или давателите на јавни услуги кои ја известуваат Фитосанитарната управа за сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата I.A и Листата II.A и не ги преземе мерките утврдени од страна на Фитосанитарната управа за спречување на ширењето на штетни организми и нивно сузбивање (член 6 став 2);

3) веднаш не ја извести Фитосанитарната управа за појава на штетните организми наведени во Листата I.A и Листата II.A на територијата на Република Македонија или штетните организми наведени во Листата I.B и Листата II.B во одредени заштитени зони или за појава на симптоми на растенија, растителни производи или други објекти и предмети и/или за сомневање за присуство на штетни организми наведени во листите I.A, II.A, I.B или II.B (член 9 став 1);

4) не ги штити растенијата, растителните производи или другите објекти и предмети и не го спречува контактот со други растенија, растителни производи или други објекти и предмети на начин предвиден од Фитосанитарната управа (член 9 став 2);

5) дава и објавува податоци за појава на новооткриени штетни организми од Листата I.A и Листата II.A во Република Македонија без одобрение на Фитосанитарната управа (член 11 став 3);

6) внесува или шири штетни организми спротивно на одредбите од членот 14 на овој закон;

7) увезува или става во движење растенија, растителни производи и други објекти и предмети спротивно на одредбите од членот 15 на овој закон;

8) увезува или пушта во движење штетни организми наведени во листите I.A, II.A, I.B и II.B и растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во листите III.A, III.B, IV.A и IV.B без да ги исполнува условите од членот 16 став 1 алинеи 1, 2, 3 и 4 на овој закон;

9) увезува пратки за кои е задолжителна фитосанитарна инспекција преку места кои не се определени за места на влез во Република Македонија (член 23 став 1);

10) увезува пратка од Листата V.B без фитосанитарен сертификат (член 24 ставови 3 и 4);

11) не го извести фитосанитарниот инспектор за пристигнување на пратки кои се увезени или се претоварени за време на транспортот (член 29 став 1);

12) не ги спроведе мерките наложени од страна на фитосанитарниот инспектор за пратките што се увезуваат (член 29 став 3);

13) не ги спроведе мерките наложени од страна на фитосанитарниот инспектор за пратките што се наменети за извоз (член 35 став 3);

14) пратката не е пакувана на начин кој обезбедува непостоење на ризик од ширење на штетни организми и ако пратката се разделува, комбинира со други пратки или ако се препакува на царинското подрачје на Република Македонија (член 36 став 2);

15) пушти во движење растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата V.A I без пасош за растенијата прикачен на истите или на нивното пакување или на средството за транспорт како придружен документ (член 37 став 1);

16) пушти во движење во или во рамки на заштитена зона растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата V.A II без пасош за растенија, кој е валиден за таа заштитена зона, прикачен на истите или на нивното пакување или на средството за транспорт како придружен документ (член 38 став 1);

17) некоја пратка е разделена или е составена од неколку различни одделни пратки кои веќе поседуваат пасош за растенија, а за новата пратка на регистрираниот производител, преработувач и дистрибутер не му е издадена замена на пасошот за растенија (член 46 став 1);

18) увезената пратка од Листата V.A се движи во земјата без фитосанитарен сертификат во кој е назначено дека тој претставува замена за пасош за растенија (член 47 став 1);

19) не ги врши обврските наведени во членот 48 став 1 алинеи 1, 2, 3, 4 и 5 на овој закон;

20) не му овозможи на фитосанитарниот инспектор пристап до растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во која било фаза од производството или преработката или на пазарот и не му овозможи вршење фитосанитарна инспекција вклучувајќи ја и проверката на документите (член 49 став 3);

21) користи за целите на биолошката заштита на растенијата во заштитен простор и на отворено егзотични видови организми кои не се наведени во листата или ги увезува и користи без одобрение од Фитосанитарната управа (член 52 став 2);

22) пушти во промет семенски материјал, саден материјал и материјал за размножување кои потекнуваат од посеви и насади на кои не е извршена задолжителна здравствена контрола и не е издадено уверение за статусот на здравствената состојба на посевите или насадите (член 84 став 4);

23) пушти во промет саден материјал и материјал за размножување за кои на производителот, преработувачот или дистрибутерот не му е издаден сертификат (член 85 став 3) и

24) не достави декларација до фитосанитарниот инспектор и пушти во движење без дозвола од Фитосанитарната управа саден материјал и материјал за размножување од повеќегодишни растенија кој би можел да содржи штетни организми од листите I.A и II.A (член 86 ставови 2 и 3).

На правното лице, покрај паричната казна за прекршоците од ставот 1 на овој член ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење на дејност во траење од шест месеца до три години.

Одговорното лице во правното лице ќе се казни со парична казна во висина од 15.000 до 30.000 денари и ќе му се изрече мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење од шест месеца до една година за прекршок од ставот 1 на овој член.

Физичко лице ќе се казни со парична казна во висина од 10.000 до 15.000 денари за прекршок од ставот 1 на овој член.

Член 81 Прекршоци

Со парична казна во висина од 50.000 до 150.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1) не е внесено во регистарот на производителите, преработувачите, увозници и дистрибутери на растенија, растителни производи и други објекти и предмети, а се занимава со производство, преработка, увоз или дистрибуција на растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата V.A и Листата V.B. и производителите на одредени растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои не се назначени во Листата V.A и релевантните центри за собирање и испорака во областа на производството (член 19 ставови 1 и 2);

2) лицето не ги врши обврските наведени во членот 21 став 1 алинеи 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8 на овој закон;

3) пушти во движење пратки наведени во Листата V.A кои се наменети за експериментални, научно-истражувачки, селекциони или развојни работи, без да ги подложи на фитосанитарна инспекција и без придружен пасош за растенија (член 37 став 2);

4) не обезбедува фитосанитарна инспекција на растенија, растителни производи и други објекти и предмети (член 40 ставови 1 и 2);

5) издава пасош за растенија без овластување од Фитосанитарната управа (член 41 став 2);

6) издава пасош за растенија за преостанатиот дел од растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети, доколку постои сомневање дека истите се нападнати од штетни организми од листите I.A, I.B, II.A или II.B и доколку постои ризик од нивно ширење (член 45);

7) пратката од Листата V.A која поседува фитосанитарен сертификат е поделена или се состои од неколку различни одделни пратки, а за новата пратка не му е издаден пасош на растенија (член 47 став 2);

8) не ги чува сите видови пасоши за растенија во согласност со пропишаните рокови (член 49 став 1);

9) внесува, култивира и користи автохтони видови организми заради биолошка заштита на растенијата во заштитен простор и на отворено без да ги исполнува условите во врска со стручните и техничките капацитети (член 51 став 2);

10) ги користи податоците спротивно на целите за кои се дадени или ако податоците неовластено ги менува или неовластено ги соопштува на други лица (член 54 став 4) и

11) не води евиденција, регистри и бази на податоци кои се поврзани со информатичкиот систем и ако истите не ги ажурира и чува (член 55 став 1).

На правното лице, покрај паричната казна за прекршоците од ставот 1 на овој член ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење на дејност во траење од шест до 18 месеца.

Одговорното лице во правното лице ќе се казни со парична казна во висина од 5.000 до 15.000 денари и ќе му се изрече мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење од шест до девет месеца за прекршок од ставот 1 на овој член.

Физичко лице ќе се казни со парична казна во висина од 3.000 до 10.000 денари за прекршок од ставот 1 на овој член.

Член 82

Казни на самото место

Со парична казна во висина од 30.000 денари ќе се казни на самото место правно лице за дејствијата од членот 80 став 1 точки 1, 2, 3, 12, 13, 14, 15, 16 и 20 и членот 81 став 1 точки 3, 5, 8 и 11 на овој закон.

Физичкото лице ќе се казни на самото место со парична казна во висина од 3.000 денари за дејствијата од ставот 1 на овој член.

XII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 83

Фитосанитарна управа и извршување на задачи

Управата за заштита на растенијата со денот на влегување во сила на овој закон продолжува да работи како Фитосанитарна управа.

Вработените, опремата, инвентарот и другите работи, архивата, документацијата, средствата за работа и други средства од Управата за заштита на растенијата, се преземаат во Фитосанитарната управа.

Член 84

Уверение за здравствената состојба на посеви или насади

Се до отпочнувањето на примената на одредбите на членовите 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 57, членот 74 точки 7 и 11 и членот 75 став 1 точки 9, 10 и 12 од овој закон, кои се однесуваат на пасоши за растенија, над посевите за производство на семенски материјал, саден материјал и материјал за размножување ќе се врши здравствена контрола во текот на нивниот вегетационски период и ќе се издава уверение за статусот на здравствената состојба на посевите и насадите според постојните прописи.

До 1 јануари 2009 година задолжителната здравствена контрола и издавањето уверенија за статусот на здравствената состојба на посевите и насадите ќе се врши од страна на овластените организации во согласност со постојните прописи.

Доколку во текот на задолжителната здравствена контрола на посевите или насадите според ставот 2 од овој член бидат пронајдени штетни организми од Листата I.A и Листата II.A, фитосанитарниот инспектор наредува спроведување на мерки за нивно сузбивање и истребување.

Во случаи кога задолжителната здравствена контрола на посевите или насадите не е спроведена и не е издадено уверение за статусот на здравствената состојба на посевите или насадите, во тој случај семенскиот материјал, садниот материјал и материјалот за размножување кој потекнуваат од овие посеви и насади производителот, преработувачот или дистрибутерот не смее да ги пушти во промет.

Во случај кога одредбите од овој член не се исполнети, фитосанитарниот инспектор го забранува прометот.

Член 85

Сертификат за статусот на здравствената состојба на домашен пазар

Се до отпочнувањето со примената на одредбите од овој закон кои се однесуваат на пасоши за растенија, фитосанитарниот инспектор издава сертификат за статусот на здравствената состојба на прегледани пратки со саден материјал и материјал за размножување кои се транспортирани во Република Македонија.

Сертификатот од ставот 1 на овој член ќе биде издаден, доколку садниот материјал и материјалот за размножување биле ставени под фитосанитарна инспекција пред нивното напуштање од насадите и објектите во кои истите биле произведени, преработени или пакувани и се докажало дека се ослободени од штетни организми наведени во Листата I.A и Листата II.A над дозволиениот процент.

Прометот со саден материјал и материјал за размножување за кои на производителот, преработувачот или дистрибутерот не му е издаден сертификат според ставот 2 од овој член се забранува.

Во случај кога одредбите од овој член не се исполнети, фитосанитарниот инспектор го забранува прометот.

Член 86

Мониторинг на статусот на здравствената состојба на увезен материјал за садење на повеќегодишни растенија

До денот на пристапување на Република Македонија во Европската унија, статусот на здравствената состојба на увезен саден материјал и материјал за размножување од повеќегодишни растенија кој би можел да содржи штетни организми од Листата I.A и Листата II.A чие присуство не може да биде утврдено при фитосанитарна инспекција при увоз, мора да бидат набљудувани на местото на крајниот корисник.

Увозникот на садниот материјал и материјалот за размножување од ставот 1 на овој член мора да поднесе до фитосанитарниот инспектор, во времето на увоз, декларација со пропишаните податоци за крајниот корисник.

При мониторингот на статусот на здравствената состојба на местото на крајниот корисник, садниот материјал и материјалот за размножување од ставот 1 на овој член не може да биде пуштен во движење без дозвола од Фитосанитарната управа.

Статусот на здравствената состојба на увезен саден материјал и материјал за размножување според ставот 1 од овој член ќе биде под мониторинг во текот на неговиот вегетациски период од страна на фитосанитарниот инспектор.

Член 87

Временски рок за издавање на нови подзаконски акти

Поблиските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат најдоцна во рок од три години од денот на влегувањето во сила на овој закон, освен прописите врз основа на членовите 20, 21 и 22 од овој закон кои ќе се донесат во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Листите од членовите 7 и 8 на овој закон ќе се објават во "Службен весник на Република Македонија" најдоцна во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 88

Прописи кои ќе се применуваат се до донесување на новите

До донесувањето на поблиските прописи врз основа на овој закон ќе се применуваат постојните прописи.

Член 89

Прописи кои ќе престанат да се применуваат или повеќе нема да бидат важечки

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од Законот за заштита на растенијата ("Службен весник на Република Македонија" број 25/98 и 6/2000) освен одредбите од Законот кои се однесуваат на средствата за заштита на растенијата, земјоделските посеви за производство на семе, шумските насади за производство на шумско семе, објектите за производство на саден материјал за повеќегодишни земјоделски и шумски растенија и прометот на семе и саден материјал.

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи членот 7 став 1 точка 2 од Законот за земјоделска инспекција ("Службен весник на Република Македонија" број 38/2004).

Член 90

Примена на одделни одредби од Законот

Одредбите од членовите 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 57, членот 74 точки 7 и 11 и членот 75 став 1 точки 9, 10 и 12 на овој закон, кои се однесуваат на издавањето пасоши за растенија и одредбите од членовите 13, 14, 15, 25 и 38 на овој закон, кои се однесуваат на формирање на заштитена зона и движењето во неа, ќе отпочнат да се применуваат од 1 јануари 2009 година.

Член 91

Влегување во сила на Законот

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J I

PËR SHËNDETIN E BIMËVE

I. DISPOZITA TË PËRGLJITHSHME

Neni 1

Përmbajtja

Me këtë ligj rregullohen shëndeti i bimëve, masat dhe obligimet lidhur me paraqitjen e organizmave të dëmshëm të bimët, prodhimet bimore dhe të objektet dhe lëndët e tjera, preventiva ndaj futjes dhe përhapjes së tyre, masat për zhdukjen, masat biologjike për mbrojtjen e bimëve, qasja dhe këmbimi i informatave dhe sistemi informativ, shpenzimet dhe kompensimet, kompetencat e organeve, shërbimeve të autorizuar, trupave dhe organeve nga sfera e shëndetit të bimëve dhe rregullohen edhe çështje të tjera nga sfera e shëndetit të bimëve.

Neni 2

Qëllimet

- Qëllimet e ligjit janë:
- mbrojtja e bimëve dhe prodhimeve bimore nga organizmat e dëmshëm;
  - pengimi i futjes dhe përhapjes së organizmave të dëmshëm dhe shkatërrimi i tyre i sigurt me zbatimin e masave për mbrojtjen e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera;
  - zbulimi dhe përcaktimi i organizmave të dëmshëm;
  - të mundësohet prodhimi optimal i bimëve të kultivuara dhe tregtia me të njëjtat;
  - mbrojtja e ambientit jetësor përmes përcjelljes së organizmave të dëmshëm, marrja e masave biologjike për mbrojtjen e bimëve, mbrojtjen integrale dhe zbatimin e monitorimit dhe prognozës;
  - orientimi dhe përcjellja e zhvillimit të shëndetit të bimëve;
  - sigurimi i edukatës përkatëse dhe informimit të qytetarëve për ngritjen e vetëdijes publike për shëndetin e bimëve.

Neni 3 Përkufizime

Nocione të veçanta që përdoren në këtë ligj e kanë kuptimin si vijon:

1. Shëndeti i bimëve është: mbrojtja e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera nga organizmat e dëmshëm të shënuar në listat e këtij ligji, zbulimi, përcaktimi, përcjellja dhe pengimi i paraqitjes dhe përhapjes, si dhe zhdukja e tyre me zbatimin e masave fitosanitare.

2. Bimë janë: bimët e gjalla dhe pjesët e gjalla të bimëve, duke përfshirë edhe farën.

Pjesët e gjalla të bimëve janë:

- pema, në kuptim botanik, që nuk është ruajtur me ngrirje të thellë;

- perime, në kuptim botanik, që nuk janë ruajtur me ngrirje të thellë;

- zhardhokët, qepujkat, rizomet dhe pjesë të tjera të nëndheshme për riprodhim;

- lulet në formë thele;

- degët dhe fletat;

- sythat, pipthat e shartimit, degëzimet dhe të krasiturat;

- drunjtë e prerë me gjethe;

- bimët në kulturën e indit;

- fara në kuptim botanik e dedikuar për mbjellje.

3. Prodhimet bimore janë: prodhimet me prejardhje bimore, të papërpunuara ose të cilat janë përpunuar thjeshtë, nëse nuk janë bimë sipas pikës 2 të këtij neni.

Prodhim bimor është edhe materiali prej druri, nëse e ka mbajtur tërë formën ose një pjesë të formës së vet cilindrike, me ose pa lëvozhgë, ose nëse i njëjti është në formë thelash, grimcash, gdhendjesh, copëzash ose mbeturine dhe nëse shfrytëzohet në formë të drurit për përforcimin e barrës, druri që vihet ndërmjet barrës si ndarës, platformat për barrë ose ambalazhi që shfrytëzohet gjatë transportimit të objekteve të çfarëdo lloji, me kusht që i njëjti të paraqesë rrezik për shëndetin e bimëve.

4. Lëndë dhe objekte të tjera janë: fushë, pyje, lokalet e mbrojtura, lokalet për magazinim, paketim, mjetet transportuese, kontejnerët, kutitë, toka ose cilido organizëm tjetër, lëndë ose material që është në kontakt me bimët dhe prodhimet bimore, e i cili mund të përmbajë ose përhapë organizma të dëmshëm e për të cilin konsiderohet se ka nevojë për zbatimin e masave fitosanitare.

5. Mbjellje është: operacioni i vendosjes së bimëve në vendin e përhershëm, me qëllim që të sigurohet kultivimi, riprodhimi ose shumëzimi,

6. Bimët e dedikuara për mbjellje janë:

- bimët ende të pambjella, por të dedikuara për mbjellje të mëvonshme;

- bimët që mbillen, janë të mbjella ose do të mbillen.

7. Organizma të dëmshëm janë: organizmat që i takojnë botës bimore apo shtazore, viruset, mikoplazmat ose organizmat e tjerë patogjenë, të cilët janë të dëmshëm për bimët ose prodhimet bimore.

8. Dërgesë është: sasia e bimëve, prodhimeve bimore dhe objektet e lëndët e tjera që transportohen.

9. Masë fitosanitare është: secili akt ose veprim që zbatohet sipas këtij ligji me qëllim të pengimit të futjes dhe/ose përhapjes së organizmave të dëmshëm.

10. Vend i prejardhjes është: vendi ku janë kultivuar bimët dhe prej të cilave janë fituar prodhimet bimore.

11. Lëvizje është: çdo lëvizje e bimëve, prodhimeve bimore ose objekteve e lëndëve të tjera në territorin e Republikës së Maqedonisë, përveç lëvizjes në suazat e vendit të prodhimit.

12. Vend i prodhimit është: tërë prona, një pjesë e pronës ose prona në grupe që paraqesin njësi prodhuese me të gjitha objektet ndihmëse, makinat dhe pajisjet.

13. Import është: futja e dërgesave në rajonin doganor të Republikës së Maqedonisë, pavarësisht se për çfarë lloji të përdorimit lejohet futja e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera në pajtim me dispozitat doganore, përveç gjatë transitit,

14. Futje e organizmave të dëmshëm është: çdo hyrje e organizmit të dëmshëm në rajonin në të cilin ende nuk është i pranishëm ose është i pranishëm, por në shkallë të kufizuar.

15. Eksport është: transporti i dërgesave jashtë rajonit doganor të Republikës së Maqedonisë, duke përfshirë edhe rieksporin dhe eksportin e përkohshëm.

16. Transit është: transferi i dërgesave përmes rajonit doganor të Republikës së Maqedonisë nën kontrollin doganor.

17. Certifikatë fitosanitare është: dokumenti që e vërteton gjendjen shëndetësore të dërgesës i lëshuar nga shërbimi fitosanitar për shëndetin e bimëve nga vendi i prejardhjes.

18. Certifikatë fitosanitare për riekспорт është: dokumenti që e vërteton gjendjen shëndetësore të dërgesës i lëshuar nga shërbimi fitosanitar për shëndetin e bimëve nga vendi ku importohet dërgesa dhe/ose ku ka qenë e ringarkuar, magazinuar, ripaketuar ose e ndarë dhe i njëjti do ta shoqërojë dërgesën e cila rieksporohet.

19. Pasaportë për bimët është: dokumenti me të cilin vërtetohet se bimët, prodhimet bimore dhe lëndët e objektet e tjera që barten në territorin e Republikës së Maqedonisë, i plotësojnë kushtet për gjendjen shëndetësore të bimëve të përcaktuara me këtë ligj.

20. Bartës i të drejtës së pronësisë për bimët, prodhimet bimore dhe lëndët e objektet e tjera (në tekstin e mëtejme: pronari) është: personi fizik ose juridik, i cili është pronar i të njëjtave, dhe/ose i cili merret me prodhimtarinë, përpunimin, administrimin, shitjen ose përdorimin tjetër të të njëjtave.

21. Organ kompetent është: organi i drejtorisë shtetërore kompetent për sigurimin e shëndetit të bimëve në pajtim me këtë ligj (në tekstin e mëtejme: Drejtoria fitosanitare).

22. Shërbim publik: është aktiviteti për kryerjen e punëve nga sfera e përcjelljes, parashikimit të organizmave të dëmshëm dhe aktivitetet e tjera nga sfera e shëndetit të bimëve të shënuara në nenin 59 paragrafi 2 i këtij ligji.

23. Ofrues të shërbimeve publike janë: institucionet publike ose personat e tjerë fizikë e juridikë që janë të autorizuar për ofrimin e shërbimeve publike në sferën e shëndetit të bimëve.

24. Autorizim publik është: autorizimi i dhënë personave juridikë e fizikë nga Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, të cilët i plotësojnë kushtet për kryerjen e shërbimit publik nga sfera e shëndetit të bimëve të përcaktuara me këtë ligj.

25. Përcjellje e organizmave të dëmshëm është: procesi zyrtar gjatë të cilit grumbullohen dhe evidentohen të dhëna për praninë ose mungesën e organizmave të dëmshëm në bazë të inspektimit fitosanitar, monitorimit të gjendjes shëndetësore, kontrolleve sistematike ose procedurave të tjera dhe në bazë të burimeve të tjera në disponim.

26. Inspektim fitosanitar është: kontrolli i bimëve, prodhimeve bimore ose lëndëve dhe objekteve të tjera gjatë importit, eksportit, transitit, rieksporit, vendit të prodhimit dhe të gjitha kontrollet e tjera fitosanitare të brendshme, me qëllim që të përcaktohet prania ose mungesa e organizmave të dëmshëm dhe mbikëqyrja inspektuese ndaj zbatimit dhe aplikimit të dispozitave të këtij ligji.

27. Monitorimi fitosanitar i shëndetit të bimëve është: përcjellja e rregullt e organizmave të dëmshëm për sigurimin e shëndetit të bimëve dhe prodhimeve bimore.

28. Mostër zyrtar është: ekzemplari i marrë nga inspektori fitosanitar dhe/ose nga personi i autorizuar sipas këtij ligji.

Neni 4

Sigurimi i shëndetit të bimëve

Bimët si të mira me interes të përgjithshëm për Republikën kanë mbrojtje të veçantë të përcaktuar me këtë ligj.

Shëndeti i bimëve është e drejtë dhe përgjegjësi e Republikës së Maqedonisë, Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, Drejtorisë fitosanitare, Laboratorit shtetëror fitosanitar, ofruesve të shërbimeve publike, organeve e trupave dhe të pronarëve.

Neni 5

Obligimet e Drejtorisë fitosanitare, ofruesve të shërbimeve publike dhe Laboratorit shtetëror fitosanitar

Drejtoria fitosanitare ka për obligim të organizojë, kontrollojë dhe zbatojë preventivën ndaj futjes dhe përhapjes së organizmave të dëmshëm dhe shkatërrimin e tyre, masat biologjike për mbrojtjen e bimëve, mbrojtjen integrale, përcjell dhe prognozohet organizmat e dëmshëm, grumbullon, shfrytëzon dhe këmben të dhëna dhe informata nga sfera e shëndetit të bimëve.

Drejtoria fitosanitare dhe ofruesit e shërbimeve publike bashkëpunojnë gjatë zbatimit të përcjelljes së shëndetit të bimëve, prodhimeve bimore dhe lëndëve e objekteve të tjera, për zbulimin dhe njoftimin për paraqitjen ose përhapjen e organizmave të dëmshëm dhe shkatërrimin e tyre.

Ofruesit e shërbimeve publike e njoftojnë inspektorin fitosanitar dhe/ose Drejtorinë fitosanitare pa prolongim, për të gjitha paraqitjet e reja ose të papritura të organizmave të dëmshëm, të përfshira në Listën I.A dhe Listën II.A nga neni 7 paragrafi 2 pika 1 të këtij ligji.

Drejtoria fitosanitare dhe ofruesit e shërbimeve publike në bashkëpunim i zbatojnë masat dhe detyrat nga sfera e përcjelljes dhe parashikimit të organizmave të dëmshëm dhe punëve të ndryshme teknike nga sfera e shëndetit të bimëve.

Laboratori shtetëror fitosanitar bashkëpunon me Drejtorinë fitosanitare dhe ofruesit e shërbimeve publike për diagnostifikimin dhe determinimin e organizmave të dëmshëm e analiza të tjera dhe propozimin e masave.

Neni 6

Obligimet e pronarit dhe të personave të tjerë

Pronari duhet doemos t'i kontrollojë bimët që i kultivon, prodhimet bimore dhe objektet e lëndët e tjera që i posedon ose në mënyrë tjetër i shfrytëzon ose trajton, me qëllim të zbulimit të paraqitjes ose përhapjes së organizmave të dëmshëm.

Pronari menjëherë duhet ta njoftojë inspektorin fitosanitar dhe/ose ofruesit e shërbimeve publike, të cilët e njoftojnë drejtorinë fitosanitare për të gjitha paraqitjet e reja ose të papritura të organizmave të dëmshëm të përfshirë në Listën I.A dhe Listën II.A. Pronari doemos duhet të marrë masa të përcaktuara nga Drejtoria fitosanitare për pengimin e përhapjes së organizmave të dëmshëm dhe shkatërrimin e tyre.

Nëse pronari nuk i zbaton masat nga paragrafi 2 i këtij neni, inspektori fitosanitar urdhëron zbatimin e tyre me shpenzimet e pronarit.

Të gjithë personat e tjerë, të cilët për shkak të karakterit të punës së tyre, dyshojnë ose kanë vërejtur paraqitje të re ose të papritur të organizmave të dëmshëm, obligohen që sipas këtij ligji ta informojnë inspektorin fitosanitar dhe/ose Drejtorinë fitosanitare.

II. PREVENTIVA NDAJ FUTJES DHE PËRHAPJES SË ORGANIZMAVE TË DËMSHËM DHE ZHDUKJA E TYRE PËR SHËNDETIN E BIMËVE

1. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

A) Organizmat e dëmshëm, bimët, prodhimet bimore dhe lëndët e objekteve të tjera

Neni 7

Lista e organizmave të dëmshëm

Organizmat e dëmshëm janë shënuar në lista sipas rrezikut për shëndetin e bimëve dhe ekzistencën e llojeve të veçanta të bimëve dhe lidhur me rrezikun e dëmit

ekonomik që do të mund ta shkaktonin. Për ta penguar futjen dhe përhapjen e organizmave të dëmshëm, duhet të zbatohet përcjellja e përhershme dhe zbatimi i masave sipas këtij ligji.

Organizmat e dëmshëm që konsiderohen si veçanërisht të rrezikshëm për bimët dhe prodhimet bimore klasifikohen në listat si vijon:

1. Lista I.A dhe Lista II.A – kanë të bëjnë me tërë territorin e Republikës së Maqedonisë.

2. Lista I.B dhe Lista II.B – kanë të bëjnë me zona të caktuara të mbrojtura në Republikën e Maqedonisë.

Listat nga paragrafi 2 i këtij neni, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, i shpall në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Neni 8

Listat e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera

Llojet e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera që mund të përmbajnë në vete organizma të dëmshëm nga neni 7 paragrafi 2 i këtij ligji dhe paraqesin rrezik për shëndetin e bimëve, klasifikohen në listat si vijon:

- Lista III.A – ka të bëjë me ndalimin e importit të bimëve, prodhimeve bimore dhe lëndëve e objekteve të tjera në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë;

- Lista III.B – ka të bëjë me ndalimin e importit të bimëve, prodhimeve bimore dhe lëndëve e objekteve të tjera në zona të caktuara të mbrojtura;

- Lista IV.A – ka të bëjë me kushtet e veçanta fitosanitare për bimët në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë;

- Lista IV.B – ka të bëjë me kushtet e veçanta fitosanitare të bimëve për rajonet e caktuara të mbrojtura;

- Lista V.A e cila përmban:

a. Listën V.A I – ka të bëjë me pasaportat e bimëve në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë;

b. Listën V.A II – ka të bëjë me pasaportat e bimëve për rajonet e caktuara të mbrojtura;

- Lista V.B e cila përmban:

a. Listën V.B I – ka të bëjë me certifikatat fitosanitare të bimëve në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë;

b. Listën V.B II – ka të bëjë me certifikatat fitosanitare të bimëve për rajonet e caktuara të mbrojtura;

Listat nga paragrafi 1 i këtij neni, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave i shpall në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Neni 9

Paraqitja e organizmave të dëmshëm

Nëse organizmat e dëmshëm të shënuar në Listën I.A dhe Listën II.A paraqiten në territorin e Republikës së Maqedonisë ose organizmat e dëmshëm të shënuar në Listën I.B dhe Listën II.B paraqiten në zona të veçanta të mbrojtura ose paraqiten simptome të bimët, prodhimet bimore ose lëndët e objektet e tjera dhe/ose ekziston dyshimi për praninë e organizmave të dëmshëm të shënuar në Listat I.A, II.A, I.B ose II.B, pronari menjëherë duhet ta njoftojë Drejtorinë fitosanitare.

Pronari doemos duhet t'i mbrojë bimët, prodhimet bimore ose lëndët e objektet e tjera dhe të pengojë kontaktin me bimët tjera, prodhimet bimore ose lëndët e objektet e tjera në mënyrën e paraparë nga Drejtoria fitosanitare.

Mënyrën e njoftimit nga paragrafi 1 i këtij neni e përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 10

Zbulimi i organizmave të dëmshëm

Në rast të dyshimit për paraqitjen e organizmave të dëmshëm nga neni 9 paragrafi 1 i këtij ligji, duhet të merret mostra zyrtare nga inspektori fitosanitar dhe e njëjta të dërgohet në Laboratorin shtetëror fitosanitar (në tekstin e

mëtejme: Laboratori) për testimë diagnostifikimi. Laboratori e vërteton ose mohon dyshimin për praninë e organizmave të dëmshëm dhe e konfirmon shkakun. Laboratori siguron metodën për manipulimin me mostrat zyrtare për t'i ikur rrezikut nga përhapja e organizmave të dëmshëm dhe e siguron (garanton) identitetin e mostrës.

Testime diagnostifikimi nga paragrafi 1 i këtij neni mund të kryejnë edhe laboratorët e autorizuar në pajtim me këtë ligj dhe/ose laboratorët e akredituar.

Pasi të vërtetohet prania e organizmave të dëmshëm nga Listat I.A dhe Lista II.A ose në zonën e mbrojtur me organizma të dëmshëm nga Listat I.B dhe Lista II.B, inspektori fitosanitar do të urdhërojë shkatërrimin ose mënjanimin në mënyrë tjetër, do të propozojë trajtim dhe/ose masa të tjera të përcaktuara.

Drejtoria fitosanitare menjëherë i informon pronarët për paraqitjen dhe rrezikun nga organizmat e dëmshëm dhe siguron informata për pengimin e pranisë së organizmave të dëmshëm.

Masat dhe mënyrën e zbatimit të masave nga paragrafi 3 i këtij neni i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 11

Shpallja e të dhënave për organizmat e dëmshëm

Drejtoria fitosanitare mban evidencë për paraqitjet dhe zbulimet e organizmave të dëmshëm dhe të dhënat e tjera të domosdoshme për përcjellje me qëllim të sigurimit të informatave në nivel nacional dhe ndërkombëtar.

Përmbajtjen, formën dhe mënyrën e mbajtjes së evidencës nga paragrafi 1 të këtij neni, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Të dhënat për paraqitjen e organizmave të rinj të dëmshëm të zbuluar nga Lista I.A dhe Lista II.A në Republikën e Maqedonisë nuk guxojnë të jepen dhe të shpallen pa lejen e Drejtorisë fitosanitare.

Mënyrën e dhënies dhe shpalljes së të dhënave nga paragrafi 3 i këtij neni, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 12

Rajoni i rregulluar në mënyrë të veçantë

Rajoni i rregulluar në mënyrë të veçantë është rajoni me praninë e organizmave të dëmshëm ose rajoni të cilit i kërcënohet prania e organizmave të dëmshëm, ose rajoni pa praninë e organizmave të dëmshëm në të cilin shëndeti i bimëve sigurohet në mënyrë të përcaktuar.

Gjatë zbulimit të pranisë së ndonjë organizmi të dëmshëm ose kur ekziston rreziku për praninë e tij, inspektori fitosanitar e shënon vendin e pranisë së organizmit të dëmshëm, urdhëron marrjen e masave dhe i njofton pronarët.

Kufijtë e rajonit të rregulluar në mënyrë të veçantë nga paragrafi 1 i këtij neni, masat e zbulimit, preventivën ndaj përhapjes dhe zhdukjen e organizmave të dëmshëm, pushimin e marrjes së masave dhe mënyrën e informimit i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 13

Zona e mbrojtur

Zona në të cilën nuk janë përqendruar një ose më tepër organizma të dëmshëm edhe pse ka kushte të volitshme për përqendrimin e të njëjtëve aty, ose zona në të cilën ka rrezik që organizma të caktuar të dëmshëm të sulmojnë bimë të caktuara në kushte të volitshme ekologjike edhe për faktin se ata organizma nuk janë përqendruar aty, mund të caktohet si zonë e mbrojtur.

Organizmi i dëmshëm konsiderohet si i përqendruar në zonën e mbrojtur, nëse dihet se i njëjti është paraqitur aty dhe se nuk janë marrë masa fitosanitare për zhdukjen e tij ose nëse masat e tilla kanë qenë joefikase për periudhën prej së paku dy vitesh të njëpasnjëshëm.

Në zonën në të cilën nuk janë përqendruar një ose më tepër organizma të dëmshëm edhe përkundër kushteve të volitshme për përqendrimin e tyre dhe e njëjta në mënyrën e paraparë paraprakisht është definuar si zonë e mbrojtur, Drejtoria fitosanitare obligohet të kryejë ose të sigurojë kryerjen e kontrolleve të rregullta e sistematike për praninë e organizmave të dëmshëm për të cilët zona e mbrojtur është definuar si e tillë. Në zonën e mbrojtur në të cilën ka rrezik nga paraqitja e organizmave të caktuar të dëmshëm te disa bimë në kushte të volitshme ekologjike edhe kur këto organizma nuk janë të paraqitura në Republikën e Maqedonisë, kontrollimet sistematike kryhen me zgjedhje të lirë/të pa obligueshme.

Mënyrën e përcaktimit të zonës së mbrojtur, kushtet për kryerjen e kontrollimeve sistematike dhe listat e zonave të mbrojtura i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

B) Ndalimet dhe kufizimet

Neni 14

Ndalimi për futjen dhe përhapjen e organizmave të dëmshëm

Futja dhe përhapja e organizmave të dëmshëm të shënuar në Listën I.A dhe Listën II.A ndalohet.

Futja dhe përhapja e organizmave të dëmshëm të shënuar në Listën I.B dhe Listën II.B në kuadër të zonës së mbrojtur, për të cilat zona e mbrojtur është definuar si e tillë, ndalohet.

Të gjitha futjet me ose pa qëllim të organizmave të dëmshëm në territorin e Republikës së Maqedonisë ose në ndonjë zonë të mbrojtur, konsiderohen si futje në pajtim me paragrafët 1 dhe 2 të këtij neni.

Futja dhe përhapja e organizmave të dëmshëm që nuk janë përfshirë në Listat nga paragrafët 1 dhe 2 të këtij neni ndalohet, nëse ekziston rreziku për shëndetin e bimëve në territorin e Republikës së Maqedonisë.

Neni 15

Ndalimi për importin dhe bartjen e bimëve, prodhimeve bimore dhe lëndëve e objekteve të tjera

Importi i bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera të shënuara në Listën III.A ndalohet.

Importi i bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera të shënuar në Listën III.B në kuadër të zonës së mbrojtur, për të cilat zona e mbrojtur është definuar si e tillë, ndalohet.

Nëse kushtet e përcaktuara fitosanitare nuk janë plotësuar, ndalohet importi dhe bartja e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera të shënuara në Listën IV.A.

Nëse kushtet e përcaktuara fitosanitare nuk janë plotësuar, ndalohet importi ose bartja e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera të shënuara në Listën IV.B në kuadër të zonës së mbrojtur, për të cilat zona e mbrojtur është definuar si e tillë.

Importi dhe bartja e llojeve të tjera të bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera që nuk janë shënuar në Listat nga paragrafët 1, 2, 3 dhe 4 të këtij neni ndalohet, nëse ekziston rreziku për shëndetin e bimëve në territorin e Republikës së Maqedonisë.

Neni 16

Përrjashtime për punët eksperimentale, shkencore-hulumtuëse, selektive ose zhvillimore

Me përjashtim të dispozitave nga nenet 14 dhe 15 të këtij ligji, institucionet shkencore dhe hulumtuëse të autorizuar nga ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, mund të importojnë ose të lëshojnë në qarkullim organizma të dëmshëm të shënuar në Listat I.A, II.A, I.B dhe II.B dhe bimë, prodhime bimore dhe objekte e lëndë të tjera të shënuara në Listat III.A, III.B, IV.A dhe IV.B nëse:

- të njëjtët shfrytëzohen për punët eksperimentale, shkencore-hulumtuese, selektive ose zhvillimore;

- ato i plotësojnë kushtet për kapacitetet shkencore dhe teknike;

- kanë personin e punësuar me së paku përgatitje shkollore të kryer të shkallës VII-2 nga sfera e mbrojtjes së bimëve;

- kanë leje për import.

Lejen për import nga paragrafi 1 i këtij neni e lëshon Drejtoria fitosanitare në bazë të kërkesës nga institucionet e shënuara në paragrafin 1 të këtij neni.

Kërkesa veçanërisht përmban:

- të dhëna për kërkuesin (emrin, selinë, numrin e regjistrimit);

- të dhëna për organizmat e dëmshëm ose bimët, prodhimet bimore dhe lëndët e objektet e tjera;

- të dhëna për mënyrën dhe qëllimin e shfrytëzimit dhe masat për pengimin e përhapjes.

Drejtoria fitosanitare mban evidencë për importin nga paragrafi 1 i këtij neni.

Kapacitetet shkencore dhe teknike nga ky nen, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 17

Rastet e veçanta

Me përjashtim të dispozitave nga nenet 14 dhe 15 të këtij ligji, Drejtoria fitosanitare sipas kushteve të përcaktuara dhe nëse nuk ka rrezik nga përhapja e organizmave të dëmshëm, në raste të veçanta mund të lejojë:

- importin e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera, të cilat janë kultivuar ose shfrytëzohen në zonën më të afërt kufitare, nëse të njëjtat janë dedikuar për përdorim në zonën më të afërt kufitare në Republikën e Maqedonisë;

- importin e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve e lëndëve të tjera në rast se ka kontaminim të vogël me organizma të dëmshëm, përveç bimëve të dedikuara për mbjellje,

Drejtoria fitosanitare mban evidencë për importin ekskluziv nga ky nen.

Kushtet për kryerjen e importit ekskluziv të bimëve, prodhimeve bimore dhe lëndëve e objekteve të tjera nga paragrafi 1 të këtij neni, më afër i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 18

Përjashtimet

Dispozitat e neneve 14 dhe 15 të këtij ligji nuk kanë të bëjnë me:

- dërgesat në transit përmes territorit të Republikës së Maqedonisë;

- sasi të vogla të bimëve, prodhimeve bimore dhe lëndët e objektet e tjera, duke përfshirë edhe produktet ushqimore, nëse të njëjtat përdoren nga pronari ose pranuesi për qëllime jo komerciale ose jo industriale ose për konsumim gjatë transportit.

Me sasi të vogla nga paragrafi 1 alineja 2 të këtij neni nënkuptojmë: pemë e perime të freskëta, përveç patateve, qepujka ornamentale, drurëve për këshëndella pa rrënjë, të dedikuara ekskluzivisht për përdorim personal të shfrytëzuesit të fundit në sasi të përcaktuara nga ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

C) Regjistri i prodhuesve, përpunuesve, importuesve dhe distribuesve të bimëve, prodhimeve bimore dhe lëndëve e objekteve të tjera

Neni 19

Regjistri

Vetëm personat fizikë dhe juridikë, të cilët i përmbushin kushtet e përcaktuara për kryerjen e aktiviteteve për të cilat janë regjistruar në gjyq dhe të cilët

janë futur në regjistrin e prodhuesve, përpunuesve, importuesve dhe distribuesve të bimëve, prodhimeve të bimëve dhe objekteve dhe lëndëve tjera (në tekstin e mëtejshëm: regjistri) sipas këtij ligji, mund të merren me prodhim, përpunim, import ose distribuim të bimëve, prodhimeve të bimëve dhe objekteve dhe lëndëve tjera nga Lista V.A dhe Lista V.B.

Futja në regjistër është e detyrueshme për:

- prodhuesit, përpunuesit dhe distribuesit e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe lëndëve tjera nga Lista V.A.;

- importuesit e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe lëndëve tjera të shënuara në Listën V.B.;

- prodhuesit e bimëve të veçanta, prodhuesit e bimëve dhe objektet dhe lëndët tjera që nuk janë të shënuara në Listën V.A. dhe qendrat relevante për grumbullim dhe dërgimin në lëmin e prodhimit.

Regjistri do të vendoset dhe do të udhëhiqet nga Drejtoria fitosanitare.

Regjistrimi bëhet me paraqitjen e kërkesës për regjistrim në regjistër.

Kërkesa veçanërisht përmban:

- të dhëna për kërkuesin: emërtimin respektivisht emrin, selinë respektivisht adresën, personin përgjegjës dhe numrin tatimor dhe numrin unik të amzës;

- numrin e regjistrimit gjyqësor;

- formën juridike dhe organizative;

- llojin e veprimtarisë;

- të dhënat për truallin bujqësor që shfrytëzohet – numrin e kadastrit PK-parcela dhe numrin e komunës së kadastrit;

- të dhëna për personin përgjegjës për shëndetin e bimëve: emrin dhe mbiemrin, numrin tatimor (NUAQ), respektivisht numrin tatimor për personin juridik, selinë e regjistruar dhe adresën.

Personi përgjegjës për shëndetin e bimëve në personin juridik ose fizik duhet të ketë më së paku arsim sipëror nga lëmi i shkencave të bujqësisë (prodhimit bimor) ose nga lëmi i shkencave të pylltarisë.

Drejtori i Drejtorisë fitosanitare merr vendim për futjen në regjistër jo më vonë se tre muaj pas pranimit të kërkesës me komplet dokumentacionin.

Nëse personi përgjegjës për shëndetin e bimëve pushon t'i plotësojë obligimet e përcaktuara në nenin 21 nga ky ligj, drejtori i Drejtorisë fitosanitare me detyrë zyrtare merr vendim për shlyerjen e saj nga regjistri.

Neni 20

Përmbajtja e regjistrit

Regjistri kryesisht i përmban të dhënat vijuese:

- numrin e regjistrimit gjyqësor, numrin tatimor;

- emërtimin e personit juridik ose emrin dhe mbiemrin e personit fizik dhe selinë e regjistruar ose adresën.

- personin përgjegjës të subjektit juridik;

- formën juridike dhe organizative;

- llojin e veprimtarisë;

- tokën bujqësore e cila shfrytëzohet sipas parcelave dhe llojin e shfrytëzimit;

- numrin e komunës së kadastrit dhe numrin e PK parcelës;

- personin përgjegjës për shëndetin e bimëve.

Regjistri mbahet në formë të shkruar dhe elektronike.

Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit e përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 21

Obligimet e personit përgjegjës për shëndetin e bimëve sipas regjistrit

Personi përgjegjës për shëndetin e bimëve nga neni 19 paragrafi 6 nga ky ligj është i detyruar të:

- mbajë evidencë të saktë dhe precize për prodhimin, përpunimin dhe qarkullimin e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe lëndëve tjera, të cilat i blejnë për

deponimin ose mbjellje në lokale, të cilat i prodhon ose ofron për shitje dhe dokumentet për to t'i ruajë më së paku një vit;

- mbajë dhe azhurnojë plan në vendet ku i kultivon, prodhon, deponon, ruan ose shfrytëzon bimët, prodhimet bimore dhe objektet dhe lëndët tjera.

- bëjë kontrolle të rregullta vizuale për shëndetin e bimëve;

- mundësojë qasje inspektorit fitosanitar për kryerjen e inspektimit fitosanitar të bimëve, lokaleve dhe dokumenteve edhe gjatë marrjes së mostrave oficiale;

- informojë menjëherë Drejtorinë fitosanitare dhe inspektorin fitosanitar për të gjitha dukuritë e papritura të organizmave të dëmshëm, simptomave ose dukurive tjera të veçanta për bimët si dhe për prodhimin dhe dukurinë e llojeve të bimëve të ndaluara;

- informojë menjëherë Drejtorinë fitosanitare për të gjitha ndryshimet e të dhënave në regjistër;

- informojë inspektorin fitosanitar çdo vit për masën dhe vendin e prodhimit ose përpunimit të bimëve, prodhimeve të bimëve dhe objekteve dhe lëndëve tjera;

- bashkëpunojë me Drejtorinë fitosanitare dhe/ose inspektorin fitosanitar për sigurimin e shëndetit të mirë të bimëve.

Mënyrën e mbajtjes së evidencës, mënyrën e zbatimit të kontrolleve të shëndetit të bimëve, përmbajtjen dhe mënyrën e informimit për të dhënat nga paragrafi 1 i këtij neni i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 22

Përfashtime

Me përfashtim të nenit 19 paragrafët 1 dhe 2 nga ky ligj, futja në regjistër nuk është e detyrueshme për prodhues të vegjël ose përpunues, nëse prodhimi i tyre i përgjithshëm ose përpunimi dhe shitja e bimëve, prodhimeve të bimëve dhe objekteve dhe lëndëve tjera dedikimi për përdorim personal ose për konsumim të fundit nga ana e personit fizik në treg lokal që nuk është inkuadruar profesionalisht në prodhim dhe përpunim të bimëve dhe në mungesë të rrezikut nga zgjerimi i organizmave të dëmshme.

Kriteret më të përafërta për përcaktimin e prodhuesve të vegjël ose përpunuesve dhe tregjeve lokale i rregullon ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

2. IMPORTI, EKSPORTI DHE TRANSITI I DËRGESAVE

A) Importi

Neni 23

Vendi i hyrjes

Dërgesat për të cilat është i obliguar inspeksioni fitosanitar mund të importohen nëpërmjet vendeve të caktuara të hyrjes në Republikën e Maqedonisë, të cilat i plotësojnë kushtet për kryerjen e inspektimit fitosanitar sipas këtij ligji.

Kushtet për kryerjen e inspektimit fitosanitar dhe vendet e hyrjes i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Neni 24

Importi

Dërgesat nga Lista V.B.I që janë importuar në vend, paketimi i tyre, dhe nëse është e nevojshme edhe automjeti në të cilat ka qenë transportuar, doemos duhet t'i nënshtrohen inspektimit fitosanitar.

Me inspektimin fitosanitar duhet të konstatohet se dërgesat:

- a janë të shoqëruara me certifikatë fitosanitare;

- nuk janë të sulmuara nga organizmat e dëmshëm nga Lista I.A dhe II.A;

- nuk përmbajnë bimë, prodhime bimore ose objekte dhe lëndë tjera nga Lista III.A;

- i përmbushin kushtet e veçanta fitosanitare të përmendura në Listën IV.A.

Dërgesat nga paragrafi 1 nga ky nen doemos duhet të kenë certifikatë fitosanitare origjinale të lëshuar nga vendi i prejardhjes, përveç kur kushtet e veçanta fitosanitare të përmendura në Listën IV.A ose IV.B për lloje të veçanta të dërgesave të cilat i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave mund të plotësohen edhe në vendin që nuk është vend i prejardhjes.

Dërgesat nga paragrafi 1 nga ky nen të cilat pas lëshimit të certifikatës fitosanitare në vendin e prejardhjes janë dërguar, deponuar, ripaketuar ose ndarë në vend tjetër që nuk është vend i prejardhjes përveç certifikatës origjinale ose kopjes së vërtetuar të të njëjtës doemos duhet të kenë edhe certifikatë fitosanitare për riekспорт të lëshuar në vendin e dytë. Nëse dërgesat e tilla paraprakisht më pas janë importuar në disa vende të ndryshme dhe janë dhënë më shumë se një certifikatë fitosanitar për riekспорт, përveç certifikatës fitosanitare origjinale ose kopjes së saj të vërtetuar, ato doemos duhet t'i posedojnë edhe të gjitha certifikatat tjera fitosanitare ose kopje të tyre të vërtetuara.

Inspektimi fitosanitar mund të bëhet edhe për dërgesat tjera, nëse inspektorin fitosanitar dyshon se të njëjtat paraqesin rrezik për shëndetin e bimëve në territorin e Republikës së Maqedonisë.

Mënyrën e kryerjes së inspektimit fitosanitar nga paragrafi 1 nga ky nen, e përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 25

Importi në zonën e mbrojtur

Dërgesat nga Lista V.B që janë importuar në zonën e mbrojtur, përveç kushteve të përcaktuara me nenin 24 nga ky ligj, doemos duhet t'i plotësojnë edhe kushtet vijuese:

- të mos jenë të sulmuara nga organizmat të dëmshëm nga Lista e I.B dhe II.B;

- të mos përmbajnë bimë, prodhime bimore ose objekte dhe lëndë tjera nga Lista III.B;

- t'i përmbushin kushtet fitosanitare nga Lista IV.B.

Neni 26

Puna eksperimentale, shkencore-hulumtuese, seleksionuese ose zhvillimore

Dërgesat nga Lista V.B, të cilat janë dedikuar për shfrytëzim në punën eksperimentale, shkencore-hulumtuese, seleksionuese ose zhvillimore, doemos duhet t'i nënshtrohen inspektimit fitosanitar, të posedojnë leje për import të definuar në nenin 16 nga ky ligj dhe certifikatë fitosanitare nga vendi i prejardhjes.

Neni 27

Raste të veçanta

Nëse nuk ekziston asnjë rrezik nga zgjerimi i organizmave të dëmshëm, Drejtoria fitosanitare në pajtim me kushtet e përcaktuar në nenin 17 nga ky ligj, mund të lejojë importin e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe lëndëve të tjera nga Lista V.B, të cilat janë kultivuar ose shfrytëzuar në zonën më të afërt kufitare pa certifikatë fitosanitare dhe pa inspektim fitosanitar, nëse të njëjtat janë dedikuar për përdorim në zonën më të afërt kufitare.

Neni 28

Përfashtime

Sasitë e vogla të bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe lëndëve tjera nga Lista V.B, në pajtim me dispozitat nga neni 18 nga ky ligj, mund të importohen pa certifikatë fitosanitare.

Inspeksioni fitosanitar i dërgesave nga paragrafi 1 nga ky nen bëhet vetëm me vlerësimin e inspektorit fitosanitar.

Neni 29

Obligimet e importuesve dhe nëpunësve të doganës

Importuesi, transportuesi ose qytetarët të cilët sjellin dërgesa të përmendura në nenin 24 paragrafi 1 nga ky ligj në Republikën e Maqedonisë, doemos duhet ta informojnë inspektorin fitosanitar për arritjet e dërgesave, të cilat janë importuar ose ngarkuar gjatë kohës së transportit.

Nëpunësit e doganës, nuk mund të fillojnë me procedurat për doganimin, përveç gjatë transitit, deri sa inspektori fitosanitar nuk bën inspektim fitosanitar të dërgesave të përmendura në paragrafin 1 nga ky nen dhe nuk e lejon importin.

Importuesi është i detyruar t'i zbatojë masat e përmendura nga ana e inspektorit fitosanitar për dërgesat që importohen.

Nëpunësit doganorë e ndalojnë importin dhe ia dorëzojnë inspektorit fitosanitar bimët, prodhimet bimore dhe objektet dhe lëndët tjera të cilat qytetari i ka sjellë në Republikën e Maqedonisë pa certifikatë fitosanitare ose të cilat kanë qenë të përmendura në Listën III.A ose Listën III.B, me përjashtim të sasive të vogla nga neni 18 nga ky ligj, i cili përsëri urdhëron marrjen e masave nga neni 10 paragrafi 3 nga ky ligj.

Neni 30

Procedurat gjatë importit

Inspektimi fitosanitar i dërgesave nga neni 24 nga ky ligj bëhet në vend të parë në hyrje të Republikës së Maqedonisë, ku bëhen edhe formalitetet tjera administrative për import, duke përfshirë edhe doganimin.

Nëse nuk ekziston rrezik nga zgjerimi i organizmave të dëmshëm, inspektori fitosanitar mund të lejojë që kontrolltet e shëndetit të bimëve nga dërgesat të zbatohen edhe në lokacione të caktuara në brendinë e Republikës së Maqedonisë nën mbikëqyrje të doganës.

Neni 31

Lejimi ose refuzimi i importit

Nëse janë plotësuar kushtet e përcaktuara në nenin 24 ose nenin 25 nga ky ligj, inspektori fitosanitar pas zbatimit të inspektimit fitosanitar e lejon importin e dërgesave dhe vë vulë katrore në certifikatën fitosanitare ose certifikatën fitosanitar për riekспорт me datën e hyrjes dhe vulë nga inspektori fitosanitar.

Nëse kushtet nga neni 24 ose neni 25 nga ky ligj nuk janë plotësuar, inspektori fitosanitar, nuk do të lejojë importin e dërgesës dhe urdhëron marrjen e një ose më shumë masave të definuara në nenin 10 paragrafi 3 nga ky ligj. Në atë rast, inspektori fitosanitar vë shenjë të kuptueshme në certifikatën fitosanitare ose në certifikatën fitosanitare për riekспорт, vulë të kuqe trekëndëshe, me çka certifikata bëhet e pavlefshme.

Nëse gjatë inspektimit fitosanitar konstatohet se një pjesë e dërgesës është sulmuar nga organizma të dëmshëm të përmendura në Listën I.A, I.B, II.A ose II.B, importi i pjesës së ngelur nga dërgesa mund të lejohet nëse nuk ekziston dyshimi për praninë e organizmave të dëmshëm në atë pjesë të dërgesës dhe nëse nuk ekziston rrezik nga zgjerimi i të njëjtëve.

Firmën dhe përmbajtjen e vulës katrore të përmendur në paragrafët 1 dhe 2 nga ky nen i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 32

Dërgesa tjera gjatë importit

Në rast të importit, që, sipas dokumenteve shoqëruese, nuk përfshin bimë, prodhime bimore dhe objekte dhe lëndë tjera të përmendura në Listën V.B, inspektori fitosanitar mund të bëjë inspektim fitosanitar nëse ekziston dyshim i bazuar në lidhje me identitetin e dërgesës ose ekziston rrezik nga zgjerimi i organizmave të dëmshëm.

Nëse pas kryerjes së inspektimit fitosanitar, inspektori fitosanitar ende dyshon në identitetin e dërgesës, veçmas në lidhje me gjininë, llojin ose prejardhjen, dërgesa konsiderohet se përmban bimë, prodhime bimore dhe objekte dhe lëndë tjera të përmendura në Listën V.B.

Neni 33

Zonat e lira ekonomike

Për dërgesat që janë importuar në zonat e lira ekonomike ose në depo doganore në Republikën e Maqedonisë, zbatohen dispozitat nga neni 23 deri 32 nga ky ligj, që kanë të bëjnë me importin e dërgesave.

B) Eksporti

Neni 34

Procedurat gjatë eksportit

Nëse vendi në të cilin eksportohen dërgesa me prejardhje nga Republika e Maqedonisë kërkon certifikatë fitosanitare, inspektori fitosanitar bën inspektim fitosanitar të dërgesës para se të japë certifikatë fitosanitare që të garantohet se janë plotësuar kushtet e përcaktuara fitosanitare të vendit në të cilin eksportohet dërgesa.

Nëse vendi në të cilin eksportohet dërgesa, që nuk rrjedh nga Republika e Maqedonisë, por ka qenë e deponuar, ose ripaketuar ose ndarë në Republikën e Maqedonisë kërkon certifikatë fitosanitare, inspektori fitosanitar bën inspektimin fitosanitar të dërgesës para se të japë certifikatë fitosanitar për riekспорт që të garantohet se janë plotësuar kushtet e parapara fitosanitare të vendit importues.

Me lëshimin e certifikatës fitosanitare nga ana e inspektorit fitosanitar konstatohet se janë plotësuar kushtet nga paragrafët 1 dhe 2 nga ky nen.

Formën dhe përmbajtjen e certifikatës fitosanitare ose certifikatës fitosanitare për riekспорт nga paragrafi 1 dhe 2 nga ky nen i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave sipas formularëve të përcaktuar nga Konventa ndërkombëtare për mbrojtjen e bimëve (IPPC).

Neni 35

Përgjegjësitë e eksportuesve

Eksportuesit duhet të paraqesin kërkesë për dhënien e certifikatës fitosanitare te inspektori fitosanitar në afat kohor prej 24 orësh nga eksporti i planifikuar.

Kërkesa për lëshimin e certifikatës fitosanitare veçmas përmban:

- të dhëna për paraqitësin e kërkesës, emrin e personit juridik respektivisht emrin dhe mbiemrin e personit fizik dhe selinë e regjistruar ose adresa;
- të dhëna për dërgesën.

Eksportuesit janë të detyruar t'i zbatojnë masat të cilat i ka urdhëruar inspektori fitosanitar gjatë inspektimit fitosanitar të dërgesës së dedikuar për eksport.

V/ Transiti

Neni 36

Transiti i dërgesës

Inspektimi fitosanitar në pajtim me nenin 24 nga ky ligj nuk është i detyrueshëm në rast të dërgesave në transit.

Dërgesa nga paragrafi 1 nga ky nen doemos duhet të jetë e paketuar në mënyrë që siguron mosekzistimin e rrezikut nga zgjerimi i organizmave të dëmshëm dhe e njëjta nuk guxon të ndahet, kombinohet me dërgesa tjera ose të ripaketohet në rajonin e doganës së Republikës së Maqedonisë.

Nëse ndonjë dërgesë nuk është paketuar në pajtim me paragrafin 2 të këtij neni, ose është bërë shkarkimi i të njëjtës, inspeksioni fitosanitar është i detyruar në pajtim me nenin 24 nga ky ligj.

Pa cenimin e të drejtave nga paragrafi 1 nga ky nen në rast të dyshimit të bazuar për ekzistimin e rrezikut nga futja ose zgjerimi i organizmave të dëmshëm, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave për disa dërgesa në transit, mund ta përcaktojë mënyrën e trajtimit të dërgesës, inspektimit të detyrueshëm fitosanitar, mënyrën e inspektimit fitosanitar dhe mund t'i përcaktojë masat e domosdoshme.

3. LËVIZJA E BIMËVE, PRODHIMEVE BIMORE DHE LËNDËVE DHE OBJEKTEVE TJERA

Neni 37

Lëvizja

Bimët, prodhimet bimore dhe objektet dhe lëndët tjera në Listën V.AI mund të lëshohen vetëm nëse pasaporta për bimë është e ngjitur në të njëjtët ose në paketimin e tyre ose është i ngjitur në mjetin e transportit si dokument përcjellës.

Dërgesat e përmendura në Listën V.A që janë lëshuar në qarkullim dhe janë dedikuar për çështje eksperimentale, shkencore-hulumtuese, seleksionuese ose zhvilluese, doemos duhet të shoqërohen me pasaportë për bimët.

Neni 38

Lëvizja në zonën e mbrojtur

Bimët, prodhimet bimore dhe objektet dhe lëndët tjera të përmendura në Listën V.A II, mund të lëshohen në lëvizje në ose në kuadër të zonës së mbrojtur vetëm nëse pasaporta për bimët, që është valide për atë zonë të mbrojtur, është ngjitur në të njëjtët ose në paketimin e tyre ose është ngjitur në mjetin e transportit si dokument përcjellës dhe nëse i plotësojnë kushtet për lëvizje.

Dispozitat nga paragrafi 1 nga ky nen nuk zbatohen për lëvizjen e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe lëndëve tjera nëpër zonën e mbrojtur ose nga zona e mbrojtur.

Kushtet për lëvizjen e dërgesave nga paragrafët 1 dhe 2 nga ky nen i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 39

Përrjashtime

Me përjashtim të nenit 37 paragrafi 1 nga ky ligj, sasitë e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe lëndëve tjera të përmendura në listën V.A, të cilat janë në lëvizje nga ana e prodhuesve të vegjël ose përpunuesve të vegjël, të cilët nuk është e domosdoshme të jenë futur në regjistrin në pajtim me dispozitat nge neni 22 nga ky ligj, mund të lëshohen në lëvizje pa pasaportë për bimë.

Neni 40

Prodhimi, përpunimi, përdorimi

Bimët, prodhimet bimore dhe objektet dhe lëndët tjera të përmendura në Listën V.A I të prodhuara, përpunuara ose shfrytëzuara nga ana e personave juridikë dhe fizikë të futura në regjistrin dhe që janë dedikuar për lëvizje, doemos duhet t'i nënshtrohen inspektimit fitosanitar që të garantohet se:

- të njëjtit nuk janë të sulmuara nga organizma të dëmshëm të përmendur në Listën I.A dhe Listën II.A;
- i përmbushin kushtet e veçanta fitosanitare të përmendura në Listën IV.A.

Bimët, prodhimet bimore dhe objektet dhe lëndët tjera të përmendura në Listën V.A II, të cilat janë dedikuar për lëvizje në zonë të mbrojtur doemos duhet t'i nënshtrohen inspektimit fitosanitar nga shkaqe të përmendura në paragrafin 1 nga ky nen, që të garantohet se:

- të njëjtit nuk janë të sulmuara nga organizma të dëmshëm të përmendur në Listën I.B dhe Listën II.B;
- i përmbushin kushtet e veçanta fitosanitare të përmendura në Listën IV.B.

Inspektimet fitosanitare nga paragrafët 1 dhe 2 nga ky nen zbatohen rregullisht, më së paku gjatë periudhave të përcaktuara kohore ose më së paku një herë në vit dhe së paku në mënyrë vizuale.

Periudhat kohore dhe mënyra e kryerjes së inspektimit fitosanitar nga paragrafët 1,2 dhe 3 nga ky nen i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Me përjashtim nga paragrafi 3 nga ky nen, inspektimet fitosanitare mund të bëhen pa renditje sipas zgjedhjes së rastit që të garantohet gjendja shëndetësore e bimëve dhe pa marrë parasysh prejardhjen e bimëve, prodhimeve bujqësore dhe objekteve dhe lëndëve tjera në cilën do kohë dhe në cilindo qoftë vend ku të njëjtit janë në lëvizje, janë prodhuar, deponuar, përpunuar, shitur ose përdorur në mënyrë tjetër si dhe në lokalet e furnizuesit.

Nëse gjatë inspektimit fitosanitar konstatohet se bimët, prodhimet bimore dhe objektet dhe lëndët tjera paraqesin rrezik nga zgjerimi i organizmave të dëmshëm ose nuk janë plotësuat kushtet e përcaktuara për lëvizjen e tyre, inspektori fitosanitar do të urdhërojë masa të caktuara në nenin 10 paragrafi 3 nga ky ligj.

Neni 41

Pasaportat e bimëve

Pasaportë për bimët jepet për: bimët, prodhimet bimore dhe objekte dhe lëndë tjera të cilat janë të përmendura në Listën V.A.

Pasaportën e bimëve e jep Drejtoria fitosanitare ose personat të cilët japin shërbime publike nga lëmi i shëndetit të bimëve ose personave nga neni 19 paragrafi 1 dhe 2 nga ky ligj, nëse ato janë të autorizuar nga ana e Drejtorisë fitosanitare dhe nëse bimët, prodhimet bimore dhe objektet dhe lëndët tjera të përmendura në Listën V.A i janë nënshtuar inspektimit fitosanitar në pajtim me dispozitat nga neni 40 nga ky ligj.

Neni 42

E drejta për dhënien e pasaportave për bimë

Drejtorja fitosanitare u jep autorizim personave për dhënien e pasaportave për bimë, nëse ato i plotësojnë kushtet vijuese:

- janë regjistruar në regjistrin në pajtim me dispozitat nga neni 19 nga ky ligj;

- në mënyrë profesionale janë kualifikuar për sigurimin e shëndetit të bimëve ose garantojnë se personi i kualifikuar në aspektin profesional për sigurimin e shëndetit të bimëve, i cili është i punësuar do t'i marrë obligimet nga neni 48 nga ky ligj;

- kanë informim formal (letër, notë) nga inspektori fitosanitar me të cilin vërtetohet se i plotësojnë obligimet nga neni 21 nga ky ligj.

Kërkesa për marrjen e autorizimit për dhënien e pasaportës për bimë paraqitet në Drejtorinë fitosanitare sipas formularit të caktuar.

Kërkesa, përveç të dhënave të përmendura në nenin 19 nga ky ligj, përmban edhe:

- të dhëna për llojin e prodhimit, përpunimit, shitjes ose importit të bimëve, prodhimeve të bimëve dhe objekteve dhe lëndëve tjera, për të cilët ka të bëjë autorizimi;

- dëshmi se janë plotësuar kushtet nga paragrafi 1 nga ky nen.

Personat nga paragrafi 1 nga ky nen konsiderohen se janë të kualifikuar në aspekt profesional, nëse të njëjtit kanë më së paku arsim sipëror nga lëmi i shkencave të bujqësisë (prodhimtarisë së bimëve) ose nga shkencat e pylltarisë dhe certifikatë (vërtetim), i cili e vërteton njohjen elementare të organizmave të dëmshëm, asgjësimit të tyre dhe dispozitat nga lëmi i shëndetit të bimëve, të fituar nga kurset programi i të cilëve dhe personat që do të bëjnë aftësim janë të lejuar nga ana e Drejtorisë fitosanitare.

Formën dhe përmbajtjen e formularit nga paragrafët 2 dhe 3 si dhe kushtet për vërtetimin e njohjes elementare sipas paragrafit 4 nga ky nen më për së afërmi i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Autorizimi për dhënien e pasaportës për bimët e jep drejtori i Drejtorisë fitosanitare në afat prej tre muajsh pas pranimit të kërkesës komplet, nëse janë plotësuar kushtet e përcaktuara.

Nëse ndonjë person fizik ose juridik pushon t'i plotësojë kushtet e përcaktuara për dhënien e pasaportave për bimët, autorizimi merret me detyrë zyrtare.

Kundër vendimit për marrjen e autorizimit pala e pakënaqur mund të paraqesë ankesë te ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 43

Evidentimi i personave të cilët japin pasaporta për bimë

Drejtorja fitosanitare mban evidencë të personave të cilët japin pasaporta për bimë.

Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së evidencës nga paragrafi 1 të këtij neni e përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave .

Neni 44

Llojet e pasaportave për bimë

Ekzistojnë llojet e pasaportave për bimë si vijon:

- pasaporta për bimë;

- ndërrimi i pasaportave për bimë (të shënuar si PB) dhe

- pasaporta për bimë për zona të mbrojtura (të shënuar si PM).

Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e pasaportave për bimët nga paragrafi 1 të këtij neni e përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave .

Neni 45

Dhënia e pasaportave për bimë të pa sulmuara, prodhime bimore dhe objekte dhe lëndë tjera

Nëse me inspektimin fitosanitar konstatohet se një pjesë nga bimët, prodhimet e bimëve dhe objektet dhe lëndët tjera të cilët janë kultivuar, përpunuar ose shfrytëzuar nga ana e prodhuesit dhe kultivuesit të regjistruar ose në mënyrë tjetër janë të pranishme në lokalet e tyre, janë sulmuar nga organizma të dëmshëm nga Listat I.A, I.B, II.A ose II.B, pasaportat për bimët mund të të jepen për pjesën e ngelur nga bimët, prodhimet e bimëve dhe objektet dhe lëndët tjera, nëse nuk ekziston dyshimi se të njëjtat janë sulmuar dhe se nuk ekziston rrezik nga zgjerimi i organizmave të dëmshëm.

Neni 46

Ndërrimi i pasaportave për bimë

Nëse ndonjë dërgesë është e ndarë ose është e përbërë nga disa dërgesa të ndryshme të veçanta të cilat posedojnë pasaportë të bimëve, për dërgesën e re të prodhuesit të regjistruar, përpunuesit dhe distribuesit doemos duhet t'i lëshohet ndërrimi i pasaportës për bimë.

Nëse në rastin e përmendur në paragrafin 1 nga ky nen, gjendja shëndetësore e dërgesës ndryshon, ndërrimi i pasaportës për bimë mund të lëshohet vetëm pas inspektimit fitosanitar të bërë.

Neni 47

Ndërrimi i pasaportës për bimë me certifikatë fitosanitare

Pas inspektimit të kryer fitosanitar të dërgesave të importuara, të përmendura në Listën V.A, të cilat doemos duhet të jenë të shoqëruara me certifikatë fitosanitare, inspektori fitosanitar i lejon importuesit, dërgesat e importuara të shkatërrohen në lëvizje në vend me certifikatë fitosanitare në të cilin është e shënuar se ajo paraqet ndërrim të pasaportës për bimë.

Nëse ndonjë dërgesë, e përmendur në Listën V.A, e cila posedon certifikatë fitosanitare është e ndarë ose përbëhet nga disa dërgesa të ndryshme e të veçanta, për dërgesën e re doemos duhet të lëshohet pasaportë për bimë.

Nëse në rastin e përmendur në paragrafin 2 nga ky nen, gjendja shëndetësore e dërgesës së importuar ndryshon, pasaporta për bimë mund të lëshohet vetëm pas kryerjes së inspektimit të dytë fitosanitar.

Neni 48

Obligimet e prodhuesve, përpunuesve, importuesve dhe shpërndarësit në pikëpamje të dhënies së pasaportës për bimë

Prodhuesit, përpunuesit, importuesit dhe shpërndarësit e bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe lëndëve tjera të përmendura në nenin 19 paragrafi 2 alineja 1 dhe 2 nga ky ligj përveç obligimeve nga neni 21 nga ky ligj, duhet të:

- informojë Drejtorinë fitosanitare për të gjitha ndryshimet në pikëpamje të kushteve për lëshimin e pasaportës për bimë;
- informojnë inspektorin fitosanitar për qëllimin e lëvizjes së bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe lëndëve tjera në zonat e mbrojtura;
- sigurojnë pasaporta për bimët nga personat e autorizuar;
- garantojnë se pasaportat për bimë i kanë përdorur në mënyrë që nuk do të mund të shfrytëzohen dy herë;
- i ruajnë dokumentet dhe të mbajnë evidencë në pikëpamje të lëshimit të të gjitha llojeve të pasaportave për bimë.

Formën, përmbajtjen, mënyrën dhe afatet për informimin si dhe periudhat kohore për ruajtjen e dokumenteve sipas paragrafit 1 nga ky nen i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 49

Obligimet e blerësve të bimëve, produkteve bimore objekteve dhe lëndëve të tjera

Blerësit e bimëve, produkteve bimore dhe objekteve dhe lëndëve të tjera, të cilët janë të kyçur në qarkullimin e produkteve të prodhuara ose të përpunuara si konsumatorë të fundit, doemos duhet t'i ruajnë të gjitha llojet e pasaportave për bimë në pajtim me afatet e përcaktuara kohore.

Kohëzgjatjen e ruajtjes së pasaportave nga paragrafi 1 të këtij neni e përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Blerësit e përmendur në paragrafin 1 të këtij neni doemos duhet t'i mundësojnë inspektorit fitosanitar qasje të bimët, prodhimet bimore dhe në objektet dhe sendet tjera në cilëndo fazë të prodhimit ose përpunimit e tregut dhe t'i mundësojë kryerje të inspektimit fitosanitar duke përfshirë edhe kontrollin e dokumenteve.

III. MASA BIOLOGJIKE PËR MBROJTJEN E BIMËVE

Neni 50

Mbrojtja biologjike e bimëve

Mbrojtja biologjike e bimëve është strategji për eliminimin e organizmave të dëmshëm në bujqësi dhe pylltari përmes shfrytëzimit të armiëve të gjallë natyrorë, antagonistë ose konkurrentë apo prodhimeve të tyre dhe organizmave të tjerë biotikë vetëreplikantë.

Organizmat nga paragrafi 1 të këtij neni janë: autoktonë dhe ekzotikë (aloktonë).

Neni 51

Llojet autoktone të organizmave

Lloji autokton i organizmit është lloj që është i pranishëm në mënyrë natyrale në ekosistem në rajon të caktuar.

Bartja, kultivimi dhe shfrytëzimi i llojeve të organizmave autoktonë për shkak të mbrojtjes biologjike të bimëve në sipërfaqe të mbrojtur dhe të hapur kërkuesit i lejohe vetëm nëse janë plotësuar kushtet në lidhje me kapacitetet profesionale dhe teknike të përcaktuara nga ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave në pajtim me ministrin e Ambientit Jetësor dhe Planifikim Hapësinor, e në bazë të kërkesës së parashtruar në Drejtorinë fitosanitare.

Neni 52

Bartja e llojeve të organizmave ekzotikë (alotonë)

Lloji i organizmit (alokton) ekzotik është lloj i bartur nga njeriu i cili para vendosjes së tij nuk ka qenë i pranishëm në ekosistem të caktuar.

Vetëm ato lloje ekzotike të organizmave të shënuara në listën që e shpall ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave në pajtim me ministrin e Ambientit Jetësor dhe Planifikim Hapësinor dhe për të cilat është dhënë miratimi për import dhe shfrytëzim nga Drejtoria fitosanitare, mund të shfrytëzohen për qëllimet mbrojtjes biologjike të bimëve në sipërfaqe të mbrojtur dhe të hapur.

Drejtoria fitosanitare jep leje për import dhe shfrytëzim të llojeve të organizmave ekzotike nga paragrafi 1 i këtij neni, nëse vërteton se intervenimi në natyrë nuk paraqet kanosje për balancimin natyror ose llojlllojshmërinë biologjike.

Me përjashtim të dispozitave nga paragrafi 3 i këtij ligji, miratimi për import dhe shfrytëzim të llojeve ekzotike të organizmave mund të jepet për qëllime të mbrojtjes biologjike të bimëve për qëllime eksperimentale hulumtuese-shkencore dhe për qëllime zhvillimore.

Që të merret leja nga paragrafët 3 dhe 4 të këtij neni, kërkuesi doemos duhet t'i plotësojë kushtet e përcaktuara teknike.

Kërkesa për dhënien e lejes nga paragrafët 3 dhe 4 të këtij neni parashtrohet në Drejtorinë fitosanitare.

Kërkesa nga neni 51 paragrafi 2 i këtij ligji dhe paragrafët 3 dhe 4 të këtij neni, në mënyrë të posaçme përmban të dhënat vijuese:

- emrin e personit juridik ose emrin dhe mbiemrin e personit fizik dhe selinë e regjistruar ose adresën;
- personin përgjegjës të personi juridik;
- llojin e veprimtarisë;
- tipin dhe metodën e shfrytëzimit në pikëpamje të organizmave të plotë;
- skenë hyrëse dhe listë të recipientëve;
- vlerësim të rrezikut;
- dëshmi se shfrytëzimi i organizmave është i lejuar së paku në tri vende krahasuese ekologjike evropiane.
- dëshmi se organizmi është i dedikuar për mbrojtje biologjike.

Formën dhe përmbajtjen e listës nga paragrafi 2 dhe kushtet teknike të paragrafit 5 të këtij neni i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Drejtoria fitosanitare mban evidencë për importin dhe shfrytëzimin e llojeve ekzotike të organizmave të përmendur në këtë nen dhe e njëjta dorëzohet në Ministrinë e Ambientit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor.

IV. GRUMBULLIMI, SHFRYTËZIMI DHE KËMBIMI I TË DHËNAVE DHE INFORMATAVE

Neni 53

Grumbullimi dhe shfrytëzimi i të dhënave

Për t'i analizuar dhe për të kryer monitorimin e masave për shëndetin e bimëve, Drejtoria fitosanitare, në bazë të këtij ligji, për qëllime drejtuese dhe për mirëmbajtjen e bazave me të dhëna, mund t'i fitojë dhe t'i shfrytëzojë të dhënat, të cilat ruhen në kuadër të bazave të përcaktuara të të dhënave, nga organet shtetërore, institucionet dhe shërbimet tjera publike, posedues të licencave si dhe organet dhe trupat tjerë të autorizuar.

Drejtoria fitosanitare mund t'i shfrytëzojë edhe planet themelore topografike, grafikët topografikë (hartat), hartat në matje të tokës dhe hartat ortofoto digjitale.

Regjistrat, evidenca dhe bazat tjera me të dhëna të cilat i krijon dhe i mirëmban Drejtoria fitosanitare financohen nga mjetet e siguruar nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

Mënyra e lidhjes së të dhënave të Drejtorisë fitosanitare me bazat tjera të të dhënave dhe mënyra e mbledhjes së të dhënave nga bazat tjera të të dhënave i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave në pajtim me rregullat të cilat vlejné për sigurimin e të dhënave.

Neni 54

Kumtimi i të dhënave

Të dhënat nga sfera e shëndetit të bimëve jepen në pajtim me rregullat për qasje të lirë të informatave dhe këtij ligji.

Drejtoria fitosanitare i kumton të dhënat nga regjistrat dhe bazat e të dhënave të organeve tjera shtetërore, organeve të njësisë të vetadministrimit lokal, nëse të njëjtat janë të domosdoshme për kryerjen e kompetencave të tyre, si dhe institucioneve të autorizuar dhe atyre të cilat japin shërbime publike, nëse janë të nevojshme për kryerjen e detyrave nga sfera e shëndetit të bimëve.

Poseduesit e bazave me të dhëna, grafikë dhe harta ortofoto digjitale, të shënuara në nenin 53 paragrafin 2 të këtij ligji, Drejtorisë fitosanitare të dhënat ia kumtojnë pa pagesë, por mund t'i paguajnë shpenzimet e bëra materiale. Poseduesit e bazave të të dhënave, të dhënat i kumtojnë nga neni 53 paragrafi 1 i këtij ligji të cilat kanë karakter të të dhënave personale, në pajtim me rregullat për mbrojtjen e të dhënave personale.

Ekstraktet nga bazat e të dhënave të cilat mbahen në pajtim me këtë ligj dhe të cilat nuk përmbajnë të dhëna personale, mund t'u jepen personave që kanë interes juridik, pa marrë parasysh shpenzimet për kumtimin e tyre. Të dhënat e fituara në atë mënyrë mund të shfrytëzohen vetëm për qëllimet për të cilat janë dhënë dhe të njëjtat nuk mund të ndryshojnë ose t'u kumtohen në mënyrë të paautorizuar personave të tjerë.

Neni 55

Sistemi informativ

Ata të cilët sigurojnë shëndet të bimëve doemos duhet të mbajnë evidencë, regjistra dhe baza të të dhënave, të cilat janë të lidhura me sistemin e informatikës dhe të njëjtat duhet t'i ruajnë dhe t'i azhurnojnë në mënyrë të rregullt.

Drejtoria fitosanitare siguron vendosjen dhe lidhjen e sistemit të informatikës të shënuar në paragrafin 1 të këtij neni me sistemin e informatikës të Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave dhe me sistemin ndërkombëtar të informatikës nga sfera e shëndetit të bimëve.

Mënyrën e udhëheqjes së evidencës, regjistrave dhe bazave të të dhënave nga paragrafi 1 i këtij neni, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 56

Këmbimi ndërkombëtar i të dhënave dhe informatave

Në nivel ndërkombëtar, këmbimi i të dhënave dhe informatave përfshin:

- shërbimin qendror;
  - listën e vendeve të hyrjes përmes të cilëve mund të importohen dërgesa në Republikën e Maqedonisë;
  - listën e organizmave të dëmshëm të cilët i nënshtrohen çrrënjosjes;
  - praninë ose paraqitjen e organizmave të dëmshëm të shënuar në listat e parapara me këtë ligj, në pjesën e territorit ku prania e tyre paraprakisht nuk ka qenë e njohur dhe për masat e ndërmarra.
  - paraqitjen, paraqitjen e menjëhershme ose përhapjen e organizmave të dëmshëm të cilët paraqesin rrezik potencial;
  - paraqitjen e organizmit të dëmshëm në zonë të mbrojtur në lidhje me të cilën zona e mbrojtur ka qenë e definuar si e atillë;
  - ekspertizat nga kontrollimet sistematike në zonën e mbrojtur;
  - rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji;
  - rastet në të cilat dërgesat me bimë, prodhime bimore, dhe me objekte dhe lëndë të tjera janë mbajtur për shkak se nuk i plotësojnë kushtet fitosanitare;
  - të dhënat dhe informatat tjera nga sfera e shëndetësisë së bimëve të përfshira me këtë ligj me kërkesën e organeve dhe organizatave ndërkombëtare.
- Të dhënat dhe informatat do të shpallen në pajtim me konventat ndërkombëtare, kontratat dhe marrëveshjet të cilat i ka ratifikuar Republika e Maqedonisë.

V. SHPENZIMET DHE KOMPENSIMET

Neni 57

Shpenzimet

Të gjitha shpenzimet për testimin e bimëve, produkteve bimore objekteve dhe lëndëve të tjera, të cilat janë bërë me kërkesë të inspektorit fitosanitar për konstatimin e shëndetit të bimëve, në rastin kur rezultatet nga analiza nuk janë në dobi të pronarit, por janë në barrë të pronarit nga i cili janë marrë provat.

Të gjitha shpenzimet për masat e përmendura në këtë ligj, të ndërmarra për sigurimin e shëndetit të bimëve, janë në barrë të pronarit.

Shpenzimet për trajtim teknik për marrjen e autorizimit për dhënien e pasaportave për bimë janë në barrë të kandidatit.

Shpenzimet për të gjitha autorizimet të cilat dalin nga ky ligj janë në barrë të personit juridik dhe fizik, të cilët janë të autorizuar.

Për kryerjen e inspektimit fitosanitar paguhet kompensim i posaçëm.

Lartësinë e kompensimit të posaçëm, si dhe mënyrën e pagesës së saj, llojin dhe sasinë e bimëve, produkteve bimore, objekteve dhe lëndëve të tjera për të cilat paguhet kompensim, si dhe lartësinë dhe mënyrën e pagesës së shpenzimeve nga paragrafët 1, 3 dhe 4 të këtij neni, i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Mjetet nga paragrafët 1, 3 dhe 4 dhe kompensimi nga paragrafi 5 i këtij neni, janë të ardhura të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, dhe do të shfrytëzohen për preventivë dhe masa nga sfera e shëndetit të bimëve nga ana e Drejtorisë fitosanitare, në pajtim me Programin vjetor për shëndetin e bimëve që e miraton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Neni 58

Kompensimi

Nëse inspektori fitosanitar jep urdhër për shkatërrimin ose eliminimin e bimëve, ose mënjanimin e bimëve, produkteve bimore, objekteve dhe lëndëve të tjera në pajtim me këtë ligj, pronari ka të drejtë të kompensimit, nëse:

- menjëherë ka lajmëruar paraqitjen ose dyshimin e organizmave të dëmshëm nga Lista I.A, Lista II.A, ose në rast të zonës së mbrojtur nga Lista I.B dhe Lista II.B;
- i ka zbatuar të gjitha masat e përcaktuara dhe të urdhëruara për shëndetin e bimëve.

Lartësia e kompensimit nga paragrafi 1 i këtij neni përcaktohet në bazë të: llojit, moshës, gjendjes e të tjera.

Vlerësim të lartësisë së kompensimit bën Komisioni i formuar nga ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, për të cilën punë paguhet kompensim.

Vendimin për lartësinë e kompensimit nga paragrafi 1 i këtij neni e merr ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Kompensimi nga paragrafët 1 dhe 3 të këtij neni paguhet nga mjetet e siguruar me Programin për shëndetin e bimëve.

Kompensimi nga paragrafi 1 i këtij neni nuk paguhet nëse organizmat e dëmshëm paraqiten gjatë importit të bimëve, produkteve bimore objekteve dhe lëndëve të tjera në Republikën e Maqedonisë.

Procedura për pagesë të kompensimit për shkatërrimin ose eliminimin e bimëve, produkteve bimore objekteve dhe lëndëve të tjera, zbatohet me kërkesë të pronarit, në bazë të vendimit nga inspektori fitosanitar, raportit me propozim për lartësinë e kompensimit nga Komisioni nga paragrafi 3 i këtij neni, dhe vendimit nga paragrafi 4 i këtij neni nga ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave. Vendimi i inspektorit fitosanitar me të cilin është urdhëruar ndërmarrja e masave dhe raporti për vlerësimin kompensimit nga Komisioni, doemos duhet të bashkëngjiten në kërkesën për kompensim, që duhet të dërgohet në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave - Drejtorinë fitosanitare.

Pronari në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të vendimit nga inspektori fitosanitar, mund të parashtrijë ankesë të ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave për ta caktuar kompensimin.

Ankesa nuk e shtyn ekzekutimin e vendimit nga inspektori fitosanitar.

Pala mund të parashtrijë ankesë kundër vendimit të miratuar nga ministri nga paragrafi 4 i këtij neni në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të vendimit, në Komision për zgjidhjen në shkallë të dytë të punëve administrative nga sfera e bujqësisë, pylltarisë, ekonomisë së ujërave dhe veterinarisë në Ministrinë e Republikës së Maqedonisë.

Kriteret më të përafërta nga paragrafi 2 i këtij neni për përcaktimin e lartësisë së kompensimit, i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

VI. SHËRBIMET PUBLIKE NGA SFERA E SHËNDETIT TË BIMËVE

Neni 59

Shërbime publike

Shërbime publike nga sfera e shëndetit të bimëve janë aktivitete për kryerjen e punëve nga sfera e përcjelljes, parashikimit të organizmave të dëmshëm dhe aktiviteteve të tjera nga sfera e shëndetit të bimëve dhe atë:

- monitorim dhe përcjellje të organizmave të dëmshëm të cilët zakonisht janë të pranishëm te bimët dhe produktet bimore, parashikimi, përcaktimi i afateve optimale dhe masave për mbrojtje.
- intervenim në rast të dukurive të befasishme të dëmtuesve të karantinës të bimët, dukurive kalamite dhe epifite të organizmave të dëmshëm;
- sigurim të të dhënave meteorologjike, biologjike dhe të dhënave të tjera për qëllimin e përcjelljes dhe parashikimit të dukurisë së organizmave të dëmshëm;
- përcaktim laboratorik dhe diagnostikim të organizmave të dëmshëm;
- edukim të pronarëve dhe personave të tjerë të kyçur në zbatimin e aktiviteteve lidhur me shëndetin e bimëve;
- dhënie e pasaportave për bimë;
- zbatim i aktiviteteve shkencore-hulumtuese dhe aktiviteteve zhvillimore;
- kryerje e dezinfektimit, dezinfektimit dhe deratizimit për shkak të shëndetit të bimëve;
- kryerje të punëve të tjera teknike.

Neni 60

Dhënësit e shërbimeve publike nga sfera e shëndetit të bimëve

Aktivitetet për dhënien e shërbimeve publike nga sfera e shëndetit të bimëve, i kryejnë personat juridikë dhe fizikë të cilët kanë fituar autorizime publike, dhe persona të tjerë juridikë dhe fizikë nëse i plotësojnë kushtet në bazë të kuadrit profesional, hapësirës dhe pajisjes. Sa i përket kuadrit profesional, të njëjtat duhet të kenë së paku një person me së paku arsim sipëror nga sfera e shkencave të bujqësisë (produktet bimore), ose nga sfera e shkencave të pylltarisë, me përvojë pune prej 3 vjetësh në profesion. Aktivitetet për dhënien e shërbimeve publike nga sfera e shëndetit të bimëve në pylltari, kryhen në pajtim edhe me rregullat nga sfera e pylltarisë.

Kushtet më të përafërta nga paragrafi 1 i këtij neni sa u përket lokaleve dhe pajisjes, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 61

Obligimet e dhënësve të shërbimeve publike

Obligimet e dhënësve të shërbimeve publike nga neni 60 të këtij ligji, përbëhen nga:

- aktivitetet e rregullta dhe të vazhdueshme për dhënien e shërbimeve;
- dhënia e shërbimeve të personave fizikë dhe juridikë, të cilët kanë qasje në aktivitete bujqësore dhe pyjore, aktivitete për mbrojtjen e bimëve, dhe personave të tjerë të interesuar;
- dhënia e shërbimeve me çmime të caktuara para-prake.

Obligimet e dhënësve të shërbimeve publike nga sfera e shëndetit të bimëve, janë përcaktuar me lejen nga neni 65 i këtij ligji.

Nëse ndonjë i kyçur në shërbimet publike nuk i jep shërbim publik personit të cilit është i obliguar që t'i japë, ose nuk i ofron shërbim me çmime të përcaktuara dhe me kushtet tjera të parapara, shfrytëzuesi i shërbimit mund të kërkojë nga Drejtoria fitosanitare që ajo të vendosë për të drejtën e tij dhe t'i imponojë atij i cili jep shërbime publike që ta japë shërbimin publik sipas çmimit të përcaktuar paraprakisht.

Neni 62

Financimi i dhënësve të shërbimeve publike

Punët e dhënësve të shërbimeve publike financohen nga:

- të ardhurat personale të realizuara me arkëtimin e çmimit të shërbimeve të dhëna;
- mjetet e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë për vitin në vijim, të siguruara me transfer për financimin e Programit për shëndetin e bimëve.
- burime të tjera.

Neni 63

Çmimet e shërbimeve të dhënësve të shërbimeve publike

Shfrytëzuesit e shërbimeve publike nga sfera e shëndetit të bimëve, pjesërisht ose plotësisht e paguajnë çmimin e shërbimeve të caktuara, ndërsa disa shërbime mund të jenë pa pagesë.

Lartësinë e çmimeve të shërbimeve nga sfera e shëndetit të bimëve dhe pjesën që duhet të paguhet nga ana e shfrytëzuesve të shërbimeve publike, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 64

Kontrolli i zbatimit të shërbimeve publike

Kontroll mbi zbatimin e shërbimeve publike kryen Drejtoria fitosanitare, me përjashtim të shërbimeve publike nga sfera e shëndetit të bimëve në pylltari, të cilat kryhen në pajtim me këtë ligj dhe rregullat nga sfera e pylltarisë.

Neni 65

Lejet

Drejtoria fitosanitare jep leje për dhënien e shërbimeve publike nga sfera e shëndetit të bimëve në bazë të shpalljes publike, i cili botohet së paku në dy gazeta ditore.

Shpallja publike përmban të dhëna për:

- llojin e shërbimit publik për të cilin jepet leja;
- fillimin dhe kohëzgjatjen e lejes;
- kushtet që duhet të plotësohen nga ana e subjektit të cilit i jepet leja;
- të dhënat e detyrueshme në fletëparaqitje;
- kriteret për zgjedhje;
- afatin kohor për dhënien e lejes;
- personin për kontakt për sigurimin e informatave në lidhje me përmbajtjen e shpalljes publike;
- datën, vendin dhe kohën e hapjes së fletëparaqitjeve të konkursit;
- mënyrën e informimit të kandidatëve për zgjedhjen e kryer.

Procedurën për hapjen dhe vlerësimin e ofertave e përcakton Komisioni i caktuar nga ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Përfaqësuesit e autorizuar të kandidatëve mund të jenë të pranishëm gjatë hapjes së fletëparaqitjeve.

Ofertat që do të paraqiten pas afatit të përcaktuar, nuk do të merren në shqyrtim.

Ofertat jo të plota mund të kompletohen në afat prej tetë ditësh nga pranimi i lajmërimit, në të kundërtën oferta nuk do të merret në shqyrtim, për të cilën gjë ofertuesit do të lajmërohen.

Leja për dhënien e shërbimeve publike jepet në formë të vendimit.

Kundër vendimit nga paragrafi 7 i këtij neni pala e pakënaqur ka të drejtë të parashtrijë ankesë në Komisionin për vendosje të shkallës së dytë të punëve administrative nga sfera e bujqësisë, pylltarisë, ekonomisë së ujërave dhe veterinarisë në Qeverinë e Republikës së Maqedonisë.

Neni 66

Marrëveshjet

Subjektet që kanë marrë leje për kryerjen e shërbimeve publike nga sfera e shëndetit të bimëve, lidhin marrëveshje me Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Marrëveshja nga paragrafi 1 i këtij neni lidhet në formë me shkrim dhe në mënyrë të posaçme përmban këto të dhëna për:

- dhënësin e shërbimeve dhe persona profesionalë, të cilët e kryejnë këtë shërbim;
- shërbimet nga sfera e shëndetit të bimëve;
- rajonin në të cilin dhënësi i shërbimeve doemos duhet të japë shërbime publike nga sfera e shëndetit të bimëve;
- mënyrën dhe kushtet për zbatimin e shërbimeve të përcaktuara me marrëveshje;
- të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e dhënësit të shërbimeve;
- kohën dhe mënyrën e kryerjes së shërbimeve;
- fillimin dhe kohëzgjatjen e lejes;
- burimet për financim;
- kontrollin e kryerjes së shërbimeve;
- pushimin e vlefshmërisë së lejes;
- shkaqet për prishjen e marrëveshjes;
- periudhën për prishjen e marrëveshjes e të tjera;

VII. AUTORIZIME PUBLIKE

Neni 67

Autorizime publike

Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave u jep autorizim publik personave juridikë dhe fizikë, të cilët i plotësojnë kushtet sa i përket kuadrit profesional, kapaciteteve hapësinore dhe teknike për detyrat e përcaktuara në nenin 72 pikat 3, 4, 5, 6 dhe 9 të këtij ligji. Sa i përket kuadrit profesional të njëjtit duhet të punësojnë së paku një person, me së paku arsim sipëror nga sfera e shkencave të bujqësisë, drejtimi mbrojtja e bimëve, ose specializim nga sfera e pylltarisë, të kenë të punësuar së paku një person, me së paku arsim sipëror nga sfera e shkencave të pylltarisë, dhe specializim nga sfera për mbrojtjen e bimëve, me përvojë pune prej tri vjetësh. Detyrat nga sfera e shëndetit të bimëve në pylltari të përcaktuara në nenin 72 pikat 3, 4, 5, 6 dhe 9 të këtij ligji i kryejnë personat e përcaktuar me këtë ligj dhe me rregullat që vlejnë për mbrojtjen e pyjeve, si autorizim publik.

Kushtet më të përafërta nga paragrafi 1 i këtij neni sa u përket lokaleve dhe pajisjes, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave me vendim jep autorizim publik për kryerjen e detyrave nga paragrafi 1 i këtij neni në bazë të konkursit publik.

Kundër vendimit nga paragrafi 3 i këtij neni pala e pakënaqur ka të drejtë të parashtrijë ankesë në afat prej 30 ditësh nga marrja e vendimit në Komisionin për vendosje në shkallë të dytë të punëve administrative nga sfera e bujqësisë, pylltarisë, ekonomisë së ujërave dhe veterinarisë në Qeverinë e Republikës së Maqedonisë.

Bartësit e autorizimeve publike janë përgjegjës para Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave - Drejtorisë fitosanitare për zbatimin e detyrave për të cilat janë ndarë autorizimet publike.

Autorizimi merret nëse bartësi i autorizimit publik nuk i plotëson më kushtet e përcaktuara me këtë ligj.

Mjetet për kryerjen e autorizimeve publike sigurohen nga Programi për shëndetin e bimëve.

VIII. KËSHILLI PROFESIONAL PËR SHËNDETIN E BIMËVE

Neni 68

Këshilli profesional për shëndetin e bimëve

Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave themelon Këshill profesional për shëndetin e bimëve, si organ profesional këshilldhënës nga sfera e shëndetit të bimëve, i cili përbëhet nga ekspertë të fushës së shëndetit të bimëve nga bujqësia, pylltaria, shkenca dhe arsimit.

Detyrat e Këshillit profesionale për shëndetin e bimëve janë:

- dhënia e këshillave për inkuorporimin e masave për parandalimin e sjelljes nga jashtë dhe zgjerimin e organizmave të dëmshëm dhe shfarosjen e tyre;
  - propozimi i aktiviteteve shkencore dhe edukative nga sfera e shëndetit të bimëve;
  - përcjellja e zhvillimit dhe çështjeve sistematike nga sfera e shëndetit të bimëve;
  - propozimi i vlerësimeve parësore të rrezikut nga organizmat e dëmshëm;
  - propozimi i planeve zhvillimorë për shëndetin e bimëve;
  - bashkëpunimi dhe përpunimi gjatë hartimit të ligjeve dhe rregullave të tjera;
- Përbërjen, numrin e anëtarëve dhe metodën e punës së Këshillit profesional i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

IX. KOMPETENCAT E ORGANEVE SHETËRORE

Neni 69

Kompetencat e Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave

Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë Ujërave mund të lëshojë urdhër për ndërmarrjen e masave si vijojnë, për qëllimet e implementimit të këtij ligji:

- të urdhërojë ndalimin e prodhimit të disa llojeve të farërave dhe bimëve të klonuara në ndonjë sferë;
- ta kufizojë ose ndalojë tregtimin me disa lloje bimore;
- të urdhërojë bashkëpunim të detyrueshëm të pronarëve gjatë shfarosjes së organizmave të dëmshëm dhe shfrytëzimin e pajisjes për këtë qëllim;
- të urdhërojë zbatimin e masave të tjera të domosdoshme për implementimin e ligjit.

Neni 70

Drejtoria fitosanitare

Drejtoria fitosanitare, paraqet organ kompetent për kryerje të punëve në lidhje me shëndetin e bimëve sipas këtij Ligji, përgjegjëse për bashkërenditjen dhe shkëmbimin e informatave ndërmjet organeve dhe trupave shtetërorë dhe për informimin e Unionit Evropian në shkallë të parë në procedurë administrative për çështje nga sfera e shëndetit të bimëve. Drejtoria fitosanitare është përgjegjëse edhe për zbatimin e konventave ndërkombëtare, ujdive dhe marrëveshjeve nga sfera e shëndetit të bimëve, të cilat i ka ratifikuar Republika e Maqedonisë.

Neni 71

Kompetencat e drejtorit të Drejtorisë fitosanitare

Në qoftë se brenda shtetit ekziston rrezik mbi shëndetin e bimëve në përputhje me nenin 12, paragrafin 3 të këtij Ligji, drejtori i Drejtorisë fitosanitare deri në miratimin e aktit nënligjor, me qëllim të parandalimit të sjelljes nga jashtë dhe zgjerimit të organizmave të dëmshëm në Republikën e Maqedonisë dhe shfarosjen e tyre, mund:

- t'i përcaktojë kufijtë e zonave të rregullta;
- ta kufizojë ose ndalojë lëvizjen e disa llojeve të bimëve në territorin e Republikës së Maqedonisë;
- ta kufizojë ose ndalojë importin ose transitin e disa bimëve në territorin e Republikës së Maqedonisë.

Neni 72

Obligimet dhe detyrat e Drejtorisë fitosanitare

Përpos obligimeve të përcaktuara në dispozitat e tjera të këtij Ligji, Drejtoria fitosanitare ka përgjegjësi për kryerjen e detyrave dhe obligimeve si vijojnë:

1. bashkëpunim gjatë formulimit dhe implementimit të politikës fitosanitare në sferën e shëndetit të bimëve;
2. hartim të normës ligjore dhe kryerjen e detyrave udhëheqëse administrative nga sfera e shëndetit të bimëve dhe mbikëqyrje mbi zbatimin e tyre;

3. përcjellje, parashikim, përkufizim dhe përcaktim të masave për mbrojtje nga organizmat e dëmshëm;

4. analizë dhe vlerësim të statusit të shëndetit të bimëve me qëllim të përkufizimit të shfaqjes dhe zgjerimit të organizmave të dëmshëm brenda shtetit dhe jashtë tij;

5. përgatitje të vlerësimeve të rrezikshmërisë në rast të rrezikut nga shfaqja ose zbulimi i organizmave të rinj të dëmshëm, dhënia e instruksioneve dhe masave teknike;

6. përpunim të bazave teknike të të dhënave gjatë përcaktimit të zonave të infektuara, zonave të kërcënuara nga ndonjë sulm, zonave të rregulluara në mënyrë të veçantë dhe zonave të mbrojtura;

7. mbajtje të regjistrave, evidentimit dhe të listave të përcaktuara me këtë Ligj;

8. miratim të programeve që kanë të bëjnë me masat preventive kundër sjelljes nga jashtë dhe zgjerimit të organizmave të dëmshëm si edhe të ketë kujdes për implementimin e programeve;

9. zbatim të masave për parandalimin, shfarosjen dhe çrrënjosjen e organizmave të dëmshëm;

10. të inspektimit fitosanitar dhe mbikëqyrje inspektuese mbi zbatimin dhe aplikimin e dispozitave të këtij Ligji;

11. sigurim të masave fitosanitare;

12. kontroll profesional mbi realizimin e detyrave nga ana e personave të autorizuar në përputhje me këtë ligj;

13. njoftim për shfaqjen, dukuri të paparashikuara dhe zgjerim të organizmave të dëmshëm brenda shtetit dhe jashtë tij;

14. hartim të raporteve, analizave, materialeve informative dhe materialeve të tjera për trupat zyrtare, për organet dhe organizatat ndërkombëtare ndaj të cilave Republika e Maqedonisë ka obligim që t'u japë raporte në përputhje me normat dhe mbi bazë të marrëveshjeve ndërkombëtare;

15. informim të shteteve eksportuese për dërgesa të ndaluara të cilat nuk i përmbushin kushtet fitosanitare;

16. bashkëpunim gjatë hartimit të marrëveshjeve, konventave dhe ujdive ndërkombëtare, të cilat i lidh Qeveria e Republikës së Maqedonisë, nga sfera e shëndetit të bimëve si edhe mbajtja e kujdesit për implementimin e tyre;

17. mbajtje të kujdesit për informimin e opinionit dhe të atyre të cilët janë të interesuar për çështjet nga sfera e mbrojtjes së bimëve dhe botimit të broshurave;

18. mbajtje të kujdesit për zbatimin e procedurave të unifikuara në përputhje me normat dhe kushtet ndërkombëtare;

19. mirëmbajtje të sistemit informatik nga sfera e shëndetit të bimëve;

20. sigurim të trajnimit profesional dhe teknik të punonjësve të Drejtorisë fitosanitare;

21. bashkëpunim me trupa të tjera zyrtare, organe dhe organizata si brenda vendit ashtu edhe jashtë tij, nga sfera e fushëveprimit të tyre;

22. përfaqësimin e Republikës së Maqedonisë në trupa, organe dhe organizata ndërkombëtare nga sfera e shëndetit të bimëve;

23. kryerje të detyrave të tjera të ndërlidhura me shëndetin e bimëve të përcaktuara me ligj.

Neni 73

Inspektimi fitosanitar

Inspektim fitosanitar ushtron Drejtoria fitosanitare përmes inspektorëve fitosanitarë.

Inspektorët fitosanitarë bashkëpunojnë me organe të tjera inspektuese, me institucione dhe organizata të tjera dhe me ekspertë të bujqësisë dhe pylltarisë brenda dhe jashtë Republikës së Maqedonisë.

Neni 74

Detyrat dhe autorizimet e inspektorit fitosanitar

Inspektori fitosanitar është i autorizuar që:

1. në çdo kohë dhe në çdo vend të ketë qasje deri te bimët, prodhimet bimore dhe në objekte dhe sende të tjera,

ku të njëjtat janë në lëvizje, ku prodhohen, përpunohen, magazinohen, shiten apo shfrytëzohen në mënyra të tjera, si edhe në lokalet e blerësve dhe gjatë importit, eksportit, rieksporit dhe transitit;

2. në çdo kohë dhe në çdo vend të bëjë inspektim fitosanitar mbi bimët, prodhimet bimore dhe në objekte dhe sende të tjera, ku të njëjtat janë në lëvizje, ku prodhohen, përpunohen, magazinohen, shiten apo shfrytëzohen në mënyra të tjera, si edhe në lokalet e blerësve dhe gjatë importit, eksportit, rieksporit dhe transitit;

3. të ushtrorë kontroll dhe t'i përcjellë organizmat e dëmshëm me ç'rast grumbullohen dhe evidentohen të dhëna për praninë ose mospasjen e organizmave të dëmshëm;

4. ta kontrollojë dokumentacionin fitosanitar të personave juridikë dhe fizikë;

5. të marrë mostra nga bimët, prodhimet bimore dhe nga objekte dhe sende të tjera pa kompensim për vlerën e tyre me qëllim të analizave laboratorike;

6. të verifikojë nëse prodhuesit, përpunuesit, importuesit dhe distributorët e llojeve të caktuara të prodhimeve bimore janë evidentuar në regjistër;

7. të bëjë mbikëqyrje inspektimi mbi përbushjen e kushteve për lëshimin e pasaportave për bimët;

8. të bëjë mbikëqyrje inspektimi mbi përbushjen e detyrimeve të personave përgjegjës për shëndetin e bimëve sipas regjistrat në përputhje me këtë ligj;

9. të bëjë mbikëqyrje inspektimi nëse institucionet publike, personat juridikë dhe fizikë të cilët kanë marrë autorizim për dhënie e shërbimeve publike, sipas këtij ligji, i plotësojnë kushtet e parapara;

10. të bëjë mbikëqyrje inspektimi mbi përbushjen e detyrave të subjekteve të cilat japin shërbime publike;

11. të bëjë mbikëqyrje inspektimi mbi lëshimin e pasaportave të bimëve;

12. të lëshojë certifikata për eksport dhe riekport;

13. të bëjë mbikëqyrje inspektimi mbi regjistrat dhe evidencën e paraparë;

14. të bëjë inspektim fitosanitar mbi eksportin, kultivimin dhe shfrytëzimin e organizmave të dedikuara për mbrojtje biologjike të bimëve;

15. të bëjë mbikëqyrje inspektimi mbi eksportin e mjeteve për mbrojtjen e bimëve;

16. të bëjë mbikëqyrje inspektimi mbi zbatimin e masave sipas këtij ligji;

17. të bëjë mbikëqyrje inspektimi mbi zbatimin e dispozitave të këtij ligji;

18. të përbushë edhe detyra të tjera të lidhura me shëndetin e bimëve.

Neni 75

Masat e inspektorit fitosanitar

Gjatë ushtrimit të inspektorit fitosanitar sipas këtij ligji dhe akteve nënligjore të miratuara mbi bazë të këtij ligji, inspektor fitosanitar është i autorizuar që:

1. ta ndalojë eksportin e organizmave të dëmshëm të cekur në listat e përcaktuara me këtë ligj, dhe të organizmave të tjerë të dëmshëm;

2. ta ndalojë eksportin dhe lëvizjen e bimëve, prodhimeve bimore dhe të objekteve dhe sendeve të tjera, të cilat nuk i plotësojnë kushtet në përputhje me këtë Ligj;

3. ta ndalojë kultivimin e llojeve të bimëve të caktuara për një periudhë të përcaktuar kohore në vendin e prodhimit;

4. të urdhërojë trajtim përkatës të dërgesave gjatë eksportit, importit dhe lëvizjes së bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe sendeve të tjera, nëse konstaton se të njëjtat janë sulmuar nga organizma të caktuar të dëmshëm;

5. të urdhërojë shmangie vetëm nëse një pjesë e dërgesës është sulmuar nga organizma të dëmshëm apo nëse ekziston rrezik nga zgjerimi i organizmave të dëmshëm;

6. të urdhërojë, dërgesa të mos i dorëzohet importuesit, transportuesit ose personave të cilët importojnë apo transportojnë bimë, prodhime bimore dhe objekte dhe sende të tjera, përderisa nuk kryhet inspektimi fitosanitar ose përderisa nuk dihen rezultatet e ekzaminimeve apo të testeve zyrtare;

7. të urdhërojë asgjësimin e dërgesave gjatë importit ose lëvizjes së bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe sendeve të tjera, në qoftë se ekziston rreziku nga zgjerimi i organizmave të dëmshëm apo në qoftë se nuk janë përbushur kushtet sipas këtij Ligji;

8. të lejojë lëvizje të bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe sendeve të tjera (përveç materialit faror dhe rasatit) në rast të infektimit me organizma të dëmshëm në sfera në të cilat nuk ekziston rreziku nga zgjerimi i organizmave të dëmshëm apo deri në vendin e përpunimit industrial nën kontrollin e tyre;

9. t'i ndalojë përkohësisht në tërësi ose pjesërisht, aktivitetet e prodhuesve apo përpunuesve si edhe lëshimin e pasaportave për bimët, deri në konstatimin se organizmat e dëmshëm janë eliminuar;

10. ta ndalojë lëshimin e pasaportave për bimët në rastet kur nuk janë përbushur kushtet për lëshimin e pasaportave;

11. Drejtorisë fitosanitare t'i propozojë shlyerje nga regjistri, në qoftë se konstatohet se personat përgjegjës për shëndetin e bimëve sipas regjistrat nuk i përbushin obligimet e parapara;

12. Drejtorisë fitosanitare t'i propozojë që në rast të shkeljes së serishme t'ua heqë lejen për lëshimin e pasaportave;

13. të propozojë heqje të lejes ose autorizimit në qoftë se nuk janë përbushur kushtet e parapara;

14. ta ndalojë importin, kultivimin dhe shfrytëzimin e organizmave për mbrojtje biologjike të bimëve, në qoftë se nuk janë përbushur kushtet e parapara me këtë ligj;

15. ta ndalojë importin, qarkullimin e brendshëm dhe prodhimin e produkteve për shëndetin e bimëve;

16. të urdhërojë zbatim të masave për korrigjimin e parregullive dhe mangësive sipas këtij ligji, si edhe të akteve nënligjore të miratuara mbi bazë të të njëjtit, brenda afatit të caktuar kohor;

17. të urdhërojë zbatim të masave dhe aktiviteteve të domosdoshme preventive kundër sjelljes nga jashtë, shfaqjes dhe zgjerimit të organizmave të dëmshëm, për të cilat janë të autorizuar me ligj dhe me akte të tjera nënligjore;

18. të shqiptojë dënim mandator aty për aty në raste të përcaktuara me këtë ligj;

19. të ngritë procedurë për shkak të shkeljes së dispozitave të këtij ligji ose të paraqesë kallëzim penal për veprë të kryer penale;

20. të urdhërojë zbatim të masave të tjera në përputhje me këtë ligj.

Për çështjet nga paragrafi 1 i këtij neni, inspektor fitosanitar merr vendim.

Kundër vendimit të inspektorit fitosanitar pala e pakënaqur mund të paraqesë ankesë deri te ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, brenda afatit prej 15 ditësh nga dita e pranimit të vendimit. Ankesa nuk e shtyn ekzekutimin e vendimit.

Neni 76

Kushtet për inspektor fitosanitar

Inspektor fitosanitar mund të jetë personi i/e cili/a ka më së paku arsimim sipëror nga sfera e shkencave bujqësore (prodhimi bimor) ose nga sfera e shkencave pyjore.

Neni 77

Dokumente për identifikimin e inspektorit fitosanitar

Inspektor fitosanitar patjetër duhet të posedojë dokumente identifikimi me të cilët identifikohet gjatë kryerjes së inspektorit fitosanitar.

Dokumente identifikimi janë legjitimacioni dhe emblema të cilat i lëshon dhe heq ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Formën dhe përmbajtjen e formularit të legjitimacionit dhe emblemës nga paragrafi 2 i këtij neni, i përcakton ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 78

Laboratori fitosanitar shtetëror

Për kryerjen e testeve të specializuara laboratorike mbi bimët, prodhimet bimore dhe mbi objekte dhe sende të tjera në laborator, me qëllim të diagnostifikimit dhe përkufizimit të organizmave të dëmshëm, testeve biologjike, ekzaminimit të cilësive fizike-kimike të mjeteve për mbrojtjen e bimëve, ekzaminimit të materies aktive, ekzaminimit të materialit faror dhe rasatit, formohet Laborator fitosanitar shtetëror në përbërje të Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, me status të byrosë.

Me Laboratorin fitosanitar shtetëror udhëheq drejtori, të cilin e emëron dhe shkarkon Qeveria e Republikës së Maqedonisë, sipas propozimit të ministrit të Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

X. MBIKËQYRJA

Neni 79

Mbikëqyrja

Mbikëqyrje mbi zbatimin e këtij ligji dhe rregullave të nxjerra në bazë të këtij ligji, bën Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Mbikëqyrje mbi zbatimin e autorizimeve publike të përcaktuara me këtë ligj, bën Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave–Drejtoria e fitosanitarisë.

Mbikëqyrje inspektuese mbi zbatimin e këtij ligji dhe përmbardimin e masave të cilat rrjedhin nga ky ligj, bën Drejtoria e fitosanitarisë.

Mbikëqyrjen inspektuese në Drejtorinë e fitosanitarisë e bëjnë inspektorët e fitosanitarisë.

XI. DISPOZITA NDËSHKUESE

Neni 80

Kundërvajtje

Me dënim me para në lartësi prej 150.000 deri më 300.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi juridik nëse:

1. nuk e lajmëron pa shtyrje inspektorin e fitosanitarisë dhe/ose Drejtorinë e fitosanitarisë, për të gjitha paraqitjet e reja ose të papritura të organizmave dëmtuese të përfshira në Listën I.A dhe Listën II.A nga neni 7, paragrafi 2, pika 1 e këtij ligji (neni 5, paragrafi 3);

2. menjëherë nuk e lajmëron inspektorin e fitosanitarisë dhe/ose ofruesit e shërbimeve publike të cilët e lajmërojnë Drejtorinë e fitosanitarisë për të gjitha paraqitjet e reja ose të papritura të organizmave të dëmshme të përfshira në Listën I.A dhe II.A dhe nuk i ndërmerr masat e përcaktuara nga ana e Drejtorisë të fitosanitarisë për parandalimin e përhapjes së organizmave të dëmshme dhe shfarosjen e tyre (neni 6, paragrafi 2);

3. menjëherë nuk e lajmëron Drejtorinë e fitosanitarisë për paraqitjen e organizmave të dëmshme të shënuara në Listën I.A dhe Listën II.A në territorin e Republikës së Maqedonisë ose organizmat e dëmshme të shënuara në Listën I.B dhe Listën II.B në zona të caktuara të mbrojtura ose për paraqitjen e simptomave të bimët, prodhimet bimore ose objekte dhe sende të tjera dhe/ose për dyshimin për praninë e organizmave të dëmshme të shënuara në Listat I.A, II.A, II.B ose II.B (neni 9, paragrafi 1);

4. nuk i mbron bimët, prodhimet bimore ose objektet dhe sendet e tjera dhe nuk e parandalon kontaktin me bimët tjera, prodhimet bimore ose objekte dhe sende të tjera në mënyrë të përcaktuar nga Drejtoria e fitosanitarisë (neni 9, paragrafi 2);

5. jep dhe shpall të dhëna për paraqitjen e organizmave të dëmshëm të porsazbuluar nga Lista I.A dhe Lista II.A në Republikën e Maqedonisë pa lejen e Drejtorisë së fitosanitarisë (neni 11, paragrafi 3);

6. fut ose përhap organizma të dëmshëm në kundërshtim me dispozitat e nenit 14 të këtij ligji;

7. importon ose vë në qarkullim bimë, prodhime bimore dhe objekte dhe sende të tjera në kundërshtim me dispozitat e nenit 15 të këtij ligji;

8. importon ose lëshon në qarkullim organizma të dëmshëm të shënuar në Listat I.A, II.A, I.B dhe II.B dhe bimë, prodhime bimore dhe objekte dhe sende të tjera të shënuara në Listat III.A, III.B, IV.A dhe IV.B pa i përmbushur kushtet nga neni 16, paragrafi 1, alinetë 1, 2, 3 dhe 4;

9. importon dërgesa për të cilat inspektimi fitosanitar është i domosdoshëm, nëpër vende të cilët nuk janë të përcaktuar si vende për hyrje në Republikën e Maqedonisë (neni 23, paragrafi 1);

10. importon dërgesë nga Lista V.B pa certifikatë fitosanitare (neni 24, paragrafët 3 dhe 4);

11. nuk e njofton inspektorin e fitosanitarisë për arritjen e dërgesave të cilat janë importuar ose janë ringarkuar gjatë transportimit (neni 29, paragrafi 1);

12. nuk i zbaton masat e urdhëruara nga ana e inspektorit të fitosanitarisë për dërgesat të cilat importohen (neni 29, paragrafi 3);

13. nuk i zbaton masat e urdhëruara nga ana e inspektorit të fitosanitarisë për dërgesat e dedikuara për eksportim (neni 35, paragrafi 3);

14. dërgesa nuk është e paketuar në mënyrë e cila e siguron mosekzistimin e rrezikut nga përhapja e organizmave të dëmshëm dhe nëse dërgesa ndahet, kombinohet me dërgesa të tjera ose nëse ripaketohet në rajonin doganor të Republikës së Maqedonisë (neni 36, paragrafi 2);

15. lëshon në qarkullim bimë, prodhime bimore dhe objekte dhe sende të tjera të shënuara në Listën V.A I pa dokument udhëtimi për bimët, të ngjitur mbi bimët ose në paketimin e tyre ose në mjetin e transportimit, si dokument shoqërues (neni 37, paragrafi 1);

16. lëshon në qarkullim, në ose në kornizat e zonës së mbrojtur bimë, prodhime bimore dhe objekte dhe sende të tjera të shënuara në Listën V.A II pa dokument udhëtimi për bimë, i cili dokument është i vlefshëm për atë zonë të mbrojtur, të ngjitur mbi të njëjtët ose në paketimin e tyre ose në mjetin e transportimit, si dokument shoqërues (neni 38, paragrafi 1);

17. ndonjë dërgesë është e ndarë ose është e përbërë nga disa dërgesa të veçanta të ndryshme, të cilat posedojnë dokument udhëtimi për bimët, ndërsa për dërgesën e re, prodhuesit, përpunuesit dhe distributorit të regjistruar nuk i është lëshuar zëvendësim i dokumentit të udhëtimit për bimët (neni 46, paragrafi 1);

18. dërgesa e importuar nga Lista V.A qarkullon në vend pa certifikatë fitosanitare në të cilën është shënuar se ajo paraqet zëvendësim për dokumentin e udhëtimit për bimët (neni 47, paragrafi 1);

19. nuk i kryen obligimet e shënuara në nenin 48, paragrafi 1, alinetë 1, 2, 3, 4 dhe 5;

20. nuk i mundëson inspektorit fitosanitar qasje të bimët, prodhimet bimore dhe objektet dhe sendet tjera në cilëndo fazë të prodhimit ose përpunimit ose në treg dhe nuk i mundëson kryerje të inspektimit fitosanitar, duke e përfshirë edhe kontrollimin e dokumenteve (neni 49, paragrafi 3);

21. shfrytëzon, për qëllimet e mbrojtjes biologjike të bimëve në hapësirë të mbrojtur dhe në të hapur, lloje ekzotike të organizmave, të cilat nuk janë të shënuara në listën ose i importon dhe i shfrytëzon pa lejen e Drejtorisë fitosanitare (neni 52, paragrafi 2);

22. lëshon në qarkullim material faror, material për të mbjellat dhe material për shumim të cilët e kanë prejardhjen nga të mbjellat dhe mbëltime mbi të cilat nuk është bërë

kontrolli i domosdoshëm shëndetësor dhe nuk është lëshuar vërtetim për statusin e gjendjes shëndetësore të të mbjellave ose të mbëltimeve (neni 84, paragrafi 4);

23. lëshon në qarkullim material për mbjellje dhe material për shumim për të cilin prodhuesit, përpunuesit ose distributorit nuk i është lëshuar certifikatë (neni 85, paragrafi 3);

24. nuk i dërgon deklaratë inspektorit fitosanitar dhe lëshon në qarkullim pa leje të Drejtorisë fitosanitare, material për mbjellje dhe material për shumim nga bimë shumëvjeçare, i cili do të mund të përmbante organizma të dëmshëm nga Listat I.A dhe II.A (neni 86, paragrafi 2 dhe 3);

Personit juridik, përveç dënimit në para për kundërvajtjet nga paragrafi 1 i këtij neni, do t'i shqiptohet edhe masë sigurie, ndalim për kryerjen e veprimtarisë në kohëzgjatje prej 6 muajsh deri më 3 vjet.

Personi përgjegjës në personin juridik do të dënohet me dënim me para në lartësi prej 15.000 deri më 30.000 denarë dhe do t'i shqiptohet masë sigurie, ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyrës në zgjatje prej 6 muajve deri më 1 vit për kundërvajtje nga paragrafi 1 i këtij neni.

Personi fizik do të dënohet me dënim me para në lartësi prej 10.000 deri më 15.000 denarë për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 81

Kundërvajtje

Me dënim me para në lartësi prej 50.000 deri më 150.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi juridik, nëse:

1. nuk është futur në regjistrin e prodhuesve, përpunuesve, importuesve dhe distributorëve të bimëve, prodhimeve bimore dhe objekte dhe sende të tjera, ndërsa merret me prodhimtari, përpunim, importim ose shpërndarje të bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe sendeve të tjera nga Lista V.A dhe Lista V.B dhe prodhues të bimëve të caktuara, prodhimeve bimore dhe objekte dhe sende të tjera, të cilat nuk janë të shënuara në Listën V.A dhe qendrat relevante për mbledhje dhe dërgim në sferën e prodhimtarisë (neni 19, paragrafi 1 dhe 2);

2. personi nuk i kryen obligimet e shënuara në nenin 21, paragrafin 1, alinetë 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 dhe 8;

3. lëshon në qarkullim dërgesa të shënuara në Listën V.A, të cilat janë të dedikuara për punë eksperimentale, shkencore-kërkimore, seleksionuese ose zhvillimore, pa i nënshtuar në inspektim fitosanitar dhe pa dokument udhëtimi shoqëruer për bimët (neni 37, paragrafi 2)

4. nuk siguron inspektim fitosanitar të bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe sendeve të tjera (neni 40, paragrafët 1 dhe 2);

5. lëshon dokument udhëtimi për bimë pa autorizim nga Drejtoria fitosanitare (neni 41, paragrafi 2);

6. lëshon dokument udhëtimi për bimë për pjesën e mbetur të bimëve, prodhimeve bimore dhe objekteve dhe sendeve të tjera, në qoftë se ekziston dyshim se të njëjtët janë të atakuar nga organizma të dëmshëm nga Listat I.A, I.B, II.A ose II.B dhe në qoftë se ekziston rrezik nga përhapja e tyre (neni 45);

7. dërgesa nga Lista V.A e cila posedon certifikatë sanitare është e ndarë ose është e përbërë nga disa kërkesa të veçanta të ndryshme, ndërsa për dërgesën e re nuk i është lëshuar dokument udhëtimi për bimë (neni 47, paragrafi 2);

nuk i ruan të gjitha llojet e dokumenteve të udhëtimit për bimë në përputhje me afatet e përcaktuara (neni 49, paragrafi 1);

8. fut, kultivon dhe shfrytëzon lloje autoktone të organizmave për mbrojtje biologjike të bimëve në hapësirë të mbrojtur dhe në hapësirë të hapur, pa i plotësuar kushtet që kanë të bëjnë me kapacitetet profesionale dhe teknike (neni 51, paragrafi 2);

9. i shfrytëzon të dhënat në kundërshtim me qëllimet për të cilat janë dhënë ose nëse të dhënat i ndryshon pa autorizim ose ua njofton personave të tjerë pa autorizim (neni 54, paragrafi 4);

10. nuk mban evidencë, regjistra dhe baza të të dhënave, të cilat janë të ndërlidhura me sistemin informativ dhe nëse të njëjtat nuk i azhurnon dhe ruan (neni 55, paragrafi 1);

Personit juridik, përveç dënimit me para për kundërvajtjet nga paragrafi 1 i këtij neni, do t'i shqiptohet edhe masë sigurie, ndalim për kryerjen e veprimtarisë në kohëzgjatje prej 6 deri më 18 muaj.

Personi përgjegjës në personin juridik, do të dënohet me dënim me para në lartësi prej 5.000 deri më 15.000 denarë dhe do t'i shqiptohet masë sigurie, ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyrës në zgjatje prej 6 deri më 9 muaj për kundërvajtje nga paragrafi 1 i këtij neni.

Personi fizik do të dënohet me dënim në para në lartësi prej 3.000 deri më 10.000 denarë për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 82

Dënime në vendngjarje

Me dënim me para, në lartësi prej 30.000 denarë do të dënohet në vendngjarje personi juridik për veprimet nga neni 80, paragrafi 1, pikat 1, 2, 3, 12, 13, 14, 15, 16 dhe 20 dhe neni 81, paragrafi 1, pikat 3, 5, 8 dhe 11 të këtij ligji.

Personi fizik do të dënohet në vendngjarje me dënim me para në lartësi prej 3.000 denarë për veprimet nga paragrafi 1 i këtij neni.

XII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 83

Drejtoria fitosanitare dhe përbarimi i detyrave

Drejtoria për mbrojtjen e bimëve, në ditën e hyrjes së këtij ligji në fuqi, vazhdon të punojë si Drejtoria fitosanitare.

Të punësuarit, pajisja, inventari dhe punët tjera, arkivi, dokumentacioni, mjetet për punë dhe mjetet e tjera nga Drejtoria për mbrojtjen e bimëve, ndërmerren në Drejtorinë fitosanitare.

Neni 84

Vërtetimi për gjendjen shëndetësore të të mbjellave ose të mbëltimeve

Deri në fillimin e zbatimit të dispozitave të neneve 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 57, neni 74, pikat 7 dhe 11 dhe neni 75, paragrafi 1, pikat 9, 10 dhe 12 të këtij ligji, të cilat kanë të bëjnë me dokumentet e udhëtimit të bimëve, mbi të mbjellat për prodhimin e materialit faror, materialit për rasat dhe materialit për shumim do të bëhet kontroll shëndetësor gjatë periudhës së tyre vegetative dhe do të lëshohet vërtetim për statusin e gjendjes shëndetësore të të mbjellave dhe mbëltimeve, sipas rregullave ekzistuese.

Deri më 01 janar të vitit 2009, kontrolli i domosdoshëm shëndetësor dhe lëshimi i vërtetimeve për statusin e gjendjes shëndetësore të mbjellave dhe mbëltimeve do të bëhet nga ana e organizatave të autorizuar në përputhje me rregullat ekzistuese.

Në qoftë se gjatë kontrollit të domosdoshëm shëndetësor të mbjellave ose mbëltimeve sipas paragrafit 2 të këtij neni, gjenden organizma të dëmshëm nga Lista I.A dhe Lista II.A, inspektori fitosanitar urdhëron zbatim të masave për shfarosjen dhe asgjësimin e tyre.

Në raste kur kontrolli i domosdoshëm shëndetësor i të mbjellave ose i mbëltimeve nuk është zbatuar dhe nuk është lëshuar vërtetim për statusin e gjendjes shëndetësore të mbjellave ose të mbëltimeve, në atë rast materialin faror, materialin për mbëltim dhe materialin për shumim, i cili e ka prejardhjen nga këto të mbjella dhe mbëltime, prodhuesi, përpunuesi ose distributori nuk guxon t'i lëshojë në qarkullim.

Në rast kur dispozitat e këtij neni nuk janë të përmbushura, inspektori i fitosanitarisë e ndalon qarkullimin.

Neni 85

Certifikata për statusin e gjendjes shëndetësore në tregun e vendit

Deri në fillimin e zbatimit të dispozitave të këtij ligji, të cilat kanë të bëjnë me dokumentet e udhëtimit për bimët, inspektori fitosanitar lëshon certifikatë për statusin e gjendjes shëndetësore të dërgesave të kontrolluara me material për mbëltrim dhe me material për shumim të cilat janë transportuar në Republikën e Maqedonisë.

Certifikata nga paragrafi 1 i këtij neni do të lëshohet, në qoftë se materiali për mbëltrim ose materiali për shumim kanë qenë të vënë nën inspektim fitosanitar para largimit të tyre nga plantacionet dhe objektet në të cilat të njëjtat kanë qenë të prodhuara, të përpunuara ose të paketuara dhe është vërtetuar se janë liruar nga organizmat e dëmshëm të shënuar në Listën I.A dhe II.A, mbi përqindjen e lejuar.

Ndalohet qarkullimi me material për mbëltrim dhe material për shumim për të cilët prodhuesit, përpunuesit ose distributorit nuk i është lëshuar certifikatë sipas paragrafit 2 i këtij neni.

Në rast kur dispozitat e këtij neni nuk janë të përmbushura, inspektori i fitosanitarisë e ndalon qarkullimin.

Neni 86

Monitorimi i statusit të gjendjes shëndetësore të materialit të importuar për mbjelljen e bimëve shumëvjeçare

Deri në ditën e hyrjes së Republikës së Maqedonisë në Unionin Evropian, statusi i gjendjes shëndetësore të materialit të importuar për mbjelljen dhe për shumimin e bimëve shumëvjeçare, i cili mund të përmbajë organizma të dëmshëm nga Lista I.A dhe Lista II.A, prania e të cilave nuk mund të vërtetohet gjatë inspektimit fitosanitar gjatë importimit, doemos duhet të vëzhgohet në vendin e shfrytëzuesit të fundit.

Importuesi i materialit për mbëltrim dhe materialit për shumim nga paragrafi 1 i këtij neni, doemos duhet të dorëzojë te inspektori i fitosanitarisë, në kohën e importimit, deklaratë me të dhënat e parapara për shfrytëzuesin e fundit.

Gjatë monitorimit të statusit të gjendjes shëndetësore në vendin e shfrytëzuesit të fundit, materiali për mbëltrim dhe materialit për shumim nga paragrafi 1 i këtij neni nuk mund të lëshohet në qarkullim pa lejen e Drejtorisë fitosanitare.

Statusi i gjendjes shëndetësore të materialit të importuar për mbëltrim dhe për shumim, sipas paragrafit 1 të këtij neni, do të jetë nën monitorim gjatë periudhës së tij vegetative nga ana e inspektorit fitosanitar.

Neni 87

Afati kohor për lëshimin e akteve të reja nënligjore

Rregullat më të përafërta të parapara me këtë ligj, do të nxirren më së voni në afat prej tre vjetësh nga hyrja e këtij ligji në fuqi, përveç rregullave në bazë të neneve 20, 21 dhe 22 të cilat do të nxirren në afat prej gjashtë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Listat nga nenet 7 dhe 8 të këtij ligji do të shpallen në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë" më së voni në afat prej 3 muajsh nga dita e hyrjes së këtij ligji në fuqi.

Neni 88

Rregulla të cilat do të zbatohen deri në nxjerrjen e të rejave

Deri në nxjerrjen e rregullave më të përafërta në bazë të këtij ligji, do të zbatohen rregullat ekzistuese.

Neni 89

Rregulla të cilat do të pushojnë të vlejshme ose më nuk do të jenë të vlefshme

Me ditën e hyrjes së këtij ligji në fuqi, pushojnë të vlejshme dispozitat e Ligjit për mbrojtjen e bimëve ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 25/98 dhe

6/2000) përveç dispozitave të ligjit të cilat kanë të bëjnë me mjetet për mbrojtjen e bimëve, të mbjellave bujqësore për prodhimin e farave, mbëltrimet pyjore për prodhimin e farës pyjore, objektet për prodhimin e materialit faror për bimë shumëvjeçare bujqësore dhe pyjore dhe qarkullim të farës dhe materialit faror.

Me ditën e hyrjes së këtij ligji në fuqi, pushon të vlejshme neni 7, paragrafi 1, pika 2 e Ligjit për inspektim bujqësor ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 38/2004). 38/2004).

Neni 90

Zbatimi i dispozitave të caktuara nga ligji

Dispozitat e neneve 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 57, neni 74, pikat 7 dhe 11 dhe neni 75, paragrafi 1, pikat 9, 10 dhe 12 të këtij ligji, të cilat kanë të bëjnë me lëshimin e dokumenteve të udhëtimit për bimët dhe dispozitat e neneve 13, 14, 15, 25 dhe 38 të këtij ligji, të cilat kanë të bëjnë me formimin e zonës së mbrojtur dhe lëvizjen në të, do të fillojnë të zbatohen prej më 01.01 2009.

Neni 91

Hyrja e Ligjit në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

485.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ТРАНСФОРМАЦИЈА НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ „МАКЕДОНСКИ ЖЕЛЕЗНИЦИ“ - Ц.О. СКОПЈЕ

Се прогласува Законот за трансформација на Јавното претпријатие „Македонски железници“ Ц.О. Скопје, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 26 април 2005 година.

Бр. 07-1571/1
26 април 2005 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р **Љупчо Јордановски, с.р.**

**ЗАКОН
ЗА ТРАНСФОРМАЦИЈА НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ „МАКЕДОНСКИ ЖЕЛЕЗНИЦИ“ - Ц.О. СКОПЈЕ**

Член 1

Со овој закон се уредува трансформацијата на Јавното претпријатие "Македонски железници" - Ц.О. Скопје (во натамошниот текст: ЈП "Македонски железници").

Член 2

Под трансформација, во смисла на овој закон, се подразбира преобразување на ЈП "Македонски железници" и приватизација на дел од ЈП "Македонски железници" на начин и под услови утврдени со овој закон.

Член 3

Трансформацијата на ЈП "Македонски железници" - Скопје ќе се изврши со поделба на постојното ЈП "Македонски железници" на два нови субјекта:

1. Јавно претпријатие за железничка инфраструктура "Македонски железници" - Скопје и
2. Акционерско друштво за транспорт "Македонски железници Транспорт А.Д." - Скопје.

Член 4

Во постапката за трансформација на ЈП “Македонски железници”, капиталот, средствата, вработените, правата и обврските на ЈП “Македонски железници” ќе се поделат согласно со планот за поделба изготвен од Министерството за транспорт и врски, а верификуван од Владата на Република Македонија, и тоа:

а) капитал, средства, вработени, права и обврски поврзани со управувањето, изградбата, реконструкцијата, ремонтот, одржувањето, заштитата на железничката инфраструктура, организирањето и регулирањето на железничкиот сообраќај и раководењето со системите за регулирање и безбедност, ќе се пренесат на Јавното претпријатие за железничка инфраструктура “Македонски железници” - Скопје и

б) капитал, средства, вработени, права и обврски поврзани со вршење на железнички превоз ќе се пренесат на Акционерско друштво за транспорт “Македонски железници Транспорт А.Д.” - Скопје.

Член 5

Трансформацијата на ЈП “Македонски железници” не може да биде на штета на побарувањата на доверителите кон ЈП “Македонски железници” по која било правна основа.

Член 6

Приватизацијата на Акционерското друштво за транспорт “Македонски железници Транспорт А.Д.” - Скопје, може да се изврши преку продажба на дел или на сите акции со една или повеќе трансакции на инвеститор, и тоа:

- преку тендер во кој е вклучена претквалификација, на начин и по постапка што ги пропишува Владата на Република Македонија и/или

- на друг начин утврден со закон.

Под инвеститор, во смисла на ставот 1 од овој член, се подразбира

а) кое било домашно или странско правно лице кое ги исполнува условите од Законот за железници и

б) меѓународна групација сочинета од најмалку две железнички претпријатија основани во две држави со цел за давање на меѓународни железнички услуги.

Член 7

Во процесот на трансформацијата, Владата на Република Македонија ќе донесе одлука за издвојување на деловите од ЈП “Македонски железници” - Скопје во кои не се врши суштинската дејност.

Издвоените делови ќе се приватизираат со примена на Законот за трансформација на претпријатија со општествен капитал.

Член 8

Во процесот на трансформацијата на ЈП “Македонски железници”, Владата на Република Македонија ќе донесе одлука за регулирање на долговите на ЈП “Македонски железници” кон странските кредитори и доверители.

Со одлука на Владата на Република Македонија, ќе се регулираат постојните долгови на ЈП “Македонски железници” кон странските кредитори и доверители кои настанале заклучно со 31 декември 2004 година, а за кои Република Македонија, веќе има издадено државна гаранција.

Со одлука на Владата на Република Македонија, ќе се регулираат обврските и долговите на ЈП “Македонски железници” кон странските кредитори и доверители кои настанале заклучно со 31 декември 2004 година, а за кои Република Македонија дополнително ќе издаде државна гаранција.

Член 9

Во текот на процесот на трансформацијата на ЈП “Македонски железници”, Владата на Република Македонија со одлука ќе го регулира правото за доделување

на ексклузивитет за вршење превоз по завршување на приватизацијата, со цел да се зголеми атрактивноста на субјектите кои се понудени за продажба, а не на јавниот сектор.

Член 10

До почетокот на примената на овој закон, основачкиот влог и уделите во постојните друштва со ограничена одговорност основани од едно лице (ДООЕЛ), ќе ги преземе Владата на Република Македонија, како државен капитал и ќе изврши приватизација на овие друштва, согласно со Законот за продажба на државен капитал.

Член 11

Доколку до почетокот на примената на овој закон, не се изврши продажба на трајните влогови и удели што ЈП “Македонски железници” ги има во други претпријатија, истите стануваат капитал на Јавното претпријатие за железничка инфраструктура “Македонски железници” - Скопје.

Член 12

Правата на ЈП “Македонски железници”, дозволите, одобренјата и другите акти сврзани со вршењето на дејноста по трансформацијата на ЈП “Македонски железници” се пренесуваат на субјектите од членот 4 на овој закон.

Член 13

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”, а ќе започне да се применува триесеттиот ден од денот на неговото влегување во сила.

**L I G J I
PËR TRANSFORMIMIN E NDËRMARRJES
PUBLIKE “HEKURUDHAT E MAQEDONISË” - P.P.
SHKUP**

Neni 1

Me këtë ligj rregullohet transformimi i Ndërmarrjes publike “Hekurudhat e Maqedonisë” - P.P. Shkup (në tekstin e mëtejme NP “Hekurudhat e Maqedonisë”).

Neni 2

Me transformim, sipas këtij ligji nënkuptohet transformimi i NP “Hekurudhat e Maqedonisë” dhe privatizimi i një pjese të NP “Hekurudhat e Maqedonisë” në mënyrë dhe nën kushte të përcaktuara me këtë ligj.

Neni 3

Transformimi i NP “Hekurudhat e Maqedonisë” - Shkup do të bëhet me ndarjen e NP “Hekurudhat e Maqedonisë” ekzistuese në dy subjekte të reja:

1. Ndërmarrje publike për infrastrukturë hekurudhore “Hekurudhat e Maqedonisë” - Shkup dhe në

2. Shoqëri aksionare për transport “Hekurudhat e Maqedonisë -Transport Sh.A.” - Shkup.

Neni 4

Në procedurën për transformimin e NP “Hekurudhat e Maqedonisë”, kapitali, mjetet, të punësuarit, të drejtat dhe obligimet e NP “Hekurudhat e Maqedonisë” do të ndahen në përputhje me planin për ndarje të përgatitur nga ana e Ministrisë së Transportit dhe Ndërlidhjeve, dhe i verifikuar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë, si vijon:

а) kapitali, mjetet, të punësuarit, të drejtat dhe obligimet që kanë të bëjnë me administrimin, ndërtimin, rikonstrukcionin, riparimin, mirëmbajtjen, mbrojtjen e infrastrukturës hekurudhore, organizimin dhe rregullimin e komunikacionit hekurudhor dhe udhëhegja me sistemet për rregullim dhe sigurim, do të mbarten në Ndërmarrjen publike për infrastrukturë hekurudhore “Hekurudhat e Maqedonisë” - Shkup, dhe

b) kapitali, mjetet, të punësuarit, të drejtat dhe obligimet që kanë të bëjnë me ushtrimin e transportit hekurudhor do të mbarten në Shoqërinë aksionare për transport "Hekurudhat e Maqedonisë -Transport Sh.A." - Shkup.

Neni 5

Transformimi i NP "Hekurudhat e Maqedonisë" nuk mund të jetë në dëm të kërkesave të kreditorëve ndaj NP "Hekurudhat e Maqedonisë" sipas cilësdo qoftë baze juridike.

Neni 6

Privatizimi i Shoqërisë aksionare për transport "Hekurudhat e Maqedonisë -Transport Sh.A." - Shkup, mund të realizohet përmes shitjes së një pjese ose të të gjitha aksioneve me një apo më shumë transaksione të investitorit edhe atë:

- përmes tenderit në të cilin është inkuadruar parakualifikimi, në mënyrë dhe procedurë të cilën e përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë, dhe/ose

- në mënyrë tjetër të përcaktuar me ligj.

Me investitor, sipas paragrafit 1 të këtij neni, nënkuptohet:

a) cilido qoftë person juridik nga vendi ose i huaj, i cili i përbush kushtet nga Ligji për hekurudhat, dhe

b) trusti ndërkombëtar i përbërë prej së paku dy ndërmarrjeve hekurudhore të themeluara në dy shtete me qëllim që të japin shërbime ndërkombëtare hekurudhore.

Neni 7

Në procesin e transformimit, Qeveria e Republikës së Maqedonisë do të marrë vendim për ndarjen e pjesëve nga NP "Hekurudhat e Maqedonisë" - Shkup në të cilat nuk ushtrohet veprimtaria themelore.

Pjesët e ndara do të privatizohen në bazë të Ligjit për transformimin e ndërmarrjeve me kapital shoqëror.

Neni 8

Në procesin e transformimit të NP "Hekurudhat e Maqedonisë", Qeveria e Republikës së Maqedonisë do të marrë vendim për rregullimin e borxheve të NP "Hekurudhat e Maqedonisë" ndaj kreditorëve të huaj.

Me vendim të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, do të rregullohen borxhet ekzistuese të NP "Hekurudhat e Maqedonisë" ndaj kreditorëve të huaj që janë krijuar përfundimisht me 31 dhjetor 2004, dhe për të cilat Republika e Maqedonisë, tani ka dhënë garanci shtetërore.

Me vendim të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, do të rregullohen detyrimet dhe borxhet e NP "Hekurudhat e Maqedonisë" ndaj kreditorëve të huaj që janë krijuar përfundimisht me 31 dhjetor 2004, dhe për të cilat Republika e Maqedonisë në mënyrë plotësuese do të japë garanci shtetërore

Neni 9

Gjatë procesit të transformimit të NP "Hekurudhat e Maqedonisë", Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me vendim do ta rregullojë të drejtën e dhënies së ekskluzivitetit për ushtrimin e transportit pas përfundimit të privatizimit, me qëllim që të rritet joshja e subjekteve që ofrohen për shitje, dhe jo sektorit publik.

Neni 10

Deri në fillimin e zbatimit të këtij ligji, depozitën themeluese pjesët në shoqëritë ekzistuese me përgjegjësi të kufizuar të themeluar nga një person (SHPKPI), do ta ndërmarrë Qeveria e Republikës së Maqedonisë, si kapital shtetëror dhe do bëjë privatizimin e këtyre shoqërive, në përputhje me Ligjin për shitje të kapitalit shtetëror.

Neni 11

Nëse deri në fillim të zbatimit të këtij ligji, nuk bëhet shitja e depozitimeve dhe e pjesëve të përhershme të cilat NP "Hekurudhat e Maqedonisë" i ka në ndërmarrje të tjera,

të njëjtat bëhen kapital i Ndërmarrjes publike për infrastrukturë hekurudhore "Hekurudhat e Maqedonisë" - Shkup.

Neni 12

Të drejtat e NP "Hekurudhat e Maqedonisë", lejet, pëlqimet dhe aktet e tjera që kanë të bëjnë me ushtrimin e veprimtarisë pas transformimit të NP "Hekurudhat e Maqedonisë" mbarten mbi subjektet nga neni 4 i këtij ligji.

Neni 13

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa do të fillojë të zbatohet në ditën e tridhjetë nga dita e hyrjes së tij në fuqi.

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 486.

Врз основа на член 36, став 3 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/00 и 12/03), а во врска со членовите 200-а и 200-в од Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/97 и 10/04) и член 5 од Законот за приватизација на државниот капитал („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 81/99 и 6/02), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 27.04.2005 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ОСТАПУВАЊЕ И ПРОДАЖБА НА УДЕЛИ ВО ЈЗО ГРАДСКА АПТЕКА „7-МИ НОЕМВРИ“ ГЕВГЕЛИЈА

Член 1

Се отстапува и продава удели во ЈЗО Градска аптека „7-ми Ноември“ - Гевгелија на ул. „Маршал Тито“ бр. 95.

Структурата на номинираниот капитал на друштвото е 100% државен капитал.

Член 2

Процентата вредност на Јавната аптека изнесува 178.600 ЕУР, и се состои од удели.

Член 3

Дел од уделот во висина од 5% или 8.930 ЕУР од процентата вредност се отстапува бесплатно на вработените во Јавната аптека кои тој статус го имале на денот на влегувањето во сила на Одлуката на Владата на Република Македонија бр. 23-3401/15 од 27.09.2004 година.

Член 4

Дел од уделот во висина од 20% или 35.720 ЕУР да се понуди за откуп на вработените под повластени услови.

Член 5

Делот од уделот во висина од 75% или 133.950 ЕУР ќе се продава по пат на јавна берзанска аукција преку Македонската берза со почетна продажна цена на уделот кој не може да биде пониска од неговата номинална вредност во согласност со процедурите за тргување определени од македонската берза.

Член 6

Плаќањето на уделот од член 4 и 5 од оваа одлука е во готово, со денари или хартии од вредност издадени од Република Македонија.

Член 7

Се задолжува директорот на Агенцијата на Република Македонија за приватизација да издаде налог за продажба на уделот од член 5 од оваа одлука.

Член 8

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 19-1154/2
27 април 2005 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
д-р Владо Бучковски, с.р.

487.

Врз основа на член 36, став 3 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/00 и 12/03), а во врска со членовите 200-а и 200-в од Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/97 и 10/04) и член 5 од Законот за приватизација на државниот капитал („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 81/99 и 6/02), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 27.04.2005 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ОТСТАПУВАЊЕ И ПРОДАЖБА НА УДЕЛИ ВО
ЈЗО ГРАДСКА АПТЕКА „16-ТИ ЈУНИ“-КАВАДАРЦИ

Член 1

Се отстапува и продава удели во ЈЗО Градска аптека „16-ти Јуни“ - Кавадарци на ул. „Илинденска“ бб.

Структурата на номинираниот капитал на друштвото е 100% државен капитал.

Член 2

Проценетата вредност на Јавната аптека изнесува 266.300 ЕУР, и се состои од удели.

Член 3

Дел од уделот во висина од 5% или 13.315 ЕУР од проценетата вредност се отстапува бесплатно на вработените во Јавната аптека кои тој статус го имале на денот на влегувањето во сила на Одлуката на Владата на Република Македонија бр. 23-3401/2 од 27.09.2004 година.

Член 4

Дел од уделот во висина од 20% или 53.260 ЕУР да се понуди за откуп на вработените под повластени услови.

Член 5

Делот од уделот во висина од 75% или 199.725 ЕУР ќе се продава по пат на јавна берзанска аукција преку Македонската берза со почетна продажна цена на уделот кој не може да биде пониска од неговата номинална вредност во согласност со процедурите за тргување определени од македонската берза.

Член 6

Плаќањето на уделот од член 4 и 5 од оваа одлука е во готово, со денари или хартии од вредност издадени од Република Македонија.

Член 7

Се задолжува директорот на Агенцијата на Република Македонија за приватизација да издаде налог за продажба на уделот од член 5 од оваа одлука.

Член 8

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 19-1153/2
27 април 2005 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
д-р Владо Бучковски, с.р.

488.

Врз основа на член 36, став 3 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/00 и 12/03), а во врска со членовите 200-а и 200-в од Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/97 и 10/04) и член 5 од Законот за приватизација на државниот капитал („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 81/99 и 6/02), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 27.04.2005 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ОТСТАПУВАЊЕ И ПРОДАЖБА НА УДЕЛИ
ВО ГРАДСКА АПТЕКА „8-МИ МАРТ“ - ДЕЛЧЕВО
КАКО ДЕЛ ОД ЈЗУ ЗДРАВСТВЕН ДОМ - ДЕЛЧЕВО

Член 1

Се отстапува и продава удели во Градска аптека „8-ми Март“ - Делчево како дел од ЈЗУ Здравствен дом - Делчево на ул. „Маршал Тито“ бб.

Структурата на номинираниот капитал на друштвото е 100% државен капитал.

Член 2

Проценетата вредност на Јавната аптека изнесува 32.056 ЕУР, и се состои од удели.

Член 3

Дел од уделот во висина од 5% или 1.603 ЕУР од проценетата вредност се отстапува бесплатно на вработените во Јавната аптека кои тој статус го имале на денот на влегувањето во сила на Одлуката на Владата на Република Македонија бр. 23-3401/3 од 27.09.2004 година.

Член 4

Дел од уделот во висина од 20% или 6.411 ЕУР да се понуди за откуп на вработените под повластени услови.

Член 5

Делот од уделот во висина од 75% или 24.042 ЕУР ќе се продава по пат на јавна берзанска аукција преку Македонската берза со почетна продажна цена на уделот кој не може да биде пониска од неговата номинална вредност во согласност со процедурите за тргување определени од македонската берза.

Член 6

Плаќањето на уделот од член 4 и 5 од оваа одлука е во готово, со денари или хартии од вредност издадени од Република Македонија.

Член 7

Се задолжува директорот на Агенцијата на Република Македонија за приватизација да издаде налог за продажба на уделот од член 5 од оваа одлука.

Член 8

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 19-1625/2
27 април 2005 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
д-р Владо Бучковски, с.р.

489.

Врз основа на член 36, став 3 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/00 и 12/03), а во врска со членовите 200-а и 200-в од Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/97 и 10/04) и член 5 од Законот за приватизација на државниот капитал („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 81/99 и 6/02), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 27.04.2005 година, донесе

**О Д Л У К А
ЗА ОТСТАПУВАЊЕ И ПРОДАЖБА НА УДЕЛИ
ВО ЈЗО АПТЕКА „9-ТИ НОЕМВРИ“ - ВЕЛЕС**

Член 1

Се отстапува и продава удели во ЈЗО Аптека „9-ти Ноември“ - Велес на ул. „Алексо Демниевски“ бр. 1.

Структурата на номинираниот капитал на друштвото е 100% државен капитал.

Член 2

Проценетата вредност на Јавната аптека изнесува 335.395 ЕУР, и се состои од удели.

Член 3

Дел од уделот во висина од 5% или 16.770 ЕУР од проценетата вредност се отстапува бесплатно на вработените во Јавната аптека кои тој статус го имале на денот на влегувањето во сила на Одлуката на Владата на Република Македонија бр. 23-3401/2 од 27.09.2004 година.

Член 4

Дел од уделот во висина од 20% или 67.079 ЕУР да се понуди за откуп на вработените под повластени услови.

Член 5

Делот од уделот во висина од 75% или 251.546 ЕУР ќе се продава по пат на јавна берзанска аукција преку Македонската берза со почетна продажна цена на уделот кој не може да биде пониска од неговата номинална вредност во согласност со процедурите за тргување определени од македонската берза.

Член 6

Плаќањето на уделот од член 4 и 5 од оваа одлука е во готово, со денари или хартии од вредност издадени од Република Македонија.

Член 7

Се задолжува директорот на Агенцијата на Република Македонија за приватизација да издаде налог за продажба на уделот од член 5 од оваа одлука.

Член 8

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 19-1155/2
27 април 2005 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
д-р **Владо Бучковски**, с.р.

490.

Врз основа на член 36, став 3 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/00 и 12/03), а во врска со членовите 200-а и 200-в од Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/97 и 10/04) и член 5 од Законот за приватизација на државниот капитал („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 81/99 и 6/02), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 27.04.2005 година, донесе

**О Д Л У К А
ЗА ОТСТАПУВАЊЕ И ПРОДАЖБА НА УДЕЛИ
ВО ЈЗО АПТЕКА „30-ТИ НОЕМВРИ“ - ДЕБАР**

Член 1

Се отстапува и продава удели во ЈЗО Аптека „30-ти Ноември“ - Дебар на ул. „Братство Единство“ бр. 29.

Структурата на номинираниот капитал на друштвото е 100% државен капитал.

Член 2

Проценетата вредност на Јавната аптека изнесува 178.201 ЕУР, и се состои од удели.

Член 3

Дел од уделот во висина од 5% или 8.910 ЕУР од проценетата вредност се отстапува бесплатно на вработените во Јавната аптека кои тој статус го имале на денот на влегувањето во сила на Одлуката на Владата на Република Македонија бр. 23-3401/2 од 27.09.2004 година.

Член 4

Дел од уделот во висина од 20% или 35.640 ЕУР да се понуди за откуп на вработените под повластени услови.

Член 5

Делот од уделот во висина од 75% или 133.651 ЕУР ќе се продава по пат на јавна берзанска аукција преку Македонската берза со почетна продажна цена на уделот кој не може да биде пониска од неговата номинална вредност во согласност со процедурите за тргување определени од македонската берза.

Член 6

Плаќањето на уделот од член 4 и 5 од оваа одлука е во готово, со денари или хартии од вредност издадени од Република Македонија.

Член 7

Се задолжува директорот на Агенцијата на Република Македонија за приватизација да издаде налог за продажба на уделот од член 5 од оваа одлука.

Член 8

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 19-1084/2
27 април 2005 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
д-р **Владо Бучковски**, с.р.

491.

Врз основа на член 36, став 3 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2000 и 12/03), а во врска со член 21 од Статутот на Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија и Правилото 42 од Правилникот за постапката и доказите на Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија, Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 11.04.2005 година, донесе

**О Д Л У К А
ЗА УТВРДУВАЊЕ НАДОМЕСТОК НА ДЕЛ ОД
ТРОШОЦИТЕ ЗА ОДБРАНАТА И ЗА ПОТРЕБИТЕ
НА СЕМЕЈСТВОТА НА ЛИЦАТА ОБВИНЕТИ И
ПРЕДАДЕНИ НА МЕЃУНАРОДНИОТ КРИВИЧЕН
ТРИБУНАЛ ЗА ПОРАНЕШНА ЈУГОСЛАВИЈА ВО
ХАГ, КОИ ЗА ВРЕМЕ НА СТОРУВАЊЕТО НА
КРИВИЧНОТО ДЕЛО БИЛЕ ВРАБОТЕНИ ВО ОРГА-
НИТЕ НА ДРЖАВНАТА УПРАВА, ЗА 2005 ГОДИНА**

Член 1

Со оваа одлука се утврдува начинот на остварување на правото на финансиски средства за надоместување на дел од трошоците за одбраната и трошоците за по-

требите на семејствата на лицата обвинети и предадени на Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија во Хаг, кои за време на сторувањето на кривичното дело биле вработени во органите на државната управа.

Член 2

Утврдениот надоместок на трошоци изнесува вкупно 12 милиони денари.

Надоместокот на трошоците од ставот 1 на оваа одлука ќе биде распореден на семејствата на двајцата обвинети и тоа 6 милиони денари за семејството на Љубе Бошковски и 6 милиони денари за семејството на Јохан Тарчуловски.

Сумата ќе биде исплатена во девет еднакви месечни рати, почнувајќи од април 2005 година, заклучно со декември 2005 година, и ќе се исплаќа на сопругите на обвинетите.

Член 3

Исплатата на средствата ќе се врши преку Службата за општи и заеднички работи на Владата на Република Македонија врз основа на решение на Владата на Република Македонија.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Бр. 40/1
11 април 2005 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
д-р **Владо Бучковски**, с.р.

492.

Врз основа на член 9 став 1 од Законот за одликувања и признанија на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 48/02), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 18.04.2005 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ОВЛАСТУВАЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ИЗРАБОТКА НА ОДЛИКУВАЊА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Се овластува ГСГ ЕКСКЛУЗИВ ДООЕЛ од Скопје да изработи одликувања на Република Македонија.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Бр. 19-1468/1
18 април 2005 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
д-р **Владо Бучковски**, с.р.

По извршеното проверување со изворниот текст, утврдено е дека во текстот на Одлуката за отстапување и продажба на удел во ЈЗО "Општинска аптека"-Кочани, објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр. 16/05 од 11.03.2005, направена е техничка грешка, поради што се дава

И С П Р А В К А

НА ОДЛУКАТА ЗА ОТСТАПУВАЊЕ И ПРОДАЖБА НА УДЕЛ ВО ЈЗО "ОПШТИНСКА АПТЕКА"-КОЧАНИ

Во член 3 од наведената одлука наместо "85.009 ЕУР" треба да стои „21.252 ЕУР“.

Бр. 19-882/3
27 април 2005 година
Скопје

Од Владата
на Република Македонија

УСТАВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

493.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 70/1992), на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. Се укинуваат:

а) Одлуката за утврдување на општински-градски установи од областа на културата во општина Тетово бр. 07-60/4, донесена од Советот на општина Тетово на 29 јануари 2004 година, и

б) Заклучоците бр. 07-60/3 донесени од Советот на општина Тетово на 29 јануари 2004 година.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијативата на Министерството за локална самоуправа со Решение У. бр. 52/2004 од 9 февруари 2005 година поведе постапка за оценување на законитоста на актите означени во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Законот за култура и Законот за локалната самоуправа.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Тетово на 29 јануари 2004 година донел Одлука за утврдување на општински-градски установи од областа на културата во општина Тетово.

Во член 1 од наведената одлука е предвидено дека "со оваа одлука се утврдува на кои организации со општествен капитал што се регистрирани за вршење на дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на Амандманите на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1990 година, основани согласно законот од општествено политичка заедница, самоуправни интересна заедница на културата или општествено политичка организација, Советот на општина Тетово им ги презел основачките права и ги утврдува како културни установи од локален интерес".

Во член 2 став 1 точка 1, 2 и 3 од Одлуката е предвидено дека се презема основачкото право на предложените установи и се утврдуваат како општински градски установи за култура: 1. Домот на култура "И. А. Смок" - Тетово, 2. Матична библиотека "Кочо Рацин" - Тетово и 3. Музеј на тетовскиот крај.

Во натамошниот текст се наброени и други установи од локален интерес како што се: Градски хамам Тетово; Тетовското Кале; Пионерски дом Тетово, Работнички универзитет Тетово; Градски кина; Стариот објект на Одделението за премер и катастар Тетово; Комплексот Арабати Баба Теке; Воспитно поправниот дом Тетово и Градскиот историски архив.

5. Во натамошната постапка Судот утврди дека Советот на општина Тетово на 29 јануари 2004 година донел Заклучоци со кои според точка 1 се оспорува Одлуката на Владата на Република Македонија бр. 22-5574/1 од 22 декември 2003 година ("Службен весник на Република Македонија" бр. 84/2000), за утврдување на мрежата на националните установи од областа на културата и се бара од Владата на Република Македонија уште еднаш да ја разгледа и да ја измени споменатата одлука со која се утврдува мрежата на националните установи од областа на културата во Република Македонија.

Во точката 2 од Заклучоците се наведува дека Советот на општина Тетово како општински градски установи од локален карактер во културата ги утврдува

следните установи: Домот на културата “И. А. Смок” - Тетово, Градска библиотека “Кочо Рацин” - Тетово и Музејот на тетовскиот крај.

Во точката 3, пак, од Заклучоците се наведува дека за реализација на овој заклучок, градоначалникот на Советот на општината неопходно да презема поконкретни и поефикасни активности за враќање и функционирање на овие културни установи под надлежност на општина Тетово.

Судот, исто така, утврди дека врз основа на член 95 од Законот за културата (“Службен весник на Република Македонија” бр. 31/1998 и 49/2003), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 22 декември 2003 донела Одлука за утврдување на мрежата на националните установи од областа на културата.

Во член 1 од наведената одлука е предвидено дека со оваа одлука се утврдува на кои организации со општествен капитал што се регистрирани за вршење на дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на амандманите на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1990 година, основани согласно закон од страна на општествено политичка заедница, самоуправни интересна заедница на културата или општествено политичка организација, Владата на Република Македонија им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи.

Понатаму во членот 2 од Одлуката е утврдено кои установи во секој град поименично се утврдуваат како национални установи.

Во градот Тетово како национални установи се утврдени:

Домот на културата “Иљо Антевски Смок” - Тетово, Матичната библиотека “Кочо Рацин”, продолжува со работа како Национална установа - Библиотека “Кочо Рацин” - Тетово и Музеј на тетовскиот крај продолжува со работа како Национална установа “Музеј на тетовскиот крај” - Тетово.

6. Со Законот за културата се утврдуваат основите на културата како темелна вредност на Република Македонија, облиците на остварување на културата, начинот и условите на нејзиното финансирање, како и други прашања од интерес за културата (член 1 став 1).

Според член 2 став 2 од наведениот закон, Републиката го гарантира остварувањето на културата преку утврдување на националниот интерес на Републиката во културата и обезбедување услови за негово остварување.

Националниот интерес во културата во смисла на овој закон, е културата што е од јавен интерес за сите граѓани на Републиката и е неопходно нејзино континуирано вршење, како и достапност на сите граѓани под еднакви услови (член 8 став 1).

Националниот интерес во културата го остваруваат националните установи и други субјекти согласно со овој закон (член 8 став 3). Локален интерес во културата, во смисла на овој закон, е културата што е јавен интерес од локално значење за граѓаните во единиците на локалната самоуправа (член 7 став 1).

Од наведените законски одредби произлегува дека Републиката го гарантира остварувањето на културата како темелна вредност на Република Македонија, го гарантира нејзиното остварување преку утврдување на националниот интерес на Републиката, како и обезбедувањето на услови за нејзино остварување преку утврдување на национални установи.

Во насока на остварување на националниот интерес кој е заеднички интерес на граѓаните на Републиката, како и остварување на локалниот интерес кој е од интерес за граѓаните на единиците на локалната самоуправа, законодавецот во преодниот период до завршување на постапката за трансформација на општествениот капитал во организациите од областа на културата го уредил прашањето за тоа кој е надлежен и кој ги презе-

ма основачките права на установите од овие области во зависност од тоа дали тие се од национален или локален интерес.

Согласно членот 94 од Законот за култура, организациите со општествен капитал што се регистрирани за вршење дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на амандманите на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1990 година, основани согласно закон основани од страна на општествено-политичка заедница, самоуправни интересна заедница на културата или општествено-политичка организација продолжуваат да работат како национални установи до утврдување на нивниот статус, согласно овој закон, односно до завршувањето на постапката за трансформација согласно прописите за трансформација на општествениот капитал.

Според член 95 од Законот Владата на Република Македонија со одлука определува на кои организации од членот 94 на овој закон, им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи.

Согласно член 96 став 1 од Законот за културата, советот на единиците за локална самоуправа може со своја одлука, доколку на територијата на општината има и други културни установи кои не се опфатени со одлука на Владата на Република Македонија, за тие установи да ги преземе основачките права и да ги утврди како општински-градски установи.

Од наведените законски одредби произлегува дека Владата на Република Македонија е овластена да определи кои организации што се регистрирани за вршење на дејност од посебен општествен интерес во областа на културата продолжуваат да работат како национални установи до утврдување на нивниот статус и да ги презема основачките права до завршување на постапката за трансформација на општествениот капитал.

Доколку на територијата на единиците на локалната самоуправа има и други установи од областа на културата кои Владата не ги прогласила како установи од национален интерес, советот на единиците на локалната самоуправа е овластен да ги утврди како општински-градски установи и да ги презема основачките права.

Тргувајќи од наведените законски одредби, како и од содржината на оспорените акти со кои Советот на единиците на локалната самоуправа одредени установи од областа на културата кои со одлука на Владата се прогласени како установи од национален интерес ги прогласил како установи од локален интерес, Судот оцени дека оспорените акти не се во согласност со одредбите од Законот за културата.

7. Воедно, Судот во натамошната постапка изврши увид во записникот од вонредната седница на Советот на општината Тетово одржана на 29 јануари 2004 година, при што утврди дека оспорените акти не се усвоени со мнозинство гласови согласно член 41 точка 3 од Законот за локална самоуправа.

Имено на седницата на Советот од вкупно 23 членови на советот присутни биле 16 советници, при што оспорената одлука била усвоена со 12 гласови “за”, 1 “воздржан” и 3 “против”, а оспорените заклучоци биле усвоени со 12 гласови “за” и 4 гласови “против”.

Според член 41 точка 3 од Законот за локалната самоуправа прописите кои се однесуваат на културата, употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на советот, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината.

Имајќи ја предвид наведената законска одредба, како и утврдената фактичка состојба од која произлегува дека оспорените акти со кои се уредуваат прашања од областа на културата не се усвоени со мнозинство гла-

сови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината, Судот оцени дека тие не се во согласност и со наведената законска одредба.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумовски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.

У. бр. 52/2004
13 и 14 април 2005 година
Скопје

Претседател
на Уставниот суд на Република
Македонија,
Лилјана Ингилизова-Ристова, с.р.

494.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 20 април 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. Се укинува Одлуката за донесување измена и дополна на Деталниот урбанистички план за Урбана единица 4 - Исток - Струга бр. 07-1127/5 од 3 јули 2004 година, донесена од Советот на Општина Струга, објавена во “Службен гласник на општина Струга“ бр. 38 од 7 јули 2004 година.

2. Се става надвор од сила решението за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на Одлуката означена во точка 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.152/2004 од 2 март 2005 година по иницијатива на Кемаил Османоски од Струга поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро (“Службен весник на СРМ“ бр. 45/1997, 8/1980, 51/1988 и 10/1990 и “Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/1993).

5. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 1 од оспорената одлука се донесува измена и дополна на Детален урбанистички план за УЕ-4-Исток, Струга. Во членот 2 децидно се наведува што содржи планот, а во членот 3 се наведува дека извештајот од стручната консултација е составен дел од Одлуката. Во член 4 е определено дека планот ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски ПЕ Струга, врз основа на согласност на Предлог планот бр. 13-7390 од 2 јули 2004 година, издадена од страна на Министерството за транспорт и врски - Скопје, а членот 5 определува дека планот се заверува со печат и потпис од градоначалникот на општина Струга со назначување на бројот и датумот на седницата на која е донесен. Во членот 6 е определено дека Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен гласник на општина Струга“. Одлуката е донесена од Советот на општина Струга под бр. 07-1127/5 од 3 јули 2004 година.

6. Судот, врз основа на известувањето на Советот на општина Струга бр. 03-89/2 од 25 јануари 2005 година, утврди дека во постапката за донесување на ДУП УЕ-4-Исток, не било побарано претходно мислење од надлежен орган за заштита на природните реткости.

7. Според член 8, став 1, алинеја 10 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е уредувањето и хуманизација на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, нивните води, крајбрежија, извори и водотоци, поради карактеристичните одлики и природна убавина, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробиолошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставени под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7, став 1, алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриски објекти.

Во членот 9, став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера.

Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природата. Имено, Судот смета дека станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде предмет на заштита, како што е тоа сторено со Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

Имајќи предвид дека во конкретниов случај Советот на општина Струга во постапка која претходела на донесување на оспорената одлука не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот оцени дека таа не е во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

8. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумовски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.

У.бр.152/2004
20 април 2005 година
Скопје

Претседател
на Уставниот суд на Република
Македонија,
Лилјана Ингилизова-Ристова, с.р.

**РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕНЕРГЕТИКА**

495.

Врз основа на член 39, став 3 од Законот за енергетика („Службен весник на РМ“ бр. 47/97, 40/99, 98/00, 94/02 и 38/03), член 28 од Законот за акцизите („Службен весник на РМ“ бр. 32/01, 50/01, 52/01, 45/02, 98/02 и 24/03), член 28 и 29 од Законот за данокот на додадена вредност („Службен весник на РМ“ бр. 44/99, 59/99, 86/99, 11/00, 8/01 и 21/03), Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија, на седницата одржана на 04.05.2005 година, донесе

**О Д Л У К А
ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НАЈВИСОКИ ЦЕНИ НА
ОДДЕЛНИ НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ УТВРДЕНИ
СОГЛАСНО МЕТОДОЛОГИЈАТА**

Член 1

Претпријатијата кои произведуваат деривати од нафта можат да ги формираат цените на одделни нафтени деривати така што највисоките производни цени да изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит.
- МБ - 96 (ПРЕМИУМ)	до 22,428
- БМБ - 90 (БЕЗОЛОВЕН РЕГУЛАР)	до 22,166
- БМБ - 95 (БЕЗОЛОВЕН ПРЕМИУМ)	до 22,589

б) Дизел гориво	ден/лит.
- Д (ДИЗЕЛ)	до 23,322

в) Масло за горење	ден/лит.
- екстра лесно (ЕЛ)	до 23,679

г) Мазут	ден/кг.
- М - 1 (М)	до 14,037
- М - 2	до 14,013

Член 2

Претпријатијата и другите правни и физички лица, што вршат промет на нафтени деривати и увозници (во натамошниот текст: претпријатија) ги формираат цените за одделни нафтени деривати така што:

А. Највисоките малопродажни цени (1 ГРУПА НА ЦЕНИ) да изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит.
- МБ - 96 (ПРЕМИУМ)	до 59,50
- БМБ - 90 (БЕЗОЛОВЕН РЕГУЛАР)	до 56,00
- БМБ - 95 (БЕЗОЛОВЕН ПРЕМИУМ)	до 56,50

б) Дизел гориво	ден/лит.
- Д (ДИЗЕЛ)	до 46,50

в) Масло за горење	ден/лит.
- екстра лесно (ЕЛ)	до 36,00

г) Мазут	ден/кг.
- М - 1 (М)	до 17,154
- М - 2	до 17,125

Б. Претпријатијата што вршат промет на нафтени деривати можат да ги формираат цените за одделни нафтени деривати во однос на највисоките цени од точката А на став 1 на овој член (1 ГРУПА НА ЦЕНИ), освен од потточката „г“ и тоа: за 0,5 ден/лит пониски (2 ГРУПА НА ЦЕНИ), за 1,00 ден/лит пониски (3 ГРУПА НА ЦЕНИ) и за 1,5 ден/лит пониски (4 ГРУПА НА ЦЕНИ), согласно следната табела и да изнесуваат:

НАФТЕН ДЕРИВАТ	(2 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит	(3 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит	(4 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит
МБ-96 (ПРЕМИУМ)	59,00	58,50	58,00
БМБ-90 (БЕЗОЛОВЕН РЕГУЛАР)	55,50	55,00	54,50
БМБ-95 (БЕЗОЛОВЕН ПРЕМИУМ)	56,00	55,50	55,00
Д-ДИЗЕЛ	46,00	45,50	45,00
ЕЛ-ЕКСТРА ЛЕСНО	35,50	35,00	34,50

Претпријатијата што вршат промет на нафтени деривати можат да вршат промет на секој дериват поодделно по една од цените утврдени за тој дериват во една од групите на цени определени согласно оваа одлука.

Цените од сите четири ценовни групи формирани согласно став 1 на овој член, освен цените за мазутот М-1 и М-2, важат франко пумпна станица, а цените на мазутот М-1 и М-2 важат франко производител во земјата.

Во цените од сите четири ценовни групи формирани согласно став 1 на овој член, освен во цените за мазутот М-1 и М-2, содржани се и трошоците за превоз од 0,40 ден/литер.

Во малопродажните цени формирани согласно овој член содржан е данокот на додадена вредност согласно Законот.

Член 3

Во малопродажните цени утврдени со членот 2 од оваа одлука акцизите кои ги плаќаат обврзниците согласно Законот изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит.
- МБ - 96 (ПРЕМИУМ)	24,396
- БМБ - 90 (БЕЗОЛОВЕН РЕГУЛАР)	21,692
- БМБ - 95 (БЕЗОЛОВЕН ПРЕМИУМ)	21,692

б) Дизел гориво	ден/лит.
- Д (ДИЗЕЛ)	12,485

в) Масло за горење	ден/лит.
- екстра лесно (ЕЛ)	3,229

г) Мазут	ден/кг.
- М - 1 (М)	0,100
- М - 2	0,100

Член 4

Во малопродажните цени утврдени согласно членот 2 од оваа одлука, трошоците на прометот на секој поодделен нафтен дериват од секоја ценовна група изнесуваат:

НАФТЕН ДЕРИВАТ	(1 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит	(2 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит	(3 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит	(4 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит
МБ-96 (ПРЕМИУМ)	3,200	2,776	2,353	1,929
БМБ-90 (БЕЗОЛОВЕН РЕГУЛАР)	3,200	2,776	2,353	1,929
БМБ-95 (БЕЗОЛОВЕН ПРЕМИУМ)	3,200	2,776	2,353	1,929
Д-ДИЗЕЛ	3,200	2,776	2,353	1,929
ЕЛ-ЕКСТРА ЛЕСНО	3,200	2,776	2,353	1,929
МАЗУТ М-1	0,400	0,400	0,400	0,400
МАЗУТ М-2	0,400	0,400	0,400	0,400

Член 5

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 00,01 часот на 05.05.2005 година.

Бр. 02-376/1
4 мај 2005 година
Скопје

Претседател,
Славе Ивановски, с.р.

ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РМ ВИ НУДИ

Р.бр	Изданија	Цена	Р.бр	Изданија	Цена
1	Збирки прописи од областа на локалната самоуправа, 2004		6	Збирка на меѓународни конвенции од областа на кривичното право, 2002	150.00
a)	I книга – (Законите за: локална самоуправа; територијална организација на локалната самоуправа; за градот Скопје; финансирањето на единиците на локалната самоуправа и Законот за локалните набори – редакциски пречистен текст).	900.00	7	Закон за извршната постапка Д-р С. Георгиевски, 2002	300.00
b)	II книга – (Законите за: комуналните такси; данок на имот; угостителска дејност; туристичка дејност и Законот за вршење значајна дејност).	600.00	8	Закон за прекршоците (со објаснувања, коментари, судска практика, со прилоги) Д-р Ј. Пролевски, М. Криќаковиќ, 1998	350.00
v)	III книга – (Редакциски пречистени текстови на Законите за: основното образование; средното образование; заштита на децата и Законот за социјална заштита).	700.00	9	Закон за спречување на корупцијата Со Закон за ратификација на конвенцијата Д-р Ј. Пролевски (со објаснувања), 2002	250.00
г)	IV книга – (Закон за управување со отпадот; Закон за квалитетот на амбиентниот воздух; Законите за заштита на природата).	500.00	10	Закон за денационализација (со коментар, објаснувања и образци) Д-р С. Георгиевски, 2002	250.00
d)	Комплет од четирите книги - Збирки на Законите од областа на локалната самоуправа, 2004, по цена од	2100.00	11	Збирка на прописи од областа на државјанството Д-р Ф. Стоев, М-р М. Газарова – Трајковска, 1998	200.00
2	Закон за трговските друштва, со вовед, 2004	800.00	12	Устав на Република Македонија (со сите амандман и рамковен договор) на македонски јазик (мек повеќ) на англиски јазик (мек повеќ)	300.00 400.00
3	Закон за јавните набавки, 2004	200.00	13	Комплет CD-ROM изданија 2001, 2002, 2003 и 2004 година	5200.00
4	Закон за кривична постапка и Закон за извршување на санкциите (редакциски пречистени текстови)	900.00	14	Поединечни CD-ROM изданија 2001, 2002, 2003 и 2004 година	1500.00
5	Кривичен законик од Д-р Влада Камбаскиќ (со измените и дополнувањата од 1999 и 2002 година со краток коментар, објаснувања и регистар на параграф) - плус: Дополток со измените и дополнувањата на КЗ од 2003 и 2004	600.00	15	Регистар на Прописи на РМ WEB - базата на прописи со важечката законска и подзаконска регулатива од 1945 до денес. www.slvesnik.com.mk	3700.00
			16		

П О Р А Ч К А бр. 25

Со ова неотповикливо ги порачуваме изданијата под реден број _____ во _____ примероци;
р.бр. _____ во _____ примероци; р.бр. _____ во _____ примероци; р.бр. _____ во _____ примероци;
р.бр. _____ во _____ примероци; р.бр. _____ во _____ примероци; р.бр. _____ во _____ примероци.

Доказот за извршена уплата на жиро с-ка 300000000188798 и порачката ги испраќаме по пошта на адреса бул. „Партизански одреди“ бр. 29, п. факс 51, 1000, Скопје, или на телефакс број + 389-2-311-22-67.

Порачател: _____

Место: _____, ул. _____, бр. _____, тел./ факс _____

Потпис на порачателот

Во _____, _____ 2005 година. (М.П.) _____

ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РМ ВИ НУДИ

Поединечни и Комплет
CD-ROM изданија за
2001, 2002, 2003 и 2004 година

- Комплет CD-ROM изданија 2001, 2002, 2003 и 2004 година 5200.00
- Поединечни CD-ROM изданија 2001, 2002, 2003 и 2004 година 1500.00

ПОРАЧКА

1. Порачувам _____ примерок-ци од **комплет** CD-ROM изданијата.
2. Порачувам _____ примерок-ци од CD ROM изданието за _____ година; _____ примерок-ци од CD ROM изданието за _____ година; _____ примерок-ци од CD ROM изданието за _____ година.

Име и презиме: _____ Назив на фирмата: _____

Адреса: _____ Место: _____

Телефон: _____ Телефакс: _____ e-mail: _____

(М.П)

Нарачател,

Доказ за извршена уплата на жиро сметка 300000000188798 и порачката испратете ги на адреса на
ЈП Службен весник на РМ, бул. „Партизански одреди“ 29, Скопје, п.фах 51
или на телефакс +389-2-311-22-67

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник - Борис Тренески.
Телефони: +389-2-3298-860, +389-2-3298-769.
Телефакс: +389-2-3112-267.

Претплатата за 2005 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798. Број за ДДВ МК: 4030987108771.
Депонент: Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: Графички центар КМ Креатив - Скопје.